

T.C.
İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

İŞTİRAK NAFKASI

YAĞMUR SAVAŞ

ÖZEL HUKUK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Doruk UTKU

İSTANBUL 2023

T.C.
İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

İŞTİRAK NAFKASI

YAĞMUR SAVAŞ

ÖZEL HUKUK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Doruk UTKU

İSTANBUL 2023

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar tüm safhalarda etik dışı olabilecek bir davranışımın olmadığını, bu tezdeki tüm bilgileri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, bu tez çalışması ile elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesi içerisine aldığımı, yine bu tez çalışmasında ve yazım sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

Yağmur SAVAŞ

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	ii
KISALTMALAR	vii
ÖZET.....	vii
ABSTRACT	viii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

NAFAKA KAVRAMI, HUKUKİ NİTELİĞİ, TÜRLERİ VE ÖZELLİKLERİ

I. Nafaka Kavramı	3
II. Nafakanın Hukuki Niteliği	4
III. Nafaka Alacağının Özellikleri	5
A. Nafaka Alacağının Devredilememesi	5
B. Nafaka Alacağının Takas Edilememesi	6
C. Nafaka Alacağının Kamu Düzenini İlgilendirmesi	7
D. Nafaka Alacağının Rehnedilememesi	7
E. Nafaka Alacağından Önceden Feragat Edilememesi	8
F. Nafaka Alacağının Miras Yoluyla İntikal Etmemesi.....	10
G. Nafaka Alacağının Hacedilememesi	11
IV. Nafaka Türleri	13

İKİNCİ BÖLÜM

İŞTİRAK NAFKASININ TANIMI, AMACI VE DİĞER NAFKA TÜRLERİYLE KARŞILAŞTIRILMASI

I. İştirak Nafkasının Tanımı ve Amacı.....	14
A. İştirak Nafkası Tanımı	14
B. İştirak Nafkası Amacı	15
II. İştirak Nafkasının Özellikleri	16
A. İştirak Nafkasının Hukuki Niteliği	16
B. İştirak Nafkasının Talep Hakkının Kullanılması Bakımından Özellikleri ..	16
III. İştirak Nafkasının Diğer Nafaka Türleri ile Karşılaştırılması.....	18
A. Tedbir Nafkası ile Karşılaştırılması	18

B. Yoksulluk Nafakası ile Karşılaştırılması.....	19
C. Yardım Nafakası ile Karşılaştırılması	20

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İŞTİRAK NAFKASININ HÜKÜMLERİ

I. İştirak Nafkasının Kapsamı	22
A. İştirak Nafkasının Söz Konusu Olduğu Haller	22
1. Evliliğin Geçersizliği ve İptali	22
2. Boşanma ve Ayrılık	23
3. Evlilik Dışında Doğan Çocuğun Bulunması	23
B. İştirak Nafkasının Miktarının Belirlenmesi	25
1. Genel Olarak	25
2. Çocuğun Giderleri.....	25
a. Yiyecek Giderleri	25
b. Giyecek Giderleri	26
c. Barınma Giderleri.....	26
ç. Sağlık Giderleri	26
d. Dinlenme Giderleri.....	27
e. Eğitim ve Öğretim Giderleri.....	27
f. Harçlık Giderleri	27
g. Ulaşım Giderleri.....	28
2. Çocuğun Gelirleri.....	28
3. Anne ile Babanın Ekonomik ve Sosyal Durumu	30
4. Hakimin Takdir Yetkisi	32
a. Genel Olarak.....	32
b. Taleple Bağlılık İlkesi	33
c. Güvence Verilmesi	34
5. Tarafların Anlaşması	34
II. İştirak Nafkasının Başlaması	36
A. Boşanma Kararı ile Başlaması	36
B. Boşanma Kararı Sonrasında Başlaması.....	37
C. Soybağının Kurulması Durumunda İştirak Nafkasının Başlangıcı	38
D. Doğum ile Başlaması	39

E. Velayetin Değişmesi Durumunda İştirak Nafakasının Başlangıcı	39
III. İştirak Nafakasının Ödenmesi ve Faizi	41
A. İştirak Nafakasının Ödenmesi	41
B. İştirak Nafakasında Faiz	42
IV. İştirak Nafakası Miktarının Değiştirilmesi	44
A. Genel Olarak	44
B. İştirak Nafakasının Artırılması	46
B. İştirak Nafakasının Azaltılması	48

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İŞTİRAK NAFAKASININ SONA ERMESİ VE ZAMANAŞIMI

I. Sona Ermesi	50
A. Ölüm.....	50
1. Nafaka Alacaklısının Ölümü.....	50
2. Nafaka Yükümlüsünün Ölümü	50
3. Çocuğun Ölümü	50
4. Ölüm Karinesi ve Gaiplik Kararı	51
B. Erginliğe Ulaşma.....	51
1. Doğal Erginlik.....	51
2. Evlilik Yoluyla Erginlik.....	52
3. Hakim Kararı ile Erginlik	52
4. Erginlikten Sonra Çocuğun Eğitimine Devam Etmesi	52
C. Evlatlık Verilme	57
D. Velayetin Alınması.....	58
E. Nafakadan Feragat Edilmesi.....	59
F. Nafaka Yükümlüsünün Yoksullaşması.....	60
II. İştirak Nafakasında Zamanaşımı	61

BEŞİNCİ BÖLÜM

İŞTİRAK NAFKASINDA USUL VE İCRA HÜKÜMLERİ

I. İştirak Nafakası Davasında Görevli ve Yetkili Mahkeme	62
A. Görevli Mahkeme.....	62
B. Yetkili Mahkeme	63
II. İştirak Nafakası Davasında Taraflar	65

A. Davacı	65
B. Davalı	68
III. İştirak Nafakasında Yargılama Usulü, İspat Yükü ve Diğer Usul	
Hükümleri.....	69
A. Yargılama Usulü	69
B. İspat Yükü	70
C. Hüküm.....	71
D. Davanın Konusuz Kalması.....	72
IV. Harç ve Yargılama Giderleri.....	73
A. Harç	73
B. Yargılama Giderleri ve Vekalet Ücreti	76
V. İştirak Nafakasında Kanun Yolu.....	79
A. İstinaf.....	79
B. Temyiz.....	80
VI. İştirak Nafakasında Arabuluculuk	81
VII. İştirak Nafakasında İlamların İcrası.....	83
A. İlamlı İcra Takibi.....	83
1. İştirak Nafakası İlamının İcrası	83
2. Yetkili İcra Dairesi	84
3. İcra Takibinin Başlaması	85
4. Haciz	87
a. Maaş ve Ücret Haczi	87
b. Hacze İmtiyazlı İştirak	88
5. Paraların Paylaştırılması	89
B. İştirak Nafakası İlamına Uyulmamasının Yaptırımını	90
1. Tazyik Hapsi	90
2. Tazyik Hapsinin Koşulları	91
3. Tazyik Hapsi Yargılaması.....	93
4. Yargılama Sonucunda Hüküm Kurulması	94
4. İtiraz Kanun Yolu.....	95
SONUÇ.....	96
KAYNAKÇA	99

KISALTMALAR

Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
CD	: Ceza Dairesi
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
E.	: Esas
eMK	: 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi
HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İİK	: İcra ve İflas Kanunu
K.	: Karar
m.	: Madde
MÖHUK	: Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun
RG.	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
T.	: Tarih
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜFE	: Tüketici Fiyat Endeksi
ÜFE	: Üretici Fiyat Endeksi

ÖZET

Tezimizin konusunu iştirak nafakası oluşturmaktadır. Nafaka, Türk Aile Hukukunda aile bireylerinin bakımını ve geçimini sağlamaya yönelik bir hukuki araçtır. TMK m. 182 hükmü uyarınca iştirak nafakası, çocuğun velayet hakkına sahip olmayan tarafın, çocuğun bakım ve eğitim giderleri için mali gücüyle orantılı olarak yapacağı katkıdır. Bu katkı hakim tarafından re'sen göz önüne alınacak ve uygun miktar belirlenerek çocuk lehine hükmedilecektir. Miktarın belirlenmesinde ise hakime geniş bir takdir yetkisi verilmiş olup bu yetki yüksek mahkeme kararları ile denetlenmektedir. İştirak nafakası aile düzeni içerisinde yaşamını sürdürmeyen çocuklar için maddi bir destektir. Özellikle boşanma sonucunda psikolojik olarak etkilenen çocukların en azından maddi sıkıntı yaşamamasının engellenmesi iştirak nafakasının amaçlarından biridir.

Bu tez çalışmasının amacı, iştirak nafakasının hükümlerini, yargılama usullerini ve icrasını mevzuat ve yüksek mahkeme kararları ışığında incelemektir. Bu doğrultuda ilk olarak, nafaka kavramı ve özellikleri üzerinde durulmuş, sonrasında iştirak nafakasının tanımı ve amacı açıklanmış; üçüncü bölüme geçildiğinde ödendiği haller, miktarının belirlenmesi, ödenmesi ile faiz yürütülmesi ve miktarının değiştirilmesi incelenmiştir. Dördüncü bölümde, iştirak nafakasının sona erdiği haller; beşinci bölümde ise yargılama usulü ve icrası açıklanmıştır. Sonuç kısmında ise çalışmadan çıkarılan neticeler özetlenmiş olup, mevzuatta ve uygulamada bulunan sorunlara öneriler sunulmuştur. Konular açıklanırken hukuki düzenlemeler, doktrinsel görüşler ve Yargıtay kararlarından yararlanılmış; kararlara metin içi akıcılığı bozmamak adına dipnotlarda yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: “İştirak Nafakası”, “Aile”, “Çocuk”, “Medeni Hukuk”, “Velayet”

ABSTRACT

The subject of our thesis is "Child Support." Alimony is a legal instrument in Turkish Family Law that aims to provide for the care and livelihood of family members. According to Article 182 of the Turkish Civil Code, child support is the contribution made by the party without custody rights in proportion to their financial capacity towards the child's maintenance and education expenses. This contribution will be taken into account ex officio by the judge and will be ruled in favor of the child by determining an appropriate amount. The determination of the amount is left to the discretion of the judge but is subject to review through higher court decisions. Child support serves as financial support for children who do not live within the family structure. One of the aims of participation alimony is to prevent children, who are particularly affected psychologically as a result of divorce, from experiencing financial difficulties at least.

The purpose of this thesis is to examine the provisions, procedural rules, and enforcement of participation alimony based on legislation and higher court decisions. In this regard, the concept and characteristics of alimony are initially addressed, followed by the definition and purpose of child support. When moving on to the third section, the cases in which it is paid, the determination of the amount, payment and interest accrual, and modification of the amount are examined with the child's best interests in mind. The fourth section covers the termination cases of child support, while the fifth section explains the litigation procedure and enforcement. In the conclusion section, the conclusions drawn from the study are summarized, and suggestions are provided for the problems existing in legislation and practice. Throughout the explanations, legal regulations, doctrinal opinions, and decisions of the Court of Cassation are utilized, with footnotes provided to maintain the flow of the text.

Keywords: "Child Support", "Family", "Child", "Civil Law", "Custody"

GİRİŞ

Toplum içerisinde insanlar aile düzeni içerisinde yaşantılarını sürdürmektedirler. Aile, toplumun en küçük birimi olup aynı zamanda en eskisi olma özelliğini taşımaktadırlar. Aile, toplumun ve oluşturduğu devletin esaslarını belirlemektedir. Devletimizde de aile toplumun çekirdeği kabul edilmekte, tarihi sürecimize baktığımızda da önemini hiçbir zaman kaybetmemektedir. Ailelerin düzenli ve sağlam olmasının; toplumun gelişmesinde, birlik ve barış içerisinde yaşanmasında büyük bir rolü bulunmaktadır¹. Bu sebeple bu kurumun korunması bir devletin varlığı açısından zorunlu olmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası m. 41 hükmü de ailenin Türk toplumunun temeli olduğunu kabul etmekte olup; bu madde ile devlete, ailenin huzur ve refahını özellikle de annenin ve çocukların korunması için gerekli tedbirleri alma ile teşkilatları kurma görevi verilmiştir. Anayasamızın bu hükmü doğrultusunda mevzuatımızda birçok ulusal ve uluslararası hukuki düzenleme kabul edilmiştir. Ailenin korunması amacıyla en temel düzenlememiz ise 4721 sayılı TMK kabul edilebilir.

Ailenin korunması amacı doğrultusunda kanaatimizce en hassas davranılması gereken kişi çocuklardır. Çocuklar, ailelerin en zayıf üyesi olmakla beraber aslında geleceğimizi teşkil etmektedirler. Anayasamız da bunu dikkate almakta ve m. 41/3 hükmü ile her çocuğun, korunma ve bakımdan yararlanma hakkına sahip olduğunu düzenlemektedir. Anne ve babanın evli olmadığı, çocuğun velayetinin sadece bir tarafa ait olduğu veya çocuğa vasi atandığı durumlarda ise çocuğun bakımının sağlanması sorunu gündeme gelmektedir. İşte bu sorun iştirak nafakası kurumunu ortaya çıkarmaktadır. İştirak nafakası, velayet hakkına sahip olmayan tarafın, çocuğun bakım ve eğitim giderlerine katılmak için mali gücü oranında ödediği nafakadır. İştirak nafakası TMK'de m. 182 ve m. 327 ile m. 334 arasında düzenlenmiştir. İştirak nafakası ile çocuğun yetiştirilme masraflarının tek bir tarafa yüklenmesi engellenmek istenmiş, aynı zamanda çocuğun daha bir yaşam kalitesine sahip olması da amaçlanmıştır. Nafaka miktarının belirlenmesinde ise hakime geniş bir takdir yetkisi verilmiştir.

---

¹ Bozovalı Haluk, Mevzuattaki Son Değişikliklerle Öğretide ve Uygulamada Türk Medeni Hukukunda Bakım Nafakaları, İstanbul 1990, s. 1

Hakim çocuğun menfaatlerini dikkate alarak iştirak nafakasını belirlemektedir. Ayrıca hakim geniş takdir yetkisi yüksek mahkeme kararlarıyla bazı standartlara tabi kılınmış olup, onlar tarafından denetlenmektedir.

Bu tez çalışmasında iştirak nafakasının hükümleri, yargılama usulü ve icrası Yargıtay kararları da dikkate alınarak incelenmiş olup, mevzuatta ve uygulamada mevcut olan sorunlar ile doktrindeki farklı görüşler tartışılmış; bulunan eksiklikler için ise öneriler sunulmuştur.

Çalışmamızda ilk olarak nafaka kavramı ve özellikleri üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde iştirak nafakasının tanımı, amacı ve mahiyeti açıklanmıştır. Üçüncü bölüme geçildiğinde ise iştirak nafakasının ortaya çıktığı durumlar ve uygulama önemli bir yer teşkil eden nafaka miktarının belirlenmesinde esas alınan unsurlar çocuğun üstün yararı temel alınarak incelenmiştir. Daha sonrasında ise iştirak nafakasının başlangıç tarihi farklı durumlar ele alınarak değerlendirilmiş; nafakanın ödeme biçimi ile faiz üzerinde durulmuştur. Bölümün sonunda uygulamada çoğunlukla karşılaşılan nafaka miktarının değiştirilmesi hususu incelenmiştir. Dördüncü bölümde, iştirak nafakasının sona erdiği haller ile iştirak nafakasının tabi olduğu zamanaşımı açıklanmıştır. Son bölüm olan beşinci bölümde ise iştirak nafakasının tabi olduğu usul hükümleri açıklanmış ve son olarak iştirak nafakası ilamının icrası üzerinde durulmuştur. Sonuç kısmında ise çalışma sonucunda elde edilen neticeler ve görüşler belirtilmiş, öneriler sunularak çalışmaya son verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

NAFAKA KAVRAMI, HUKUKİ NİTELİĞİ, TÜRLERİ VE ÖZELLİKLERİ

I. Nafaka Kavramı

Nafaka kelimesi harcamak ve tüketmek anlamlarına karşılık gelen Arapça infâk kelimesinden türetilmiş olup; geçindirme, hayatı idame ettirme, yardımcı olma gibi anlamlara sahiptir.²

Yargıtay'a göre ise nafaka, bir kişinin geçimini sağlamak üzere verilen aynı veya nakdî yardımdır.³ Kısaca nafaka, kanunda öngörülen durumlarda yükümlü kılınan belirli kişilerce, ihtiyaç altında bulunan kişiye yapılan yardımdır.⁴

Sosyal hayatın çekirdeği olan aile düzenini, yardımlaşma açısından güvenceye almak için nafaka kurumuna ihtiyaç bulunmaktadır⁵. Her şeyden önce aile üyelerinin birbirine maddi ve manevi destek olmaları ahlaki bir görevdir ve kendiliğinden gerçekleştirilmesi gerekmektedir⁶. Ancak her zaman bu ahlaki görevin kendiliğinden yerine getirilmeyeceğini öngören kanun koyucu bu hususu özel olarak düzenlemiştir.⁷ Bir diğer yandan da kanun koyucu, bu önemli hususun sınırlarının fazla genişletilmesini önlemek amacıyla da özel olarak düzenlenmiş; Nafaka yükümlülüğünün bulunduğu durumları ve nafaka yükümlülerini saymıştır⁸. Kanunda

² Ruhi, Ahmet Cemal, Türk Hukukunda Yabancı Nafaka İlamlarının Tenfizi, İstanbul 2020; Erbay, Celal, "Nafaka", TDV İslâm Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/nafaka> (19.12.2022).

³ Yargıtay 3. HD, E. 2006/3874 K. 2006/4440, T. 17.04.2006, www.lexpera.com.tr (19.12.2022); Yargıtay HGK E. 2017/3-995 K. 2018/514 T. 21.3.2018: "*Nafaka, bir kimsenin bakmakla yükümlü olduğu kimseler lehine mahkemece takdir edilen aylık parasal katkı olarak tanımlanabilir.*" www.kazanci.com.tr (24.12.2022)

⁴ Firtına, Esra, Boşanmanın Mali Sonuçları ve Yoksulluk Nafakası, 1. Bası, Ankara 2019, s. 85

⁵ İnal, Nihat, "*Nafaka Hukuku*," Adalet Dergisi, 1970, C: 61, S: 5, 297-303, s. 297 (Nafaka Hukuku)

⁶ Özdemir, Hayrunnisa, "*Yargıtay Kararları Işığında Türk Medeni Hukukunda Yardım Nafakası*", Terazi Hukuk Dergisi, 2014, C: 9 S:100, 65-78, s. 65; Gürsel, Nurettin, Nafaka Borcu ve Yardım Müessesesi, Adalet Dergisi, 1948, C: 39 S:11, 1215-1230, s. 1215.

⁷ Doğanay, İsmail, "*Muhtelif Nafaka Davaları*", Adalet Dergisi, 1948, C: 39 S:2,107-138, s. 109; Dolu, Serhat, İştirak Nafakası, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2010, s. 3; Yargıtay HGK E. 2013/3-1627 K. 2015/1020 T. 13.3.2015, www.kazanci.com.tr (24.12.2022)

⁸ Öcal, Mesut, Yoksulluk Nafakasının Süresi, İstanbul 2019, s. 5.

belirtilen hısımlar dışındaki kişilerin ise nafaka ödeme yükümlülüğü bulunmamaktadır⁹.

II. Nafakanın Hukuki Niteliği

Türk hukukuna göre borcun kaynakları, borcun doğumunun iradeye bağlı olduğu ve olmadığı haller olarak ikiye ayrılmaktadır. Borcun iradeye dayalı olarak doğduğu durumlar, hukuki işlemler ve borunun fiili sonucu doğduğu durumlardır. İradeye dayalı olarak doğmadığı haller ise sebepsiz zenginleşme ve doğrudan doğruya kanunun yüklediği yükümlülüklerdir.¹⁰

Doğrudan doğruya kanundan doğan borçlara kısaca kanundan doğan borçlar denmektedir. Nafaka borcu da bunlardan biridir. Kaynağı doğrudan kanundur¹¹. Nafaka talep hakkı, kanunun öngördüğü koşulların bulunduğu durumlarda kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Taraflar her ne kadar nafakanın miktarı veya ödenme şekli gibi konuları sözleşme ile belirleyebilseler de tarafların arasında yapılan bu sözleşme ile nafaka sözleşmesel bir borç niteliği kazanmaz. Taraflarca yapılan sözleşmeler hakimnin kabul etmesine bağlı olup sadece nafakanın kapsamı belirlemeye yaramaktadır.¹²

Nafaka alacağı kişiye sıkı sıkıya bağlı bir haktır¹³. Ancak nafaka davasının açılması ile kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olma niteliğinden arınır ve malvarlığı hakkına dönüşür.¹⁴

---

⁹ İnal, Nafaka Hukuku, s. 300

¹⁰ Yavuz, Cevdet/Acar, Faruk/ zen, Burak, Borçlar Hukuku Dersleri Genel Hükümler, 16. Bası, İstanbul 2019, s. 34.

¹¹ Yavuz/ Acar/ zen, s. 34

¹² Ruhi, Ahmet Cemal, Yargıtay İçtihatlarıyla Nafaka Hukuku, 3. Bası, Ankara 2010, s. 19.

¹³ Dural, Mustafa/ ğz, Tufan/ Gümüş, Mustafa Alper, Türk zel Hukuku Cilt III Aile Hukuku, 17. Bası, İstanbul 2022, s. 393; Grsel, s. 1217

¹⁴ Ruhi, Ahmet Cemal, Türk Hukukunda Nafaka ve Nafaka Alacaklarının Yabancı lkelerde Tahsili, Ankara 2003, s. 20.

III. Nafaka Alacağının Özellikleri

A. Nafaka Alacağının Devredilememesi

TBK m. 183 ve devamı hükümlerinde alacağın devri hususu düzenlenmektedir. Alacağın devri, bir borç ilişkisinden doğan alacağın alacaklı tarafından üçüncü bir kişiye devrini ifade eder¹⁵. Kural olarak, her türlü alacağın devredilebilmesi mümkündür. Ancak kanundan, taraflar arasındaki sözleşmeden ve işin mahiyeti gibi nedenler dolayı bazı alacakların devri mümkün olmamaktadır¹⁶. Yapılan devir alacaktan beklenen amacın gerçekleşmesine engel oluyor ise veya tehlikeye düşüyorsa bu durumlarda alacağın devri işin mahiyeti sebebiyle yasaklanmış olmaktadır¹⁷. Nafaka alacağı da şahsa bağlı bir hak olduğundan ve ayrıca devredilmekle sosyal amacından uzaklaşacağı için üçüncü bir kişiye devredilemez¹⁸.

Nafaka, alacaklısının bakım ve geçimini destekleyecek ekonomik güçten yoksun kalmalarını önlemek amacıyla ödenmektedir; bir başka deyişle kamu düzeniyle ilgilidir, bu sebeplerden ötürü de nafaka alacağının devri mümkün olmamaktadır¹⁹. Bu aslında şahsa bağlı hakların nitelikleri nedeniyle devredilmeye uygun olmamalarının sonucudur²⁰.

Nafaka alacağının devredilememesinin istisnası ise birikmiş nafaka alacağıdır. Birikmiş nafaka alacağı şahsa bağlı bir hak olmaktan çıktığı için devredilebilmektedir.²¹

¹⁵ Oğuzman M.Kemal, Öz, M.Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C.2, 17.Bası, İstanbul 2022, s. 563; Eren Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 26. Bası, Ankara 2021, s. 1386

¹⁶ Üçer, Mehmet "Roma Hukuku'nda Ve Karşılaştırmalı Hukukta Alacağın Temliki", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2005, C: 54 S:3, 397-443, s. 415; Fırtına, s. 67

¹⁷17 Ruhi, Nafaka Alacakları, s. 130

¹⁸ İnal, Nihat, Uygulamada Nafaka Davaları, Ankara 1992, s. 40 (Uygulamada Nafaka); Ruhi, Ahmet Cemal, Ruhi, Canan, Nafaka Hukuku, 4. Bası, Ankara 2021, s. 115; Oğuzman M. Kemal/ Dural, Mustafa, Aile Hukuku, 2. Bası, İstanbul 1998, s. 389 Yargıtay 2. HD E. 1999/2837 K. 1999/3094 T. 6.4.1999, www.kazanci.com.tr (22.12.2022)

¹⁹ Üçer, s. 416; Gürsel, s. 1218;

²⁰ Ergenekon, Yılmaz, Türk Medeni Hukukunda Yardım Nafakası, Ankara 1966. s. 37; Öztan, Bilge, Aile Hukuku, 6. Bası, Ankara 2015. 1204; Ruhi/Ruhi, s. 115; Bozovalı, s. 83; Erdem, Mehmet/ Makaracı-Başak, Aslı, Aile Hukuku, Ankara 2022, s. 501

²¹ Köprülü, Bülent/ Kaneti, Selim, Aile Hukuku, 2. Bası, İstanbul 1989, s. 294; Ergenekon, s. 37; Bozovalı, s. 82; Oğuzman/Dural, s. 389; Erdem/Makaracı-Başak, s. 501

B. Nafaka Alacağıın Takas Edilememesi

Takas, TBK m. 139 ve devamı hükümlerinde düzenlenmektedir. Takas, karşılıklı olarak aynı cins ve muaccel borca sahip kişilerden birinin tek taraflı beyanı ile alacakları az olanı tutarında borcu sona erdirmesidir²².

Takas, tasarruf işlemi niteliğindedir ve kural olarak bütün alacaklarda uygulama alanı bulabilmektedir. Kanunda belirtilen koşullar gerçekleşirse bir taraf takas hakkını kullanarak diğer tarafın rızasına gerek duymaksızın borcu sona erdirebilir. Ancak nafaka alacağı bu durumun istisnasını oluşturmaktadır.²³

TBK m. 144 hükmünde ancak alacaklının rızasıyla takas edilebilecek alacaklar arasında nafaka da sayılmıştır. Çünkü nafaka kanunda da belirtildiği üzere alacaklının bakımı için zorunludur ve doğrudan alacaklıya verilmesi gerekmektedir. Sonuçta nafakanın amacı kişinin bakımını ve geçimini sağlayabilmesi için gereken desteği sağlamaktır²⁴. Nafaka alacaklısının rızası olmadan takas yapılabilmesi ise nafakanın amacına ters düşmektedir. Nafaka borçlusunun takas beyanının geçerli olması ancak nafaka alacaklısının kabul etmesiyle mümkün olmaktadır²⁵. Ancak nafaka alacaklısının, nafaka borçlusuna olan borcu ile nafaka alacağını takas etmesinde bir sakınca bulunmamaktadır²⁶.

---

²² Oğuzman M. Kemal, Öz, M. Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C.1, 19. Bası, İstanbul 2021, s. 609

²³ Kalender, Ahmet, Türk Aile Hukukunda Boşanma Nafakası, Ankara 2021, s. 182; Yargıtay 12. HD E. 1996/681 K. 1996/1246 T. 31.1.1996, www.kazanci.com.tr (22.12.2022)

²⁴ İnal, Uygulamada Nafaka, s. 42; Bozan, Ayşe Gül Memişoğlu, Boşanma Davalarında Nafakalar, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul 2019, s. 122; Ergenekon, s. 33; Ruhi, Nafaka Alacakları, s. 128; Köprülü/Kaneti, s.299; Gürsel, s. 1218; Başaklar, Emin, Nafaka Davaları, Haziran, 1974, s. 181

²⁵ Yargıtay 8. HD E. 2013/24206 K. 2014/16893 T. 24.9.2014, www.kazanci.com.tr (23.12.2022)

²⁶ Oğuzman/Dural, s. 390; Ruhi/Ruhi, s. 113; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 394

C. Nafaka Alacağının Kamu Düzenini İlgilendirmesi

Kamu düzeni; bir ülkede toplumun temelini, genel ahlakı, kamusal menfaatlerini koruyan kurallar bütünü olarak tanımlanmaktadır²⁷. Aile hukuku da toplumun temelini oluşturan unsurlardan biri olduğundan ötürü kamu düzeniyle iç içedir. Aile hukuku, kamu düzeninin hukuki tarafı olarak yasal düzenlenmelerle topluma yansımadır²⁸.

Anayasa m. 41/2 hükmüne göre devlet; ailenin refahını ve huzurunu sağlamalı, çocuk ve annenin korunması için gerekli tedbirleri almalıdır. Devletin bu görevi aile birliğinin kamu düzenini ilgilendirmesinin bir sonucudur. Nafaka da aile birliğinin devamı ve çocuğun korunması yolunda bir araç olduğundan kamu düzenini sağlayan bir hak olarak kabul edilmektedir²⁹.

Nafakanın kamu düzeni ile ilgili olmasının etkilerinden birini de milletlerarası özel hukuk alanında görmektedir. MÖHUK m. 5 hükmüne göre nafakayla ilgili bir olayda yetkili yabancı hukuk normunun Türk kamu düzenine açıkça aykırı olması halinde Türk hukuku uygulanmaktadır³⁰. Ayrıca nafaka davalarında her iki taraf yabancı olsa dahi Türk mahkemeleri yetkili mahkeme olarak kabul edilmektedir³¹.

D. Nafaka Alacağının Rehnedilememesi

Hak ve alacaklar üzerinde rehin hakkı TMK'de "Taşınır Rehni" başlığı altında m. 954-961 arasında düzenlenmiştir. TMK m. 954/1 hükmünde devredilebilen bütün hak ve alacakların rehnedilebileceği düzenlenmiştir. Sözleşmede

---

²⁷ Ruhi/Ruhi, s. 117; Nomer, Engin, Devletler Hususi Hukuku, 22. Bası, İstanbul 2017, s 165

²⁸ Aşık, Gülşah, Türk Medeni Kanunu ve Yargıtay Kararları Kapsamında Yardım Nafakası, İstanbul 2020, s. 16

²⁹ Ruhi/Ruhi, s. 117; Oğuzman/Dural, s. 390;

³⁰ Detaylı bilgi için bkz: Nomer, s. 171; Özüğür, Ali İhsan, Nafaka Hukuku, 6. Bası, Ankara 2015, s. 1037

³¹ Akıntürk, Turgut, Aile Hukuku, 4. Bası, Ankara 1996, s. 425 (Aile); Nomer, s. 480; Ruhi, Nafaka Alacakları, s. 135;Dural/Öğüz/Gümüş, s.394; Yargıtay HGK E. 1967/804 K. 1967/553 T. 22.11.1967, Aşık, s. 17

devredilemeyeceği kararlaştırılmış veya hukuki mahiyeti gereği devredilemeyen hak ve alacaklar üzerinde ise rehin hakkı kurulamaz³².

Nafaka alacağı da daha önce belirtildiği³³ üzere devredilemeyen haklar arasındadır. Bu sebeple de nafaka alacağının üzerinde rehin hakkı kurulması mümkün olmamaktadır³⁴. Ancak birikmiş nafaka alacakları, şahsa bağlı olma niteliklerini kaybettiklerinden dolayı devri ve bunun sonucunda rehnedilmesi mümkün hale gelmektedir³⁵.

E. Nafaka Alacağından Önceden Feragat Edilememesi

HMK m. 307 hükmünde düzenlenen feragat, davacının talep sonucundan vazgeçmesidir. Feragat usuli bir işlem olup karşı tarafın rızasına gerek duymaksızın, dava konusu haktan vazgeçilmesini sağlayan davaya son veren bir taraf işlemidir³⁶.

Bir haktan doğmadan feragat edilmesi mümkün olmadığından dolayı, doktrindeki çoğunluk görüşe göre nafaka hakkından da önceden feragat edilmesi mümkün değildir³⁷. Nafaka alacaklısı tarafından ileride nafaka talep etmeyeceğine dair yapılan sözleşme, feragati ivazlı bile olsa geçersizdir³⁸. Bu durumla nafaka alacaklısının, ileride karşılaşılabileceği durumun ciddiyetini önceden doğru biçimde anlayamayabileceği düşünülmekte ve nafakadan önceden feragat ederek zor duruma

³² Aciroğlu, Hayriye, “*Türk Medeni Kanunu Işığında Alacak Rehni*”, Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: 5, S:1, 2020, 49-70, s. 56

³³ Bkz. Birinci Bölüm, III, A.

³⁴ İnal, Uygulamada Nafaka, s. 42; Ergenekon, s. 38; Ruhi/Ruhi, s. 114; Gürsel, 1218

³⁵ Köprülü/Kaneti, s. 294; Ergenekon, s. 38; Fırtına, s. 69

³⁶ Kalender, s. 180;

³⁷ İnal, Uygulamada Nafaka, s. 40; Ergenekon, s. 38; Köprülü/Kaneti, s. 294; Ruhi, Nafaka Alacakları, s. 129; Akıntürk, Aile, s. 425; Oğuzman/Dural, s. 390; Başaklar, s. 176; Bozdağ, Gonca Gülfem, Türk Hukukunda Ve Uluslararası Hukukta Nafaka, Ankara 2015, s. 117 (Nafaka); Bozan, s. 124; Fırtına, s. 71; Gürsel, s. 1219; Aşık, s. 14; Hamzaçebi, Mehmet, “*Türk Medeni Kanununa Göre Boşanma Ve Ayrılık Hallerinde Tedbir, Yoksulluk Ve İştirak Nafakası*”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2002, C.10, S.3-4, 24-48, s. 44; Ceylan, Ebru, “*İştirak Nafakasının Belirlenmesiyle İlgili Seçilmiş Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi*”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2017, S. 133, s. 299-324, s. 305 (İştirak); Günçan, Hilal Nur, Türk Hukukunda Tedbir, Yoksulluk Ve İştirak Nafakası, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2019; Dolu, s. 8; Yargıtay HGK E. 2013/8-185 K. 2013/1601 T. 27.11.2013, www.kazanci.com.tr (23.12.2022); Yargıtay 2. HD E. 1974/1315 K. 1974/2185 T. 11.4.1974, www.kazanci.com.tr (23.12.2022)

³⁸ Ruhi, Nafaka Alacakları, s. 129; Ergenekon, s. 38; Gürsel, s. 1218; İnal, Uygulamada Nafaka, s. 41

düşmesi engellenmek istenmektedir.³⁹ Fakat birikmiş nafaka alacağı, ibra ile sona erdirilebilmektedir⁴⁰.

Ayrıca genel kabule göre nafaka talebi ile dava açan herkes hüküm kesinleşene kadar davasından vazgeçebilir⁴¹. Fakat Yargıtay 3. HD. iştirak nafakası kapsamında nafakadan yargılama esnasında feragat edilemeyeceği görüşündedir⁴². Kanaatimizce, iştirak nafakası bağlamında velayet hakkı sahibinin iştirak nafakasından feragat etmesi çocuğun menfaatlerine aykırı olacağından geçersiz kabul edilmelidir^{43 44}.

Ayrıca bir diğer görüşe göre nafakadan önceden feragat geçerli kabul edilmelidir⁴⁵. Bu görüşe göre; feragatin geçerli kabul edilebilmesi için talep hakkı bulunan eşin, iradesini sözleşmeyle veya dava sırasında açıkça belirtilmesi gereklidir. Ancak bu görüşe katılamamaktayız. Nafakadan önceden feragat edilebileceğinin kabulü nafakanın amacı ile ters düşmektedir. Nafaka alacaklısının; hayatını kendi başına idame ettirebilir haldeyken ileride yaşayabileceği zorluğu değerlendirmeden önceden nafakadan feragat etmesi ve sonrasında zaruret haline düşmesi durumunda nafaka talep edememesinin kabulünün olumsuz neticelere yol açacağı ve kamu düzenine aykırı olacağı kanaatindeyiz.

---

³⁹ Fırtına, s. 71

⁴⁰ Köprülü/Kaneti, s. 294; Ruhi, Nafaka Alacakları, s. 129; Başaklar, s. 178; İnal, Uygulamada Nafaka, s. 41

⁴¹ Bozdağ, Nafaka, s. 118; Başaklar, s. 178; İnal, Uygulamada Nafaka, s. 41

⁴² Yargıtay 3. HD E. 2013/13900 K. 2013/16792 T. 27.11.2013, www.kazanci.com.tr (23.12.2022); Yargıtay 3. HD E. 2010/9685 K. 2010/13957 T. 13.9.2010 www.kazanci.com.tr (23.12.2022)

⁴³ Benzer yönde görüş için bkz. Koçoğlu, Çocuk, s. 140

⁴⁴ Detaylı açıklama için bkz. Dördüncü Bölüm, I, E.

⁴⁵ Kalender, s. 180; Yoksulluk nafakasından dava esnasında feragat edilebileceğine dair bkz.: Tuna, Sila, "Boşanmanın Mali Sonuçlarından İştirak ve Yoksulluk Nafakası", İstanbul Barosu Dergisi, 2015, C. 89, S. 3, 291-303, s. 294; Eş için verilen tedbir nafakası ve yoksulluk nafakasından feragat edilebileceğine dair bkz.: Atar, Eray Aksın, "Nafakadan Feragat", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2016, C. 22, S. 3, s. 251-267, s. 255-258; Yargıtay da özellikle yoksulluk nafakası bakımından dava esnasında açıkça yapılan feragat beyanının tarafı bağlayacağını ve daha sonra nafaka talep edilemeyeceğini kabul etmektedir: Yargıtay HGK E. 2012/3-836 K. 2013/306 T. 6.3.2013, www.kazanci.com.tr (23.12.2022); Yargıtay 2. HD E. 1997/5825 K. 1997/7678 T. 1.7.1997 www.kazanci.com.tr (23.12.2022)

F. Nafaka Alacağı'nın Miras Yoluyla İntikal Etmemesi

TMK m. 599 hükmü uyarınca; mirasçılar, miras bırakanın ölümüyle malvarlığında bulunan bütün hak ve borçları bir bütün olarak kazanmaktadırlar. Ancak nafaka alacağı şahsa bağlı bir haktır. Şahsa bağlı haklar da hak sahibinin ölümü ile sona ereceğinden nafaka alacaklısının veya nafaka borçlusunun ölümü ile nafaka sona ermektedir. Bir başka deyişle nafaka alacağı miras yoluyla geçmemekte, terekede yer almamaktadır.⁴⁶

Mahkeme tarafından ilama bağlanmış ancak ölümden önce ödenmemiş birikmiş nafaka alacağı veya nafaka borcu ise mirasçılara intikal eder. Dolayısıyla nafaka alacaklısı ölmüş ise mirasçılar birikmiş nafaka alacağını tahsil edebilecek diğer yandan nafaka borçlusu ölmüş ise nafaka borcu mirasçılar tarafından ödenmesi gerekecektir.⁴⁷

Nafaka davası devam ederken davacının ölümü halinde ise davanın akıbetiyle ilgili ise kesin bir kural bulunmamaktadır. Doktrindeki baskın görüşe⁴⁸ göre, nafaka davası açıldıktan sonra şahsa bağlı olan nafaka alacağı bir malvarlığı hakkına dönüşeceğinden ötürü hak sahibinin terekesinde yer alabilecek bu suretle de davacının mirasçılar davaya devam edebilecektir. Bu görüşün temeli ise; şahsa bağlı haklardan olan manevi tazminatın, mirasbırakan tarafından dava açılarak talep edilmesi halinde mirasçılara geçebileceğini düzenleyen TMK m. 25/4 hükmüdür. Fakat bu davada nafaka, davanın açılmış olduğu günden davacının öldüğü tarihe kadar işlemiş olan nafaka alacağı tutarı ile sınırlı şekilde hükmedilebilecektir⁴⁹. Yargıtay da bu görüştedir⁵⁰.

---

⁴⁶ İnal, Uygulamada Nafaka, s. 41; Aşık, s. 8; Ergenekon, s. 40; Ruhi, Nafaka Alacakları, s. 130; Kalender, 182; Bozdağ, Nafaka, s. 120; Yargıtay 2. HD E. 2010/2945 K. 2010/5646 T. 24.3.2010, www.kazanci.com.tr (24.12.2022)

⁴⁷ Ruhi; Nafaka Alacakları, s. 139; Aşık, s. 8; Oğuzman/Dural, s. 389; Erdem/Makaracı-Başak, s. 500

⁴⁸ Köprülü/Kaneti, s. 294; Bozvalı, s. 83; Ruhi, Nafaka Alacakları, s. 131; Ruhi/Ruhi, s. 115; Aşık, s. 8-9; Bozdağ, Nafaka, s. 120; Güncan, s. 16; Fırtına, s. 71; Bulut, Harun, Aile Hukukunda Velayet (Çocukla Kişisel İlişki Kurulması) ve Nafaka Davaları, İstanbul 2007, s. 179

⁴⁹ Köprülü/Kaneti, s. 294

⁵⁰ Yargıtay 2. HD E. 1974/2936 K. 1974/2795 T. 6.5.1974, www.kazanci.com.tr (23.12.2022)

Ergenekon ise; açılan nafaka davasında davacının ölümü durumunda, manevi tazminat ile ilgili olan düzenlemenin kıyasen uygulanamayacağını çünkü bu maddenin nafakayla ilgili olmadığını ve bu konuda nafakayla ilgili özel bir düzenleme olmadığını savunmaktadır.⁵¹

Kanaatimizce, şahsa bağlı bir hak olan manevi tazminat hakkının ileri sürüldükten sonra malvarlığına hakkına dönüşmesi ve dolayısıyla da davacının ölümü durumunda mirasçılarının davaya devam edebilmesi düzenlemesi kıyasen nafaka alacakları için de uygulanabilmelidir. Nafaka alacağı da şahsa bağlı bir hak olup dava açılarak ileri sürülmesi halinde davacının öldüğü tarihe kadar işlemiş olan nafaka terekeye dahil edilmektedir. Bu sebeplerle davacının ölümü sonrası mirasçılarının ölüm tarihine kadar tahakkuk eden tutar ile sınırlı olarak davaya devam etmesi mümkün görülebilmelidir.

Nafaka davasının açılmasından sonra davalının ölmesi durumda da nafaka alacağı bir malvarlığı hakkına dönüşmektedir. Dolayısıyla davaya, ölen davalının mirasçılarının karşı devam edilebilmektedir. Bu durumda da nafaka, davanın açılmış olduğu günden davalının öldüğü tarihe kadar işlemiş olan nafaka alacağı tutarı ile sınırlı şekilde hükmedilmektedir.⁵²

G. Nafaka Alacağının Haczedilememesi

İİK’de borçlunun ve ailesinin yaşamını ve ekonomik varlığını koruyabilmesi için malvarlığında bulunan bazı mal ve hakların tamamen veya kısmen haczedilemeyeceği düzenlenmiştir. İİK m. 83 hükmüne göre, mahkeme ilamına dayanmayan nafaka alacaklarının kısmen haczi mümkün olmaktadır. İlama dayanmayan nafakadan anlaşılması gereken ise taraflar arasında sözleşme ile belirlenen nafakadır⁵³. Bu durumda İİK m. 83 hükmü uyarınca, borçlu ve ailesinin yaşamı için gerekli görülen tutar icra memuru tarafından belirlendikten sonra geriye kalan kısmı haczedilebilecektir.

⁵¹ Ergenekon, s. 83

⁵² Aşık, s.10; Ruhi, Nafaka Alacakları, s. 131

⁵³ Ruhi, Nafaka Alacakları, 128; Bozan, s. 124

Mahkeme ilamına dayalı nafakalar ise hiçbir şekilde haczedilememektedir⁵⁴. İlama bağlı nafakalar, hakim tarafından alacaklının hayatını idame ettirmesi için mecburi kabul edilen miktar değerlendirilerek hesaplanmaktadır ve bu miktarın nafaka alacaklısına tamamen ödenmesi gerekmektedir⁵⁵.

Birikmiş nafaka alacağının haczinde ise fikir ayrılıkları bulunmaktadır. Bir görüşe göre, birikmiş nafaka alacakları öngörülen zaruret halinin önlemesi amacını yitirdiğinden ilama bağlı adi bir alacak hükmündedir ve bu sebeple zaruri miktar göz önüne alınarak kısmen haczedilebilecektir.⁵⁶

Bizim de katıldığımız görüş ise, birikmiş nafaka alacağı da olsa ilama bağlı bir nafaka alacağının haczinin mümkün olmadığını savunmaktadır⁵⁷. İİK m. 83 hükmünde bahsedilen kısmen haczedilebilen nafaka olarak tarafların aralarında sözleşme ile belirledikleri nafaka anlaşılmalıdır. Bu sebeple, ilama bağlı olan nafaka alacağı birikmiş de olsa ilama bağlı nafaka alacağı niteliğini kaybetmeyeceğinden haczi mümkün olmamalıdır. Yargıtay da nafakanın birikmesi halinde bir değişiklik olmayacağını kabul etmekte ve birikmiş nafaka alacağının haczedilemeyeceğini benimsemektedir.⁵⁸

---

⁵⁴ Oğuzman/Dural, s. 389

⁵⁵ Gürsel, s. 1219; Köprülü/Kaneti, s. 295

⁵⁶ Ergenekon, s. 36; Ruhi, Nafaka Alacakları, s. 129; Güncan, s. 14

⁵⁷ Ruhi/Ruhi, s. 114; Aşık, s. 13; Fırtına, s. 70; Sırma, Özgecan, Yoksulluk ve İştirak Nafakası, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul 2021, s. 11

⁵⁸Yargıtay 12. HD E. 2002/14311 K. 2002/15013 T. 9.7.2002, www.kazanci.com.tr (24.12.2022);Yargıtay 12. HD E. 2018/4928 K. 2019/242 T. 15.1.2019; Yargıtay 12. HD E. 2005/11587 K. 2005/15130 T. 8.7.2005, www.kazanci.com.tr (24.12.2022)

IV. Nafaka Türleri

Türk hukuk sisteminde nafakaları iki başlık altında incelemek mümkündür. Bunlardan ilki bakım nafakaları iken ikinci grupta yardım nafakası bulunmaktadır. Bakım nafakaları kendi içerisinde; tedbir, iştirak ve yoksulluk nafakası olarak ayrılmaktadır. Bakım nafakaları, eşler ve çocuklar hakkında verilmekte olup ayrıca evlenme, doğum ve boşanma gibi olaylar sonucunda gündeme gelmektedir⁵⁹. Yardım nafakası ise daha geniş bir hısımlığı kapsamakta olup yoksulluğa düşen aile bireyine yardım edilmesi gerektiğinde ortaya çıkmaktadır. Nafaka türleri hakkında daha detaylı bilgi “İştirak Nafakasının Diğer Nafaka Türleri ile Karşılaştırılması” başlığı altında verilecektir⁶⁰.

---

⁵⁹ Ergenekon, s. 4

⁶⁰ Bkz. İkinci Bölüm, III.

İKİNCİ BÖLÜM

İŞTİRAK NAFKASININ TANIMI, AMACI VE DİĞER NAFKA TÜRLERİYLE KARŞILAŞTIRILMASI

I. İştirak Nafkasının Tanımı ve Amacı

A. İştirak Nafkası Tanımı

Çocuk Hakları Sözleşmesi m. 27 hükmünde, çocuğun bedensel, zihinsel, ahlaksal ruhsal ve toplumsal gelişmesini sağlama görevinin öncelikle çocuğun anne-babasının sorumluluğunda bulunduğu düzenlenmektedir. Bunun yanı sıra aynı maddeye göre, devletin de çocuğa bu imkanların sağlanmasında yardımcı olmak amacıyla gerekli önlemlerin alınması görevi bulunmaktadır.⁶¹

TMK m. 185 hükmüne göre; eşler birlikte çocukların bakımına, eğitimine ve gözetimine özen göstermekle yükümlüdürler. Ayrıca eşler birbirine yardım etmek zorundadır. Yani evlilik birliği içinde eşler çocuğun her türlü sorumluluğunu birlikte yüklenmektedirler.

TMK m. 182 hükmüne göre, boşanma ve ayrılık hallerinde ise hakim, anne ile babanın haklarını ve çocukla ilişkilerini düzenlemektedir. Velayet hakkının, eşler tarafından birlikte kullanılamayacağı durumlarda hakim çocuğun menfaatlerini gözeterek velayetini eşlerden birine vermektedir⁶². Çocuğun yetiştirilmesi ve bakımı için olan giderler ilk olarak velayet hakkına sahip tarafça yapılacak olsa da diğer eşin de katkıda bulunması gerekmektedir⁶³. Bu sebeptir ki hakim TMK m. 182/3 hükmü uyarınca, velayet hakkı kendisine verilmeyen eşin, çocuğun geçim giderlerine

---

⁶¹ Akyüz, Emine, Çocuk Hukuku, Çocuk Hukuku Çocuk Hakları ve Korunması, 8. Bası, Ankara 2021, s. 200 (Çocuk)

⁶² Hacı, Can/ Tuna, Ekin/ Tuna, Nehir, Çocuk Hukuku, Ankara 2019, s.121; Ruhi/Ruhi, s. 64; Akıntürk, Turgut/ Ateş, Derya, Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku, 24. Bası, İstanbul 2022, s. 316; Şahin, Emin, Aile Hukuku Davaları, 2. Bası, Ankara 2012, s. 949; Yargıtay 2. HD E. 2021/4869 K. 2021/7503 T. 21.10.2021, www.kazanci.com.tr (14.01.2023)

⁶³ Tekinay, Selahattin Sulhi, Türk Aile Hukuku, 5. Bası, İstanbul 1984, s. 287; Şahin, s. 949; Erdem, Mehmet, Aile Hukuku, 2. Bası, Ankara 2019. s. 182; Kılıçoğlu, Ahmet M., Aile Hukuku, 6. Bası, Ankara 2022, s. 182

bulunacağı katkıyı da düzenlemektedir⁶⁴. İşte velayet hakkı kendisine verilmeyen eşin, çocuğun bakım, eğitim ve diğer giderlerine mali gücüyle orantılı olarak yapacağı katkıya iştirak nafakası denmektedir⁶⁵. Çocuğun velayetinin, anne ve babasından ikisine de verilmemiş olup vasi atanmış olması halinde hem anne hem baba iştirak nafakası vermekle yükümlü olmaktadır⁶⁶.

Ayrıca TMK m. 329 hükmü uyarınca, evlilik dışında doğan çocuklar için de velayet hakkının düzenlenmesi ile iştirak nafakası da talep edilebilmektedir.⁶⁷

B. İştirak Nafakası Amacı

İştirak nafakası, evlilik birliği düzeni içerisinde bulunmayan çocukları korumak amacıyla düzenlenmiştir. Özellikle boşanma sonucunda eşler için farklı bir fiili ve hukuki düzen ortaya çıkacağından bu yeni durumda çocukların korunması, yetiştirilmesi sırasında ortaya çıkan giderlerinin karşılanması iştirak nafakası ile temin edilmek istenmektedir⁶⁸. Anne ile babanın birlikte yaşamaması ve velayetin tek bir tarafta bulunması gibi boşanma ile ortaya çıkan yeni hayat şartlarına karşı çocuğun daha fazla sıkıntı yaşamaması; bir başka deyişle evlilik birliği içerisinde sahip olduğu imkanların sağlanabilmesi amaçlanmıştır⁶⁹. İştirak nafakası ile ortak çocuğun veya birlikte evlat edinilen çocuğun yetiştirilmesi için olan eğitim, sağlık, barınma, bakım ve beslenme giderlerine katkıda bulunularak zaten evlilik birliğinin dağılmasından psikolojik olarak etkilenmiş olan çocuğun en azından maddi sıkıntılar yaşamaması istenmektedir.

⁶⁴ Yargıtay 2. HD E. 2008/10558 K. 2009/12955 T. 1.7.2009, www.lexpera.com.tr (26.12.2022)

⁶⁵ Özüğür, s. 291; Gençcan, Ömer Uğur, Nafaka Hukuku, 2. Bası, Ankara 2021, s. 381(Nafaka); Yetik, s. 176; Akıntürk/Ateş, s. 316; Ruhi/Ruhi, s. 64; Bozovalı, s. 54; İnal, Nihat, Nişanlanma, Evlenme, Mal Rejimi, Boşanma, Velayet, Nafaka ve Eşya Davaları, Ankara 2003, s. 1130(Davalar); Özbek, Dilek, Uyuşmazlıktan Kesin Hükme Kadar Aile Davaları Rehberi, Ankara 2020, s. 564; Velidedeoğlu, Hıfzi Veldet, Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku C.2, 5. Bası, İstanbul 1965, s. 271; Berki, Şakir, “Boşanma Ve Ayrılık”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1975, C.32, S.1, 135-154, s. 148

⁶⁶ Birsen, Kemalleddin, Medeni Hukuk Dersleri, 4. Bası, İstanbul 1958, s. 338

⁶⁷ Yetik, Nurten, Nüfus Velayet Vesayet Nafaka, 2. Bası, Ankara 2007, s. 177; Şimşek, Mustafa, Aile Mahkemelerinin Görevine Giren Davalar ve Yargılama Usulü, 2. Bası, Ankara 2007, s. 48

⁶⁸ Güncan, s. 87

⁶⁹ Tekin, Müberra, Boşanmanın Çocuklar Bakımından Hukuki Sonuçları, Ankara 2021, s. 116; Solak, Özlem Ezgi, Boşanmanın Çocuklar Bakımından Hukuki Sonuçları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2014, s. 84

II. İştirak Nafakasının Özellikleri

A. İştirak Nafakasının Hukuki Niteliği

İştirak nafakasının hukuki niteliği bakım nafakasıdır. Velayet hakkı kendisine verilmeyen eş, iştirak nafakası ödeyerek çocuğun bakım ve geçim giderlerine mali gücü oranında katılmak zorundadır (TMK m. 182). Bu yükümlülük, TMK m. 327 hükmünden de anlaşılacağı gibi velayet hakkından değil anne-baba olmaktan doğan bir yükümlülüktür⁷⁰.

Belirtilmesi gereken bir diğer husus da şudur ki; iştirak nafakası boşanma hükmü kesinleştikten sonra çocuk için verilen bakım nafakasıdır. Boşanma kararı kesinleşmeden önce çocuk için verilen nafaka ise bakım nafakalarından tedbir⁷¹ nafakasıdır.⁷² Erginliğe ulaşan çocuğun ihtiyacının bulunmasından dolayı anne ve babasından alabileceği nafakanın hukuki niteliği ise yardım nafakası olacaktır⁷³.

B. İştirak Nafakasının Talep Hakkının Kullanılması Bakımından Özellikleri

Hakim velayet hakkına sahip olmayan eşin ne miktarda katkıda bulunacağını belirleyecektir. Ancak talep olmadan hakimin resen iştirak nafakasına karar verip veremeyeceği hakkında bir görüş ayrılığı bulunmaktadır. Bir görüşe⁷⁴ göre; boşanma davası sırasında talep olmadıkça hakim resen iştirak nafakasına hükmedemez.

Bizim de katıldığımız doktrindeki çoğunluk görüşe⁷⁵ göre ise, hakim iştirak nafakasına talep olmaksızın karar verebilmelidir. İştirak nafakasının çocuğun hakkı

---

⁷⁰Zevkliler, Aydın, Medeni Hukuku- Başlangıç Hükümleri-Kişiler Hukuku-Aile Hukuku, Diyarbakır 1986, s. 632; Ceylan, Ebru, Türk ve İsviçre Hukukunda Boşanmanın Hukuki Sonuçları, İstanbul 2006, s. 176 (Boşanma); Bozdağ, Nafaka, s. 52; Serozan, Rona, Çocuk Hukuku, İstanbul 2017, s. 243; Akyüz, Çocuk, s.287

⁷¹ Ayrıca boşanma kararı kesinleşmeden önce eş için verilen nafakaya da tedbir nafakası denmektedir. Bkz. İkinci Bölüm, III, A.

⁷² Gençcan, Nafaka, s. 381; Doğan, s. 67

⁷³ Aydemir, Enver, Türk Yargı Kararları Işığında İştirak Nafakası, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2018, s. 23

⁷⁴ Bulut, s. 173

⁷⁵ Feyzioğlu, N. Feyzi, Aile Hukuku, 3. Bası İstanbul, 1986, s. 389; Öztan, s. 795; Gençcan, Nafaka, s. 387; Ruhi, Nafaka Alacakları, 47; Köprülü/Kaneti, s. 200; Oğuzman/Dural, s 141; Zevkliler, s. 632;

olması ve kamu düzeniyle ilgili olması sebeplerinden dolayı velayet hakkı bulunmayan eşin çocuğun geçimine katkıda bulunmasının zorunlu olması ve hakim bu katkıyı resen düzenleyebilmelidir⁷⁶. Gençcan'a⁷⁷ göre de hakim, tarafların talepleriyle bağlıdır ancak iştirak nafakasıyla ilgili düzenleme, HMK m. 26/2 hükmünde belirtilen hakimin tarafların talepleri ile bağlı olmadığı özel kanun hükümlerindedir; bu sebeple de hakim iştirak nafakasına re'sen hükmedebilmelidir. Yargıtayın da bu yönde kararları bulunmaktadır⁷⁸. Ancak Yargıtayın da üzerinde durduğu üzere, eğer mahkemede iştirak nafakasının istenmediği açıkça belirtilmişse, hakim iştirak nafakasına hükmedemeyecektir⁷⁹. Ancak bu kural iştirak nafakası istemediğini belirten eşin gelir durumunun yüksek olmasına ve çocuğa tek başına bakabileceği durumlarda geçerli kabul edilmelidir⁸⁰. Ayrıca nafaka istenilmediğinin açıklanması daha sonra ihtiyaç duyulması halinde istenilmesine engel oluşturmaz⁸¹.

Başaklar, s. 110; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 150; Aşık, s. 6; Özüğür, s. 292; Doğan İzzet, "Türk Medeni Kanununun Düzenlemelerine Göre Tedbir, Yoksulluk Ve İştirak Nafakası", Milletlerarası Hukuk Ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, 2015, C.35, S.1, s. 59-95 , s. 68; Bozdağ, Nafaka, s. 50; Ceylan, İştirak, s. 304; İnal, Davalar, s. 1144; Yetik, s. 177; Oy, Osman, Boşanmanın Hukuki Neticeleri, Nafaka-Tazminat – Velayet- Mal Paylaşımı ve Aile Konutu, İstanbul 2008, s. 7; Yavuz, Nihat, Nafaka, Nişan ve Eşlerin Katkı Payı ile İlgili Davalar, Ankara 2008, s. 437; Ünsal, Yağmur, "Nafaka Çeşitleri ve Koşulları ", İstanbul Barosu Dergisi, 2016, C. 90, S. 5, 204-223, s. 211; Özdemir, Hayrunnisa/ Ruhi, Ahmet Cemal, Çocuk Hukuku, Ankara 2012, s.97; Şahin, s. 950; Yıldırım, Abdülkerim, Türk Aile Hukuku, 3. Bası, Ankara 2020, s. 93; Özbek, Dilek, s. 614; Can/Tuna/Tuna, s. 122; Akıntürk, Boşanma, s. 202; Şimşek, s. 49; Çelikel, Serdar, Çocuk Haklarına Dair Uluslararası Sözleşmeler Işığında Boşanmanın Çocuklara İlişkin Hukuki Sonuçları, Ankara 2012, s. 135; Ceylan, Boşanma, s. 177

⁷⁶ Öztan, s. 796; Çelikel, s. 135

⁷⁷ Gençcan, Nafaka, s. 393

⁷⁸ Yargıtay 2. HD E. 1958/3505 K. 1958/3609 T. 15.07.1958: " Anaya verilen çocuk için mahkemenin ananın talebine lüzum olmadan resen iştirak nafakası takdir etmesi icap ederken..." , Doğanay İsmail, Nazari ve Tatbiki Muhtelif Nafaka Davaları, Ankara 1961, s. 149 (Nazari); Yargıtay HGK E. 2017/1894 K. 2019/918 T. 19.9.2019, www.lexpera.com.tr (27.12.2022); Yargıtay 2. HD E. 1970/5738 K. 1970/5737 T. 09.10.1970, Ruhi, Nafaka Alacakları, s. 47; Yargıtay 2. HD E. 2005/21343 K. 2006/5672 T. 17.4.2006, www.kazanci.com.tr (26.12.2022); Yargıtay 2. HD E. 2021/10744 K. 2022/988 T. 7.2.2022

⁷⁹ Özdemir/Ruhi, s. 97; Gençcan, Nafaka, s. 392; Yargıtay HGK E. 2008/2-539 K. 2008/559 T. 24.9.2008, www.kazanci.com.tr (26.12.2022)

⁸⁰Doğan, s. 68; Gençcan, Nafaka, s. 393; Ulusoy, Neslihan, Türk Medeni Hukukunda Nafakalar, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2019, s. 72; Shukor, Toba, Boşanma Davalarında Nafaka Türleri ve Şartları, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul 2022, s.43 Yargıtay HGK E. 2017/1894 K. 2019/918 T. 19.9.2019, www.lexpera.com.tr (27.12.2022)

⁸¹ Yargıtay HGK E. 1993/2-566 K. 1993/772 T. 1.12.1993, www.kazanci.com.tr (26.12.2022); Yargıtay 3. HD E. 2009/11113 K. 2009/14758 T. 5.10.2009

III. İştirak Nafakasının Diğer Nafaka Türleri ile Karşılaştırılması

A. Tedbir Nafakası ile Karşılaştırılması

Tedbir nafakası; TMK m. 169 hükmünde düzenlenen geçici bir önlem niteliğindedir. Tedbir nafakası ile evlilik birliğinin korunması veya boşanma ve ayrılık sırasında eşler ile müşterek çocukların bakım ve geçiminin sağlanması amaçlanmaktadır.⁸²

İştirak nafakası da tedbir nafakası da bakım nafakasıdır. Çocuk için talep edilen bakım nafakasının, evlilik birliği devam ederken veya boşanma yahut iptal davası sürecinde talep edilmesi durumunda, tedbir nafakası niteliğinde olurken⁸³; evlilik sona erdikten sonra ise iştirak nafakası niteliğinde olmaktadır⁸⁴. Bu sebeple iştirak nafakası boşanma kararı kesinleştikten sonra verilirken, tedbir nafakası⁸⁵ boşanma kararı kesinleşmeden önce verilmektedir.

Tedbir nafakası, dava sürecinde eşlerin birbirine olan gözetim yükümlülüğünden ve çocuğa bakım yükümlülüğünden doğmaktayken; iştirak nafakası ise anne-baba olma yükümlülüğünden doğmaktadır⁸⁶. Bu sebeplerle her iki nafakada da eşlerin kusur derecesinin bir önemi bulunmamaktadır⁸⁷.

⁸² Öcal, s. 17; Koçoğlu, Safa "Boşanmanın Eşler Açısından Genel Sonuçları Bağlamında Yoksulluk Nafakasına İlişkin Değerlendirme", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2021, C: 70 S: 2, 389-427, s. 401(Yoksulluk Nafakası); Köprülü/Kaneti, s. 187; Yüce, Turhan, "Evlilik Hukukunda Nafaka", Adalet Dergisi, 1951, C: 42 S: 12, 1822-1833, s. 1827

⁸³ Helvacı, Serap / Erlüle, Fulya, Medeni Hukuk, 7. Bası İstanbul 2021, s. 176; Yüce, s. 187; Erdem/Makaracı-Başak s. 156; Üyegil, Fikret, "Nafaka Dâvaları ve Uygulama", Adalet Dergisi, 1953, C: 44 S: 2, 204-216, s. 207;

⁸⁴ Kalender, s. 37; Gençcan, Nafaka, s 381; Doğan, s. 67

⁸⁵ Kurt, Ekrem, "Boşanma Davasında Hâkimin Alacağı Geçici Önlemler (MK m. 169)", Uluslararası Antalya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2013, S. 1, s. 97-109, s. 101; Oğuzman/Dural, s. 136; Erdem, s. 157; Özüğür, s.24; Yüce, s. 1829; İnal, Davalar, s. 978; Yıldırım, s. 87

⁸⁶ Kalender, s. 42; Köse, Eylül Can, "TMK'nın 197. Maddesi Kapsamında Eşlerin Ayrı Yaşama Hakkı ve Hâkimin Alacağı Önlemler", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2017, C. 30, S. 133, 349-368, s.356;

⁸⁷ Oğuzman/Dural, s. 136; Akıntürk/ Ateş, s. 285; İnal, Davalar, s. 968; Başaklar, s. 63; Erdem, s. 155; İnal, Davalar, s. 632; Yargıtay 2. HD E. 2013/18569 K. 2014/228 T. 13.1.2014, www.kazanci.com.tr (27.12.2022); Yargıtay 2. HD E. 1998/1106 K. 1998/1583 T. 13.2.1998, www.kazanci.com.tr (27.12.2022);

TMK m. 169 hükmü uyarınca ödenecek tedbir nafakasına, TMK m. 182 hükmü uyarınca da iştirak nafakasına hakim resen karar verebilmektedir.

B. Yoksulluk Nafakası ile Karşılaştırılması

TMK m. 175 hükmüne göre yoksulluk nafakası; boşanma sonucunda yoksulluğa düşecek eşin, diğer eşten, kusuru daha ağır olmaması şartıyla ve diğer eşin mali gücüyle orantılı olarak bir süreye bağlı kalmaksızın talep edebileceği nafakadır⁸⁸.

TMK m. 175 hükmünden anlaşılabilceği üzere, hakim re'sen yoksulluk nafakasına hükmedemez, talep olması gerekir. İştirak nafakası ise çocuğun hakkı olduğundan dolayı bu nafakaya, talep gerekmezsin hakim tarafından kendiliğinden hükmedilebilmektedir⁸⁹.

İştirak nafakası, TMK m. 328 hükmü uyarınca çocuğun erginliğe ulaştığı tarihe kadar ödenmektedir. Yoksulluk nafakası ise özel bir süre ile sınırlandırılmaz ise süresiz hükmedilmektedir⁹⁰.

Yoksulluk nafakası ödenmesi için talep eden tarafın yoksulluğa düşecek olması ve diğer eşten daha kusursuz olması şartları aranmaktadır⁹¹. Çünkü yoksulluk nafakasının amacı evlilik birliğinin devam ettiği sürede söz konusu olan bakım ve geçindirme görevinin evlilik sona ermesinden sonra da devam ettirilmesidir⁹². İştirak nafakasında böyle özel şartlar bulunmamaktadır. İştirak nafakasında çocuğun

⁸⁸ Öztan, s. 833; Köprülü/Kaneti, s. 195; Fırtına, s. 72; Arbek, Ömer, Boşanmanın Mali Sonuçları, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.54, S.1, 2004, s.116-163, s. 140; Başpınar, Veyse1, "Türk Medeni Kanun ile Aile Hukukunda Yapılan Değişiklikler ve Bu Konuda Bazı Önerilerimiz", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2003, C. 52, S.3, 80-101, s. 86; Yüce, s. 1831; İna1, Nihat, "Yoksulluk Nafakası ve Tazminat", Adalet Dergisi, 1970, C: 61 S: 6, 372-383, s. 375 (Yoksulluk Nafakası); Başaklar, s. 87; Uzun, Mine, Yargıtay Kararları Kapsamında Yoksulluk Nafakası, İstanbul 2013, s. 25

⁸⁹ Bkz. İkinci Bölüm, II, B.

⁹⁰ Öcal, s. 87; Koçoğlu, Yoksulluk Nafakası, s. 409

⁹¹ Tekinay, s. 273; Erdem, s. 200; Erdem/Makaracı-Başak, s. 201; Hatemi, Hüseyin/Serozan, Rona, Aile Hukuku, İstanbul 1993, s. 252

⁹² Akıntürk/Ateş s. 302; Akıntürk, Aile, s. 265; Kocabaş, Gediz, "Evlilik Sonrası Dayanışma İlkesi ve Bu İlkenin Sınırı Olarak Clean Break İlkesi Doğrultusunda Yoksulluk Nafakasını Belirleyici Ölçütler", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2013, C. 19, S. 1, 357-392, s. 360, Öztan, s. 832

geçimine ve gelişimine katkıda bulunma amacı bulunduğundan eşlerin kusur dereceleri bu nafakada önem arz etmemektedir⁹³.

İştirak nafakası da yoksulluk nafakası da boşanma davası ile talep edilebileceği gibi boşanma davası sonrası da talep edilebilmektedir. Farklı noktaları ise, iştirak nafakası çocuğun erginliğe ulaşmasına kadar talep edilebilmekteyken (TMK m. 328), yoksulluk nafakasının TMK m. 178 hükmüne göre boşanma kararının kesinleşmesinden itibaren bir yıl içinde talep edilmesi gerekmektedir.

İştirak nafakası boşanma davası ile talep edilmişse boşanma kararının kesinleşmesinden sonra geçerli olmakta, boşanma davasından sonra talep edildiyse dava tarihinden itibaren geçerli olmaktadır⁹⁴. Yoksulluk nafakası ise boşanma kararının kesinleştiği tarihten itibaren ödenmektedir⁹⁵.

C. Yardım Nafakası ile Karşılaştırılması

Kişilerin hastalık, işsizlik yaşlılık veya malüllük gibi nedenler sonucunda çalışma gücünü kaybetmeleri ve bunun sonucunda da geçimlerini sağlayamamaları durumunda bu kişilere kanunda sayılan yakın hısımlarınca destekte bulunulmasını sağlayan nafaka türü yardım nafakasıdır⁹⁶.

İştirak nafakasının hukuki niteliği bakım nafakası iken yardım nafakası ise anlaşıldığı üzere yardım nafakasıdır.

İştirak nafakası, anne-baba veya çocuğa bakmakla yükümlü olan diğer kişiler tarafından çocuk için ödenirken; yardım nafakası⁹⁷, altsoy, üstsoy ve kardeşlerden talep edilebilmekte ve karşılıklılık esası bulunmaktadır.

---

⁹³ Fırtına, s. 85

⁹⁴ Gençcan, s. 402; Özuğur, s. 299; Ruhi/Ruhi, s. 73; Bozova, s. 61; 5 Dural / Ögüz /Gümüş, s.151; Şahin, s. 950; Şimşek, s. 48; Ceylan, Boşanma, s. 184

⁹⁵ Akıntürk/ Ateş, s. 305

⁹⁶ Ergenekon, s. 26; Aşık, s. 7; Yargıtay HGK E. 2013/3-1627 K. 2015/1020 T. 13.03.2015, www.kazanci.com.tr (24.12.2022)

⁹⁷ Belgesay, Mustafa Reşit, Türk Kanunu Medenisi Şerhi, II Aile Hukuku, 3. Bası, İstanbul 1952, 297; Özdemir, s. 67; Yıldıırım, s. 167;

TMK m. 364 hükmü uyarınca yardım nafakasında, davacı yoksulluk içinde değilse nafaka talep edememektedir⁹⁸. İştirak nafakasında ise çocuğun yoksulluğa düşmüş olması aranmamaktadır.

İştirak nafakasına hakim resen karar verebilmektedir. Ancak TMK m. 365 hükmüne göre, yardım nafakasına hükmedilebilmesi için ise mutlaka talep gerekmektedir.

İştirak nafakası boşanma davasında kararın kesinleşmesinden itibaren, boşanma davasından sonra talep edilmişse dava tarihinden itibaren geçerli olmaktadır⁹⁹. Yardım nafakasının başlangıcı ise talep edildiği tarihtir¹⁰⁰.

---

⁹⁷ Özüğür, s. S. 726; Dolu, 35; Tuçer, Sıtkı, “*Muavenet Nafakası*”, Adalet Dergisi, 1955, C: 46, S: 7, 684-689, s. 684; Gücer, V. Necmettin, “*Kardeşler Arasında Nafaka Mükellefiyeti*”, Adalet Dergisi, 1949, C:40, S: 5, 636-649, s. 642; Hatemi, Hüseyin/ Kalkan Oğuztürk, Burcu, Aile Hukuku, 9. Bası, İstanbul, 2021, s. 193; Erdem/Makaracı-Başak, s. 491

⁹⁸Yoksulluk kavramı için bkz. Yargıtay HGK E. 1998/2–656 K. 1998/688 T. 7.10.1998, www.kazanci.com.tr (21.12.2022)

⁹⁹ Gençcan, s. 402; Özüğür, s. 299; Ruhi/Ruhi, s. 73; Bozova, s. 61; 5 Dural / Ögüz /Gümüş, s.151; Şahin, s. 950; Şimşek, s. 48; Ceylan, Boşanma, s. 184

¹⁰⁰ Ergenekon, s. 85; Akıntürk/Ateş, s. 452; Aşık, s. 55; Oğuzman/Dural, s. 338; Erdem/Makaracı-Başak, s. 493

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İŞTİRAK NAFKASININ HÜKÜMLERİ

I. İştirak Nafkasının Kapsamı

A. İştirak Nafkasının Söz Konusu Olduğu Haller

1. Evliliğin Geçersizliği ve İptali

TMK m. 145 hükmüne göre, evlenme sırasında; eşlerden biri zaten evliyse, akıl hastası ise, ayırt etme gücüne sahip değil ise veya eşler arasında evlenmeye engel derecede hısımlık söz konusu ise bu evlilik mutlak butlanla batıldır.

Evlenme sırasında; eşlerden birinin geçici bir sebeple ayırt etme gücünden mahrum olması, evlenme beyanının yanı sıra aldatma ve korkutma halleri sebebiyle sakat olması veya kanuni temsilcisinin izninin alınamaması durumlarında ise nisbi butlan söz konusu olmakta evliliğin iptali istenebilmektedir.¹⁰¹

TMK m. 147 hükmüne göre, butlanına karar verilen evliliklerde çocuk evlilik içinde doğmuş kabul edilmekte ve kararın kesinleşmesinden sonra aynı boşanmada olduğu gibi hakim çocuğun anne-baba ile olan ilişkisini düzenlenmektedir¹⁰². TMK m. 328 hükmü uyarınca anne ve babanın çocuğa bakma borcu çocuğun erginliğine kadar devam ettiği için, evliliğin butlanı ile anne ve babanın bakım masraflarına katılma yükümlülüğü sona ermemektedir. Ayrıca TMK m 182/3 hükmü burada da geçerli olacak olup velayet hakkına sahip olmayan tarafın çocuğun masraflarına gücü oranında katılmakla mükellefiyeti bulunmaktadır. Yani burada da hakim çocuğun velayetini eşlerden birine verecek ve gerekli iştirak nafkasına da hükmedecektir¹⁰³.

---

¹⁰¹ Oğuzman/Dural, s. 98

¹⁰² Çelik, Nazlı Hilal, Evlenmenin Hükümsüzlüğü, İstanbul 2021, s. 353; Özdemir/Ruhi, s. 91; Ruhi, Nafaka Alacakları, s. 47; Yargıtay 2. HD E. 2018/164 K. 2018/845 T. 22.01.2018, Aydemir, s. 28

¹⁰³ Yetik, s. 176; Başaklar, s.111; Ruhi, Nafaka Alacakları, s. 49; Yargıtay 2. HD E. 2013/2615 K. 2013/6730 T. 13.3.2013, www.kazanci.com.tr (28.12.2022)

2. Boşanma ve Ayrılık

TMK m. 182 hükmü uyarınca, boşanma ve ayrılık hallerinde hakim, çocuğun menfaatlerini ön planda tutarak velayet hakkını eşlerden birine vermekte ve diğer eşin çocuk ile ilişkisini düzenlemektedir¹⁰⁴. Velayet hakkı bulunmayan eşin çocuk ile ilişkisi düzenlenirken çocuğun sağlığı, terbiyesi, ahlaki ve eğitimi gibi yararları göz önünde bulundurulmaktadır (TMK m. 182/3)¹⁰⁵. Ayrıca hakim, velayeti hakkı kendisine verilmeyen eşin çocuğun geçimine bulunacağı katkı için iştirak nafakasına da re'sen hükmetmektedir.

3. Evlilik Dışında Doğan Çocuğun Bulunması

TMK 282/1 hükmüne göre çocuk ile anne arasındaki soybağı doğum ile kurulmaktadır. Evlilik dışında doğan çocuk annenin nüfus kütüğüne kaydedilmekte ve annesinin soyadını almaktadır. Ayrıca TMK m. 337/1 hükmünce de evlilik dışı doğan çocuğun velayeti annesine ait olmaktadır. Evlilik dışında doğan çocuğun babası ile soybağı ise kanunda belirtilen şekillerde kurulmalı aksi takdirde babası hukuken belli olmamaktadır¹⁰⁶.

Evlilik dışında doğan çocuk için babadan nafaka talep edilebilmesi için öncelikle çocuk ile babanın arasında soybağının kurulmuş olması gerekmektedir¹⁰⁷. Baba ile çocuk arasında soybağı kurulmadan açılan iştirak nafakası davalarında baba olmanın gerektirdiği bakım yükümlülüğü mevcut olmadığından iştirak nafakasına hükmedilememektedir¹⁰⁸. Soybağı ise anne ile evlilik, tanıma veya babalık davası sonucu kurulmaktadır (TMK m. 292, m. 295, m. 301).

---

¹⁰⁴ Özdemir/Ruhi, s. 9; Kaçak Nazif, Açıklama1 – İçtihat11 Boşanma Nafaka Ma1 Rejimleri Velayet Eşya Davaları Boşanma Davalarında Yargılama Usulü Boşanma İlamlarının Tanınması ve Tenfizi Aile Mahkeme1eri, Ankara 2004, s. 698

¹⁰⁵ Yargıtay 2. HD E. 2016/7573 K. 2016/10153 T. 24.5.2016, www.kazanci.com.tr (28.12.2022)

¹⁰⁶ Köprülü/Kaneti, s. 288

¹⁰⁷ Ruhi/Ruhi, s. 67; Yetik, s. 182; Yargıtay 3. HD E. 2016/1230 K. 2016/9122 T. 7.6.2016, www.kazanci.com.tr (02.01.2023)

¹⁰⁸ Aydemir, s. 30; Yargıtay 3. HD E. 2014/20369 K. 2014/16994 T. 22.12.2014, www.kazanci.com.tr (02.01.2023); Yargıtay 3. HD E. 2011/17467 K. 2012/690 T. 16.1.2012, www.kazanci.com.tr (02.01.2023)

Evlilik dışında doğan çocuğun masrafları anneye ait olmaktadır¹⁰⁹. Ancak TMK m. 301 hükmüne göre babalık davası açmaya yetkisi olan anne, ayrıca çocuğa bakmakta olduğundan TMK m. 329 hükmüne göre nafaka talebinde bulunabilmektedir. Bu durumda iştirak nafakası babalık davası içerisinde veya babalık hükmünden sonra ayrı bir dava ile istenebilmektedir¹¹⁰. Babalık davasının içerisinde talep edilmesi halinde öncelikle soybağı hususu çözüme kavuşturulmalı daha sonra velayet ve kişisel ilişki kurulması ve en son nafaka düzenlenmelidir¹¹¹. Bu dava sonucunda da çocuğun velayeti kendisine verilmeyen tarafın çocuğun yetiştirilmesi masraflarına katılması zorunludur ve bu sebeple ödeyeceği nafaka iştirak nafakasıdır¹¹².

TMK m. 332/2 hükmüne göre davada soybağı tespit edilirse hakim davalının uygun miktarda nafakayı depo etmesine veya geçici olarak ödemesine hükmedebilmektedir. Ayrıca TMK m. 333 hükmü uyarınca, babalık davasında nafaka da talep edilmesi üzerine hakim babalık hükmü vermeden önce davalının baba olma ihtimalini kuvvetli görürse çocuk için nafakaya hükmedebilmektedir¹¹³. Bu nafakanın niteliği tedbir nafakası olmakla beraber babalık hükmü kesinleştikten sonra iştirak nafakasına dönüşmektedir¹¹⁴. Ayrıca babalık davasının kabulü halinde hakim talep olmasa dahi çocuk için uygun bir nafakaya hükmetmelidir¹¹⁵.

---

¹⁰⁹ Akıntürk/Ateş, s. 367

¹¹⁰ Doğanay, Nazari, s. 158

¹¹¹ Ruhi, Nafaka Alacakları, s. 50; Yargıtay 2. HD E. 1995/6539 K. 1995/7418 T. 23.6.1995, www.kazanci.com.tr (02.01.2023)

¹¹² Özdemir/Ruhi, s 94; Oğuzman/Dural, s. 356

¹¹³ Yargıtay 2. HD E. 2021/10407 K. 2022/1840 T. 28.2.2022, www.kazanci.com.tr (02.01.2023)

¹¹⁴ Ruhi/Ruhi, s. 68

¹¹⁵ Yargıtay 2. HD E. 1998/2230 K. 1998/3654 T. 25.3.1998, www.kazanci.com.tr (02.01.2023)

B. İştirak Nafakasının Miktarının Belirlenmesi

1. Genel Olarak

İştirak nafakasında miktar takdiri TMK m. 330 hükmünde düzenlenmiş olup ilgili maddeye göre; nafaka miktarı belirlenirken çocuğun yaşı ve gereksinimleri, anne-babanın mali durumu ve hayat şartları ayrıca çocuğun gelirleri dikkate alınmaktadır. Çocuğun gereksinimleri ise yiyecek, giyecek barınma, sağlık, dinlenme, eğitim, harçlık ve ulaşım giderleri olarak sınıflandırılmakta ve çocuğun bu gereksinimlerinin yaratacağı giderler hakim tarafından takdir edilerek nafaka miktarı belirlenmektedir¹¹⁶. Hakim çocuğun giderlerini tespit ederken bilirkişi yardımından faydalanabilmektedir¹¹⁷

2. Çocuğun Giderleri

a. Yiyecek Giderleri

Çocuğun sağlıklı büyüüp gelişebilmesinin temel şartlarından biri düzgün beslenmesidir. Bunun için çocuğun günlük yiyecek ihtiyacının karşılanması gerekmektedir. Bu nedenle yiyecek giderleri iştirak nafakasının kapsamı içinde bulunmaktadır. Hakim iştirak nafakasından ayrı olarak sadece yiyecek giderlerine ilişkin bir düzenleme yapamamaktadır¹¹⁸. Hakim iştirak nafakasına karar verirken gerekli yiyecek giderlerini de hesaplayacak ona göre iştirak nafakasına hükmedecektir.

---

¹¹⁶ Bozovalı, s 56; Serozan, s. 245; Kılıkçier, Onur, Boşanma ve Nafaka Rehberi, Ankara 2020; Yargıtay 2. HD E. 1971/ 403 K. 1971/674 T. 01.02.1971, Başaklar, s. 123; Yargıtay HGK E. 2020/3-133 K. 2022/658 T. 17.5.2022, www.kazanci.com.tr (14.01.2023)

¹¹⁷ Bulut, s. 174; Şahin, s 950; Yargıtay 3. HD E. 2013/9843 K. 2013/12468 T. 11.9.2013, www.kazanci.com.tr (14.01.2023)

¹¹⁸ Gençcan, Nafaka, s. 382; Yargıtay 2. HD E. 2007/3670 K. 2007/12587 T. 25.9.2007, www.kazanci.com.tr (3.2.2023)

b. Giyecek Giderleri

İştirak nafakası ile çocuğun bakım giderlerine katılmak zorunlu olduğundan velayet kendisine verilmeyen taraf çocuğun giyecek giderlerine de yardımda bulunmalıdır¹¹⁹. Bu sebeple iştirak nafakası miktarı belirlenirken çocuğun giyecek giderleri de ele alınmalıdır.

c. Barınma Giderleri

Çocuğun büyümesi ve yetişmesi için uygun hayat koşullarına özellikle güvende hissedebileceği bir yaşam alanına ihtiyacı bulunmaktadır. Velayet hakkına sahip olmayan taraf çocuğun uygun bir evde yaşaması için katkıda bulunmalıdır. Bu sebeplerle barınma giderleri iştirak nafakası takdir edilirken dikkate alınan hususlardan biridir. Barınma giderleri ile çocuğun yaşadığı konut veya yurt gibi giderleri bahsedilmektedir¹²⁰.

ç. Sağlık Giderleri

Hakim tarafından iştirak nafakasının miktarı takdir edilirken çocuğun sağlık durumu da dikkate alınmaktadır¹²¹. Çocuk özürülü ve özel bakıma ihtiyaç duyuyorsa hakim bilirkişiye başvurarak çocuğun tedavi giderlerini de hesaba katarak sağlık giderlerini belirlemelidir¹²². Sağlık giderlerine çocuğun rehabilitesi ve tedavisi için kullanılan araç ve ilaçların maliyeti de dahildir. İştirak nafakası, nafaka yükümlüsünün gücü yetiyorsa, özellikle sağlık için velayet sahibi tarafından sağlanan katkı miktarı çıkarıldıktan sonra kalan miktarın tamamını kapsar şekilde hükmedilmesi önem arz etmektedir.¹²³

---

¹¹⁹ Gençcan, Nafaka, s. 382

¹²⁰ Gençcan, Nafaka, s. 383

¹²¹ İnal, Davalar, s. 1130; Kılıkçier, s. 201

¹²² Yargıtay 3. HD E. 2013/20774 K. 2014/5952 T. 14.4.2014, www.kazanci.com.tr (3.1.2023); Yargıtay 3. HD E. 2016/18021 K. 2017/7655 T. 22.5.2017, www.kazanci.com.tr (3.1.2023)

¹²³ Gençcan, Nafaka, s. 383

d. Dinlenme Giderleri

Dinlenme giderleri iştirak nafakasının miktarı belirlenirken dikkate alınması gereken ihtiyaçlardan biridir. Dinlenme giderleri tatil ve seyahat giderlerini kapsamaktadır. Çocuk için ödenecek iştirak nafakasının kapsamı içinde olan dinlenme giderleri tarafların mali durumuyla orantılı olarak hesaplanmaktadır.¹²⁴ Ayrıca çocuğun gelişimine katkıda bulunan örneğin keman, jimnastik gibi özel kursların masrafları iştirak nafakasının miktarının takdirinde dikkate alınmalıdır¹²⁵.

e. Eğitim ve Öğretim Giderleri

TMK m.182/3 hükmüne göre; velayet hakkı kendisini verilmeyen taraf, çocuğun eğitim giderlerine katılmakla mükelleftir. İştirak nafakası da bu yükümlülüğün yerine getirilmesi adına eğitim ve öğretim giderlerine de kapsayacak şekilde hükmedilmektedir¹²⁶. İştirak nafakasından ayrı olarak eğitim öğretim giderleriyle ilgili bir düzenleme ise yapılamamaktadır¹²⁷. Eğitim ve öğretim giderleri tespit edilirken çocuk özel okulda okumakta ise ona göre hesaplama yapılmalıdır¹²⁸. Ancak talep olmaksızın iştirak nafakasına ek olarak “dershane, servis, okul giysisi, okul araç gereçleri vb.” gibi giderlerin karşılanmasına hükmedilemez¹²⁹.

f. Harçlık Giderleri

---

¹²⁴ Gençcan, Nafaka, s. 384

¹²⁵ Yargıtay 3. HD E. 2017/9508 K. 2017/10932 T. 3.7.2017, www.kazanci.com.tr (04.1.2023); Yargıtay 3. HD E. 2019/4836 K. 2019/8858 T. 6.11.2019, www.kazanci.com.tr (04.1.2023); **Benzer yönde görüş için bkz:** Bozan, s. 46; Çelikel, s. 138; **Aksi yönde görüş için bkz:** Gençcan, Nafaka, s. 384

¹²⁶ Yargıtay 3. HD E. 2017/11304 K. 2017/12425 T. 21.9.2017, www.kazanci.com.tr (7.1.2023)

¹²⁷ Yargıtay HGK E. 2017/2-1894 K. 2019/918 T. 19.9.2019, www.kazanci.com.tr (3.2.2023); Yargıtay 2. HD E. 2017/938 K. 2018/4539 T. 4.4.2018, www.kazanci.com.tr (3.2.2023)

¹²⁸ Gençcan, Nafaka, s. 385; Yargıtay 3. HD E. 2014/14959 K. 2015/1351 T. 26.1.2015, www.kazanci.com.tr (7.1.2023)

¹²⁹ Gençcan, Nafaka, s. 385; Yargıtay 2. HD E. 2014/3382 K. 2014/10737 T. 8.5.2014, www.kazanci.com.tr (7.1.2023)

Çocuk, günlük yaşantısını sürdürebilmek için bir miktar harçlığa ihtiyaç duyacaktır. Bu sebeple iştirak nafakasının miktarı belirlenirken dikkate alınacak bir başka gider harçlık giderleridir. TMK m. 327/1 hükmü uyarınca; çocuğun eğitimi, bakımı ve korunması için giderler anne- baba tarafından karşılanmaktadır. Bu durumda velayet hakkına sahip olmayan taraf, çocuğun bakım ve eğitim giderlerine katkıda bulunmakla yükümlü olduğundan çocuğa verilecek olan harçlığa da katılmak zorundadır¹³⁰. Bu sebeple iştirak nafakasına hükmedilirken harçlık giderleri de hesaplanmalı ve uygun miktarda nafaka takdir edilmelidir.¹³¹

g. Ulaşım Giderleri

Ulaşım giderleri iştirak nafakası hesaplanırken dikkate alınması gereken unsurlardan biridir. Velayet hakkına sahip olmayan taraf ulaşım giderlerine katılmakla yükümlüdür. Hakim, ulaşım giderlerine de hesaplayacak iştirak nafakası içerisinde hükmedecektir. İştirak nafakasından ayrı olarak ulaşım giderlerine ise hükmedilememektedir¹³².

2. Çocuğun Gelirleri

TMK m. 330 hükmüne göre iştirak nafakasının miktarının takdirinde çocuğun gelirleri de dikkate alınmaktadır. Hakim nafaka miktarını belirlerken çocuğun bir geliri olup olmadığını da araştıracaktır.

TMK m. 359 hükmüne göre çocuk ebeveynleri ile yaşıyorsa anne ve baba çocuğun bakımı için kendisinden katkıda bulunmasını isteyebilmektedir. Anne veya baba, çocuğun gelirini öncelikle onun bakımı, eğitimi ve yetiştirilmesi için kullanmalıdır (TMK m. 355). Doktrindeki bir görüşe göre, çocuğun gelirinin olması

¹³⁰ Yargıtay 2. HD E. 1957/2999 K. 1957/3865 25.06.1957: “Anaya velayeti tevdi edilen çocuk aleyhi meccani mektepde okusa dahi 16 yaşında bulunan böyle bir kimsenin mektep tarafından temin edilmeyen bazı ihtiyaçlarının mevcut olacağı, ezcümle izinli çıkacağı zamanlar için babasının kendine bir cep harçlığı vermesi iktiza edeceği nazara alınması gerekir.”, Başaklar, s. 122; Yargıtay 2. HD E. 2017/938 K. 2018/4539 T. 4.4.2018, www.kazanci.com.tr (7.1.2023)

¹³¹ Gençcan, Nafaka, s. 387; Dolu, s. 55

¹³² Yargıtay 2. HD E. 2008/17929 K. 2009/5547 T. 25.03.2009, www.lexpera.com.tr (7.1.2023)

hatta geçimine yeterli seviyede olması, anne veya babanın nafaka yükümlülüğünü tamamen ortadan kaldırmamaktadır¹³³. Biz de bu görüşü savunmakta olup; Yargıtay¹³⁴ ve doktrinde¹³⁵ bulunan, çocuğun gelirin ihtiyaçlarını karşılayabileceği miktarda olması halinde nafaka yükümlülüğünün bulunmayacağı yönündeki görüşlere katılmamaktayız. TMK çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için yapılan giderlere anne-babanın katlanacağını düzenlemektedir. Ayrıca TMK m. 327/2 hükmüne göre de ancak anne veya babanın yoksul olması veya çocuğun özel durumu nedeniyle olağandışı bir harcama yapılması veya başka olağandışı hallerde mahkeme izniyle çocuğun bakım ve eğitimi için çocuğun mallarına başvurulabilmektedir. İştirak nafakası yükümlülüğü de anne baba olmaktan kaynaklanmaktadır ve velayet hakkına sahip olmayan tarafın çocuğun yetiştirilmesine katkıda bulunması kanunen zorunludur. Burada çocuğun gelirin bulunması ancak nafaka miktarını etkileyecektir. Yargıtay 2. HD'nin E. 1995/7307 K. 1995/9962 T. 6.10.1995 sayılı kararının karşıoy kısmında da çocuğun yeterli miktarda gelirin bulunmasının iştirak nafakası yükümlülüğünü kaldırmayacağı “...Medeni Kanununun 281. maddesi ile öngörülen çocuğun gelirin öncelikle kendisinin geçimi için harcanacağına ilişkin hükmü anne-babanın nafaka veremeyecek durumda olmaları haline özgüdür. Anne-babanın gücü oranında vereceği nafakanın çocuğun gereksinmelerini karşılayamıyorsa o zaman çocuğun gelirlerine başvurulabilir. Belirtilen ayrıcalık durumları dışında ana-babanın çocuğun zorunlu giderlerine katılımını ortadan kaldırmaz...” şeklinde ifade edilmiştir. Karşıoydan da anlaşıldığı üzere, anne veya babanın mali durumu sebebiyle iştirak nafakası veremeyecek olması ya da verilen nafakanın çocuğun ihtiyaçlarını karşılamaya yetmemesi durumunda istisnai olarak çocuğun gelirlerine başvurulabilir¹³⁶. Özet olarak kanaatimizce, çocuğun yeterli

¹³³ Bozovalı, s. 62; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 362; Akyüz, Çocuk, s. 201; Yetik, s. 177; Tekin, s. 117; Yücel, Yeliz, Türk Medeni Hukukunda Boşanma Halinde Velayet, Çocukla Kişisel İlişki Kurulması ve Çocuğun Soyadı, İstanbul 2018, s. 48; Erdem/Makaracı-Başak, s. 422; Can/Tuna/Tuna, s. 122; Hayrunnisa/Ruhi, s. 98; Bozan, s. 47; Güneşlioğlu, s. 121; Topkaya, Şahin, Yoksulluk ve İştirak Nafakası, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2017, s. 83; Kılıkçier, s. 199; Çelikel, s. 139; Shukor, s. 52

¹³⁴ Yargıtay 2. HD E. 1995/7307 K. 1995/9962 T. 6.10.1995: “Çocuğun geliri kendisine yeter miktarda bulunduğu anda, velayet kendisine verilmemiş olan anne-babanın iştirak nafakası vermek zorunluluğu yoktur.” www.kazanci.com.tr (13.02.2023)

¹³⁵ Öztan, s. 796; Velidedeoğlu, s. 273; Şahin, s. 950; Yavuz, s. 441; Aras, Bahattin, “Boşanmanın Çocuklar Yönünden Sonuçları”, Adalet Dergisi, S: 28, 2007, 280-285, s. 283 (Çocuk); İnal, Davalar, s. 1131; Akyüz, Emine Medeni Kanuna Göre Müşterek Hayatın Tati İli, Ayrılık ve Boşanmada Çocuğun Korunması, Ankara 1983, s. 188 (Çocuğun Korunması); Koçoğlu, Çocuk, s. 129

¹³⁶ Dolu, s. 60

gelirinin bulunması iştirak nafakası yükümlülüğünü ortadan kaldırmamalı ancak nafakanın miktarı takdir edilirken dikkate alınmalıdır. Yargıtayın çocuğunun gelirinin bulunmasının nafakayı kaldırmayacağına dair kararı¹³⁷ bulursa da; gelirin çocuğa yetmesi halinde de nafaka ödeneceğine dair bir içtihat birliği oluşmamıştır.

3. Anne ile Babanın Ekonomik ve Sosyal Durumu

Velayet hakkı kendisine verilmeyen taraf mali gücüyle orantılı olarak iştirak nafakası ödemekle yükümlüdür. İştirak nafakasının miktarı belirlenirken anne ve babanın ekonomik ve sosyal durumu araştırılmaktadır. Uygulamada mahkemelerin iş yükünün fazla olması sebebiyle sadece tarafların yerleşim yerlerindeki polis veya jandarma aracılığıyla araştırma yapılmaktadır¹³⁸. Fakat daha doğru bir sonuç elde edilebilmesi için sadece zabıta araştırması değil tapu müdürlükleri, bankalar, mal müdürlükleri ve diğer ilgili kurumlar da incelenmelidir¹³⁹. Ayrıca 4787 sayılı ve Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun m. 5 hükmüne göre hakim nafaka yükümlüsü eşin mali gücünü araştırırken sosyal çalışmacılardan da yararlanabilmektedir. Yargıtay da tarafların ekonomik durumunun tespitinde bilirkişiye başvurulabileceği yönünde kararlar vermektedir¹⁴⁰.

Sosyal durum; kişinin eğitimi, mesleği ve yaşadığı hayat tarzı gibi değerler olarak nitelendirilebilmektedir. Ekonomik güç tespit edilirken ise anne ve babanın gelirleri, kendi geçimlerini sağlamak için gerekli olan miktar, tüm malvarlıkları ve geleceğe yönelik beklenen kâr miktarı dikkate alınmaktadır.¹⁴¹

Nafaka yükümlüsü tarafın mali gücüyle orantılı nafaka miktarı tespitinde ayrıca kişinin bakmakla yükümlü olduğu diğer kişiler ve hükmedilecek nafakanın kişiyi yoksulluğa düşürmemesi dikkate alınmalıdır¹⁴². Özellikle yoksulluk nafakası

---

¹³⁷ Yargıtay 2. HD E. 1984/6316 K. 1984/6427 T. 30.07.1984, İnal Davalar, s. 1163

¹³⁸ Dolu, s. 56

¹³⁹ Gençcan, Nafaka, s. 412

¹⁴⁰ Yargıtay 3. HD E. 2014/15536 K. 2015/12018 T. 29.6.2015, www.kazanci.com.tr (14.01.2023); Yargıtay 3. HD E. 2004/14293 K. 2004/14078 T. 20.12.2004, www.kazanci.com.tr (14.01.2023)

¹⁴¹ Akyüz, Çocuk, s. 203.

¹⁴² Dural/Öğüz/Gümüş, s.151

alan tarafın iştirak nafakası ödeme yükümlülüğü bulunmamaktadır¹⁴³. Ödeme gücü tespit edilirken kişiye gelen aylık ücretler de dikkate alındığından, çalışmayan ve başka bir geliri de olmayan kişinin nafaka ödemekle yükümlü tutulamayacağı kabul edilmektedir¹⁴⁴. Ancak çalışabilecek durumda olup kendi kusuru nedeniyle çalışmayan kişinin nafaka yükümlülüğü ortadan kalkmamaktadır¹⁴⁵. Bu durumda hakim kişinin tahsili ve sağlık durumunu dikkate alarak çalışsaydı alabileceği muhtemel kazanç üzerinden iştirak nafakasını takdir edecektir¹⁴⁶. Ancak nafaka takdir edilirken nafaka yükümlüsünün asgari geçimini sağlayacak olan miktara dokunulmamalıdır¹⁴⁷.

İştirak nafakasının miktarı tespit edilirken velayet hakkına sahip olan tarafın da ekonomik durumu dikkate alınmaktadır¹⁴⁸. Çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimine velayet hakkına sahip olan tarafın da mali gücü oranında katkıda bulunması gerekmektedir¹⁴⁹. Ancak çocuğun velayetine sahip kişinin velayet sebebiyle yüklendiği sorumlulukların ve emeğin de çocuğa katkı olarak göz önünde tutulmalıdır¹⁵⁰. Burada da kişinin ekonomik durumu belirlenirken her türlü gelir ve malvarlığı dikkate alınmalı yoksulluk nafakası, tazminat ve mal rejiminin tasfiyesi sonucunda aldığı pay gibi haklar da hesaba katılmalıdır¹⁵¹. Ancak velayet hakkı sahibi olan tarafın mali gücünün iyi durumda olması diğer tarafın iştirak nafakası ödemesi

---

¹⁴³ Bulut, s. 176; Ruhi, Nafaka Alacakları, s. 56; Özüğür, s. 307; Yargıtay 2. HD E. 1997/6117 K. 1997/7160 T. 19.06.1997, www.kazanci.com.tr (14.01.2023); Yargıtay 3. HD E. 2015/19221 K. 2016/1784 T. 15.2.2016, www.kazanci.com.tr (14.01.2023)

¹⁴⁴ Gençcan, Nafaka, s. 413; Ruhi, Nafaka Alacakları, s. 55; Özüğür, s. 307; Yargıtay 3. HD E. 2015/19221 K. 2016/1784 T. 15.2.2016, www.kazanci.com.tr (14.01.2023); Yargıtay 2. HD E. 2004/3480 K. 2004/4236 T. 5.4.2004 www.kazanci.com.tr (14.01.2023)

¹⁴⁵ Yargıtay 2. HD E. 2000/2497 K. 2000/2583 T. 29.2.2000: “*Davalı 1969 doğumludur. Çalışmasına engel olacak bedeni ve ruhi bir hastalığının olduğunda ileri sürülmemiştir. Nafaka yükümlüsünün çalışmaması onu bu borcundan kurtarmaz.*” www.kazanci.com.tr (14.01.2023)

¹⁴⁶ Bulut, s. 178; Özüğür, s. 308; Dolu, s. 57; Bozan, s. 48; Hayrunnisa/Ruhi, s. 103; Kılıkçer, s. 200; Yargıtay 2. HD E. 1959/541 K. 1959/805 T. 12.02.1959: “*Çalışabilecek vaziyet ve kudrette olan her baba imkanları dahilinde çocuğun ihtiyaçlarını temin ile mükelleftir. Bir kimse hususi bilgisi olmaması hasebiyle muayyen bir iş sahasında çalışamayacak halde olursa, gelirini tayin için mutad amele gündeliği üzerinden hesap yapılması icap ettiğinden nazara alınması lazım gelir.*”, Doğanay, Nazari, s. 15; Yargıtay 2. HD E. 1993/5344 K. 1993/5953 T. 10.6.1993, www.kazanci.com.tr (14.01.2023);

¹⁴⁷ Öztan, s. 796

¹⁴⁸ Yargıtay 2. HD E. 1973/ 4711 K. 1973/4582 10.07.1973, Başaklar, s. 120; Yargıtay 3. HD E. 2015/1961 K. 2015/9895 T. 1.6.2015, www.kazanci.com.tr (14.01.2023)

¹⁴⁹ Gençcan, Nafaka, s. 415

¹⁵⁰ Bulut, s. 175; Kılıçoğlu, s. 153; Yargıtay 3. HD E. 2014/17972 K. 2015/4098 T. 13.3.2015, www.kazanci.com.tr (14.01.2023)

¹⁵¹ Akıntürk, Aile, s. 316

yükümlülüğünü ortadan kaldırmamaktadır¹⁵². Anne ve babanın mali gücü oranında çocuğun yetiştirilmesine katkıda bulunması gerekmektedir. Velayet hakkı sahibinin ekonomik durumu ancak nafakanın miktarı takdir edilirken dikkate alınması gereken bir husus olarak değerlendirilmektedir.

4. Hakimin Takdir Yetkisi

a. Genel Olarak

Hakim iştirak nafakasını hakkaniyete uygun ve serbestçe belirlemelidir (TMK m. 4). İştirak nafakası miktarı takdir edilirken; çocuğun giderleri, velayet sahibi olan tarafın ekonomik durumu ve nafaka ödeyecek tarafın mali gücü dikkate alınmalıdır.¹⁵³ Hakim ayrıca çocuğun yaşını, cinsiyetini, eğitim durumunu, sağlığını kısaca hayat koşullarını değerlendirmeli, gerektiğinde pedagog, psikolog gibi uzmanlardan yararlanıp, görüşlerini almalıdır¹⁵⁴.

İlgili davada birden çok çocuk için iştirak nafakasına hükmedilmesi durumunda hakim hangi çocuk için ne kadar nafaka ödeneceğini açıkça belirtmelidir¹⁵⁵. Çünkü çocukların yaşları, sağlıkları, cinsiyetleri ayrı ayrı değerlendirilip ihtiyaçlarına uygun nafaka takdir edilmektedir¹⁵⁶. İştirak nafakası ödeyecek kişinin mali gücüyle orantılı olmalıdır. Nafakanın amacı zenginleştirme değildir¹⁵⁷.

TMK m. 182/3 hükmüne göre; hakim talep halinde, tarafların sosyal ve mali durumlarını göz önüne alarak sonraki yıllarda iştirak nafakasının ne kadar ödeneceğini

---

¹⁵² Feyzioğlu, s. 391; Velidedeoğlu, s. 274; Bozovalı, s. 58; Ergenekon, s. 14; Yargıtay HGK E. 1943/930 K. 1943/934 27.06.1943, Velidedeoğlu, s. 274; Yargıtay 2. HD E. 1986/9652 K. 1986/10226 T. 20.11.1986, www.kazanci.com.tr (14.01.2023)

¹⁵³ Akıntürk/Ateş, s. 31

¹⁵⁴ Özüğür, s. 294

¹⁵⁵ Hamzaçebi, s. 40; Ruhi, Nafaka Alacakları, s. 60; Bulut, s. 174; Özüğür, s. 306; Yargıtay 2. HD E. 1954/1541 K. 1954/1494 T. 19.03.1954, İnal, Uygulamada Nafaka, s. 209

¹⁵⁶ İnal, Davalar, s. 1131

¹⁵⁷ Yargıtay HGK E. 1983/2-814 K. 1984/242 T. 14.3.1984, www.kazanci.com.tr (3.1.2023)

de hükümde belirleyebilmektedir¹⁵⁸. Bu sayede her yıl yeniden dava açılmasına gerek kalmamaktadır.

b. Taleple Bağlılık İlkesi

Hakimin takdir yetkisi kapsamında değerlendirilebilecek bir başka husus hakimin nafaka talebini aşırp aşamayacağıdır. Yargıtayın yerleşik içtihatlarına göre istek aşılarak iştirak nafakasına hükmedilemez¹⁵⁹. Doktrindeki bazı yazarlar HMK m. 26 hükmüne dayanarak Yargıtayın bu görüşünü kabul etmektedir¹⁶⁰. Bazı yazarlarca¹⁶¹ ise bu husus eleştirilmektedir. Eleştirilere göre, iştirak nafakası kamu düzeniyle ilişkili olduğu ayrıca istem olmaksızın bile hakimin resen iştirak nafakasına karar verebilmesi düşünülürse hakimin talebi aşarak karar verebilmesi de mümkün olmalıdır¹⁶².

Kanaatimizce talepten fazlasına hükmedilebilmesi mümkün olmalıdır. Belirtildiği üzere hakim iştirak nafakasını belirlerken çocuğun ihtiyaçlarını, anne-babanın ekonomik gücünü dikkate almakta ve bunlara göre hakkaniyete uygun olarak serbestçe belirlemektedir. Ancak hakimin talebi aşamayacağı kabul edildiğinde nafaka miktarının serbestçe belirlendiği kabul edilemeyeceği gibi talep miktarına bağlı kalındığından hakkaniyete uygun olduğu da her olayda kesin olarak söylenemeyecektir. Nafaka talep eden tarafın çocuğun yetiştirilmesi ve bakımı için gereken nafaka miktarını tamamen doğru hesapladığının kabulü de pek mümkün görünmemektedir. Nafaka çocuğun hakkıdır ve nafaka ödeyecek tarafın mali gücü talepten fazlasına yetmekteyse bunu çocuktan esirgemekte bir hukuki yarar bulunmamaktadır. Açıklanan sebeplerle çocuğun ihtiyaçlarının gerektirdiği ve nafaka

¹⁵⁸ Ruhi/Nafaka Alacakları, s. 60; Yargıtay 3. HD E. 2017/16737 K. 2018/51 T. 15.1.2018, www.kazanci.com.tr (3.1.2023)

¹⁵⁹ Yargıtay 2. HD E. 2005/15838 K. 2006/201 T. 23.1.2006; Yargıtay 2. HD E. 2009/8292 K. 2009/11851 T. 18.6.2009, www.kazanci.com.tr (3.01.2023); Yargıtay 2. HD E. 2022/769 K. 2022/957 T. 7.2.2022, www.kazanci.com.tr (3.01.2023)

¹⁶⁰ Özüğür, s. 307; Köseoğlu/Kocaağa, s. 257; Şahin, s. 950; Özbek, Dilek, s. 614; Şimşek, s. 49

¹⁶¹ Gençcan, Nafaka, s. 391; Tutumlu, M. Akif, Yeni Türk Medeni Kanunu'nun Hükümlerine Göre Evliliğin Butlanı Boşanma, Ayrılık Sebepleri ve Boşanmanın Hukuki Sonuçları, Ankara 2006, s. 628; Solak, s.90; Dolu, s. 61; Tekin, s.122; Velidedeoğlu, s. 273; Koçoğlu, Çocuk, s. 138

¹⁶² Tutumlu, s. 628; Gençcan, Ömer Uğur, Boşanma Tazminat ve Nafaka Hukuku, 7. Bası, Ankara 2017, s. 1357 (Tazminat)

ödeyecek kişinin de ekonomik gücünün yeterli olduğu durumlarda hakimin talebi aşarak iştirak nafakasına hükmedebileceği görüşünü savunmaktayız.

Ayrıca iştirak nafakasında miktar belirlenirken davalının kabul ettiği miktardan az verilemez¹⁶³.

c. Güvence Verilmesi

İlişkili bir diğer husus ise TMK m. 334 hükmündeki güvence verilmesi düzenlemesidir. İlgili maddeye göre; anne ve baba nafaka yükümlülüğünü yerine getirmeyen veya kaçma hazırlıklarında bulunur veya mallarını özensizce harcar yahut heba ederse, hakimin gelecekteki nafaka yükümlülükleri için uygun bir güvencenin verilmesini veya başka önlemlerin alınmasına karar vermekte takdir yetkisi bulunmaktadır. Burada bahsedilen güvence ayni veya şahsi olabilmektedir. Başka önlemler olarak da örneğin bir miktar paranın hakimin belirttiği banka hesabına yatırılması veya kefil gösterilmesinin istenmesi söz konusu olabilmektedir¹⁶⁴.

5. Tarafların Anlaşması

TMK m. 166/3 hükmü gereğince, tarafların boşanmanın ferî sonuçları hakkında anlaşması mümkün olduğundan dolayı iştirak nafakasının miktarının da tarafların anlaşması ile belirlenmesi mümkündür. Eşler, anlaşmalı boşanma davası içerisinde anlaşabileceği gibi çekişmeli boşanma davasında sonradan da anlaşabilirler. Taraflar nafakanın miktarını, artış oranını, süresini ve para cinsini aralarında sözleşme ile kararlaştırabilirler¹⁶⁵. Ancak anlaşmanın hukuki bir sonuç doğurabilmesi için hakim tarafından onaylanması gerekmektedir (TMK. 166/3). Boşanma kararının kesinleşmesinden önce de sonra da yapılan anlaşmalar hakime sunulmalı ve onun tarafından onaylanmalıdır. Taraflar anlaşmayı yazılı hale getirip hakime sunabileceği gibi duruşma esnasında sözlü olarak zapta geçirerek de anlaşma beyanlarını ifade

¹⁶³ Doğan, s. 69; Gençcan, Nafaka, s. 395; Yargıtay 2. HD E. 2002/2626 K. 2002/3413 T. 12.3.2002, www.kazanci.com.tr (3.01.2023)

¹⁶⁴ Ruhi, Nafaka Alacakları, s. 60; Akyüz, Çocuk, s. 203

¹⁶⁵ Gençcan, Nafaka, s. 396; Özüğür, s. 306; Tekin, s. 123

edebilirler¹⁶⁶. Hakim tarafların ekonomik durumlarını, ülke şartlarını ve çocuğun yararını dikkate alarak sözleşmeyi inceleyecektir¹⁶⁷. Hakim, tarafların anlaşmada hiç bahsetmediği iştirak nafakası hakkında karar verme yetkisi de bulunmalıdır¹⁶⁸. Ayrıca anlaşmayı uygun bulmazsa gerekli düzenlemeleri yapma yetkisine de sahiptir¹⁶⁹. Böyle bir durumda hakim tarafların beyanlarını dinlemeli ve değişiklik hakkında onaylarını almalıdır¹⁷⁰. Eğer hakim anlaşmayı onayladıysa anlaşma metni aynen karara geçirilmelidir¹⁷¹. Anlaşma ile taraflar iştirak nafakasının yabancı para üzerinden ödenmesini kararlaştırabilirler¹⁷².

Taraflar her ne kadar kendi aralarında anlaşmış olsalar bile iştirak nafakasından ayrı olarak bir ödeme yapılmasını; örneğin velayet hakkı sahibi olmayan tarafın, çocuğun eğitim giderlerinin hepsini ödeyecek olması gibi bir maddenin protokole yazılması hükmün infazını mümkün hale getirmemektedir¹⁷³. İştirak nafakasının çocuğun tüm giderlerini kapsayacak şekilde belirlenmesi gerektiğinden ayrı olarak alacak kalemlerine hükmedilmemesi gerekmektedir¹⁷⁴.

Anlaşmalı boşanmalarda, anlaşma içinde iştirak nafakasının düzenlenmemiş olması veya nafakadan vazgeçilmiş olması daha sonra ayrı bir davayla istenmesine

---

¹⁶⁶ Aras, Bahattin, “Anlaşmalı Boşanma Davalarında Tarafların Tazminat ve Nafaka Taleplerinin Karara Bağlanması”, Terazi Hukuk Dergisi, 2010, C. 5, S. 47, 73-87, s. 77 (Anlaşmalı Boşanma); Yücel, Sevtap, “Yargıtay Kararları Işığında Anlaşmalı Boşanma Davası Sonrasında Nafaka ve Tazminat Talepleri”, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: 4, S: 1, 2018, 239-257, s. 244

¹⁶⁷ Seçer, Öz, “Anlaşmalı Boşanmada Eşlerin Yaptıkları Anlaşma”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2016, C: 7, S: 2, 259-286, s.277

¹⁶⁸ Yücel, Sevtap, s. 249; Feyzioğlu, s. 389; Yargıç, Zeynep, Türk Hukukunda Anlaşmalı Boşanma Davası ve Hukuki Sonuçları, İstanbul 2021, s. 209

¹⁶⁹ Köseoğlu/ Kocaağa, s. 260-261; Yargıç, s. 51

¹⁷⁰ Aras, Anlaşmalı Boşanma, s. 73; Yargıç, s. 51

¹⁷¹ Gençcan, Nafaka, s. 396; **Seçer, s. 278**; Yargıtay 2. HD E. 1994/8819 K. 1994/9910 T. 21.10.1994:

“Anlaşmalı boşanma kararının mali hükümlerinin, kararın infazını mümkün kılacak biçimde karar yerinde açıkça gösterilmiş olması gerekir.”, İnal, Davalar, s. 1173

¹⁷² Bulut, s. 178; Özuğur, s. 307; Yargıtay 2. HD E. 2014/7460 K. 2014/23752 T. 25.11.2014,

www.lexpera.com.tr (16.01.2023); Yargıtay 2. HD E. 1999/12867 K. 1999/13856 T. 14.12.1999;

Yargıtay 3. HD E. 2016/7517 K. 2016/9755 T. 22.6.2016, www.kazanci.com.tr (16.01.2023)

¹⁷³ Aydemir, s. 61;

¹⁷⁴ Yargıtay 3. HD E. 2014/689 K. 2014/8108 T. 26.5.2014: “...Bu nedenle her ne kadar mahkemece... müşterek çocuğun özel okul, servis, yemek, dersane ve özel kurs giderlerinin davalı tarafından ödenmesine, şeklinde hüküm tesis edilmiş ise de bu hükmün infaz kabiliyeti bulunmamaktadır.”

www.kazanci.com.tr (25.01.2023)

engel olmamaktadır¹⁷⁵. Anlaşma ile çocuk için toplu bir para alınması da ilerideki yıllarda iştirak nafakası talep etmeye engel oluşturmamaktadır¹⁷⁶.

Ayrıca değişen durumlar üzerine hakkaniyet de gerektiriyorsa anlaşmalı boşanma sonucu verilen iştirak nafakası değiştirilebilmektedir¹⁷⁷.

II. İştirak Nafkasının Ödenmeye Başlanması

A. Boşanma Kararı ile Başlaması

Genel olarak uygulamada iştirak nafakası boşanma davasında talep edilmekte ve boşanma kararı ile hükmedilmektedir. Boşanma davasında talep edildiği durumda Yargıtay¹⁷⁸ ve doktrindeki çoğunluk görüş¹⁷⁹, iştirak nafkasının boşanma kararının kesinleşmesi ile işlemeye başlayacağını kabul etmektedir. Boşanma davası sürecinde çocuğa bakan taraf lehine tedbir nafkasına, davanın sonucunda ise velayet hakkı sahibi lehine iştirak nafkasına hükmedilecektir¹⁸⁰. Boşanma kararı kanun yoluna götürülmemiş olsa bile tazminat ve velayet gibi ferî nitelikteki haklar kanun yoluna götürülmüş olabilir¹⁸¹. Ferî nitelikteki hususlar kesinleşmemiş olsa dahi boşanma kararının kesinleşmesi ile iştirak nafkası işlemeye başlayacaktır¹⁸². Ancak iştirak nafkasının velayet hakkındaki mahkeme kararının kesinleşmesi ile başlayacağını ifade edenler de bulunmaktadır¹⁸³. Kanaatimizce, boşanma kararının kesinleşmesi ile

¹⁷⁵Yargıtay 3. HD E. 2017/16997 K. 2017/18176 T. 25.12.2017, www.kazanci.com.tr (16.01.2023); Yargıtay HGK E. 2012/3-836 K. 2013/306 T. 6.3.2013, www.kazanci.com.tr (16.01.2023)

¹⁷⁶Yargıtay HGK E. 2017/3-2613 K. 2019/1191 T. 14.11.2019, www.kazanci.com.tr (16.01.2023)

¹⁷⁷ Gençcan, Nafaka, s. 430; İnal, Davalar, s. 1132

¹⁷⁸ Yargıtay 2. HD E. 1974/429 K. 1974/578 T. 28.01.1974: “...Boşanma kararın kesinleşmesinden itibaren katılm nafkasına takdiri icap ederken, açıklama isteğinden geçerli kabul olarak nafaka takdiri de kabul şekli bakımından usul ve yasaya aykırıdır.” İnal, Davalar, s. 1150; Yargıtay 8. HD E. 2015/16421 K. 2015/18638 T. 20.10.2015; Yargıtay 2. HD E. 2021/6408 K. 2021/7747 T. 26.10.2021, www.kazanci.com.tr (19.01.2023)

¹⁷⁹ Gençcan, s. 402; Özüğür, s. 299; Ruhi/Ruhi, s. 73; Bozovalı, s. 61; 5 Dural / Ögüz /Gümüş, s.151; Şahin, s. 950; Şimşek, s. 48; Ceylan, Boşanma, s. 184

¹⁸⁰ Ruhi/Ruhi, s. 73

¹⁸¹ Aydemir, s. 38

¹⁸² Yargıtay 8. HD E. 2014/9863 K. 2015/9514 T. 28.4.2015, www.kazanci.com.tr (19.01.2023); Yargıtay 8. HD E. 2015/15470 K. 2015/15791 T. 8.9.2015, www.kazanci.com.tr (19.01.2023)

¹⁸³ Akıntürk/Ateş, s. 317; Yavuz, s. 437; **benzer yönde karar için bkz.** Yargıtay 2. HD E. 1998/8358 K. 1998/9790 T. 24.9.1998: “...İştirak nafkasının ise, velayet hakkındaki hükmün kesinleştiği tarihten geçerli olacağını gözetilmemesi de doğru değildir.” www.kazanci.com.tr (20.01.2023)

özellikle tedbir nafakası sona ereceğinden, feri nitelikteki hususların kesinleşmesine kadarki dönemde çocuğa bakan tarafa çocuğun yetiştirilmesi için yardımda bulunulması gerekmektedir. Bu sebeple, iştirak nafakasının boşanma kararının kesinleşmesi ile başladığının kabul edilmesi daha doğru gözükmektedir.

Ayrıca boşanma kararına rağmen çocuk, velayet hakkı sahibince değil nafaka yükümlüsü tarafından bakılmaktaysa iştirak nafakası, çocuğun velayet hakkı sahibi tarafa teslimi ile işlemeye başlayacaktır¹⁸⁴. Fakat çocuğun, velayet hakkı sahibinin iradesi dışında alınması durumunda iştirak nafakasının başlangıcı gene boşanma kararının kesinleşmesi olacaktır¹⁸⁵. Ayrıca velayet hakkı kendisinde olmamasına rağmen çocuğa bakan tarafın yaptığı giderler ahlaki bir görevin yerine getirilmesi olarak kabul edildiğinden (TBK m. 78/2) diğer taraftan bu giderlerin ödenmesini talep edemez¹⁸⁶. Ancak çocuğa yaptığı giderleri kanıtlamak şartıyla ödeyeceği iştirak nafakasından mahsup edilmesini talep edebilir¹⁸⁷.

B. Boşanma Kararı Sonrasında Başlaması

Boşanma davası ile iştirak nafakasına hükmedilmemesi halinde velayet sahibi taraf çocuk ergin oluncaya kadar açabileceği bir dava ile iştirak nafakası talep edebilmektedir¹⁸⁸. Sonradan iştirak nafakası için dava açılması halinde Yargıtayın E. 1956/15 K. 1956/15 T. 28.11.1956 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararında¹⁸⁹ ifade edildiği üzere, nafakanın başlangıç zamanı davanın açıldığı tarih olmaktadır¹⁹⁰. Ayrıca aynı kararda belirtildiği üzere, iştirak nafakasının daha sonra açılan dava ile artırılması veya azaltılması durumunda da yeni nafakanın başlangıcı dava tarihi olmaktadır¹⁹¹.

¹⁸⁴ Velidedeoğlu, s. 272; Ruhi/Ruhi, s. 73; Gençcan, Nafaka, s. 406; Özüğür, s. 307; Şahin, s. 950; Şimşek, 49; Yargıtay 2. HD E. 1997/3367 K. 1997/3566 T. 1.4.1997, www.kazanci.com.tr (19.01.2023); Yargıtay 3. HD E. 2004/192 K. 2004/687 T. 10.2.2004, www.kazanci.com.tr (19.01.2023)

¹⁸⁵ Gençcan, Nafaka, s. 406

¹⁸⁶ Yargıtay 2. HD E. 2011/1602 K. 2011/15750 T. 13.10.2011, Gençcan, Ömer Uğur, Aile Mahkemesi Davaları, 5. Bası, Ankara 2022, s. 576 (Aile Mahkemesi).

¹⁸⁷ Hayrunnisa/Ruhi, s. 100

¹⁸⁸ Gençcan, Nafaka, s. 402; Özüğür, s. 299; Şahin, s. 950; Erdem/Makaracı-Başak, s. 185

¹⁸⁹ Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu E. 1956/15 K. 1956/15 T. 28.11.1956, RG: T. 27.12.1956 S: 9494; davanın sonuçlandığı tarih işlemeye başlayacağı yönünde karar için bkz. Kılıkçier, s. 204;

¹⁹⁰ Yargıtay 2. HD E. 2014/3383 K. 2014/10304 T. 5.5.2014, www.lexpera.com.tr (19.01.2023)

¹⁹¹ Bozovalı, s. 62; Yargıtay 3. HD E. 2013/13786 K. 2013/16517 T. 25.11.2013, www.kazanci.com.tr (19.01.2023)

C. Soybağının Kurulması Durumunda İştirak Nafakası Ödemesinin Başlangıcı

TMK m. 282 hükmüne göre, çocuk ile anne arasında soybağı doğumla; baba ile arasında soybağı anne ile evlilik, tanıma veya mahkeme kararı ile kurulmaktadır. Ayrıca soybağı evlat edinme ile de kurulmaktadır. Daha önce de bahsedildiği üzere iştirak nafakası sorumluluğu doğabilmesi için soybağının kurulmuş olması gerekmektedir¹⁹².

TMK m. 333 hükmünde düzenlenen tedbire göre; babalık davası ile birlikte iştirak nafakası da talep edilmiş ise, babalık olasılığının kuvvetli görülmesi durumunda hakim nafakaya hükmedilebilmektedir. Bu durumda hakim dava tarihinden itibaren tedbir nafakasına nafakaya karar verebilmektedir¹⁹³. Babalığa hüküm verildiği takdirde ise iştirak nafakası hükmün kesinleşmesi ile başlamaktadır¹⁹⁴.

Babalık davası ile iştirak nafakası talep edilmediyse ise davanın kabulü halinde hakim görevi gereği re'sen iştirak nafakasına hükmedecek ve burada nafaka, babalık hükmünün kesinleşmesi ile başlayacaktır¹⁹⁵.

Soybağının kurulmasından sonra iştirak nafakası istenilmesi halinde iştirak nafakasına dava tarihi itibariyle hükmedilmektedir¹⁹⁶. Ancak *Gençcan*, soybağı kurulmuş ise soybağının kurulduğu tarihten itibaren iştirak nafakasına hükmedilmesi gerektiğini savunmaktadır¹⁹⁷.

---

¹⁹² Bkz. Üçüncü Bölüm, I. A, 3.

¹⁹³ Bulut, s. 183; Hayrunnisa/Ruhi, s. 101; Gençcan, Nafaka, s. 569

¹⁹⁴ Yetik, s. 178

¹⁹⁵ Özüğür, s. 299; Can/Tuna/Tuna, s. 122

¹⁹⁶ Yargıtay 3. HD E. 2016/1230 K. 2016/9122 T. 7.6.2016: “Mahkemece, baba ile soybağı tesis edilen tarihten itibaren nafakaya hükmedilmiş olması doğru değildir. Dava tarihinden itibaren nafakaya hükmedilmesi gerekir.” www.kazanci.com.tr (19.01.2023); Yargıtay 2. HD E. 1971/225 K. 1971/1169 T. 23.02.1971, İnal, Davalar, s 1158

¹⁹⁷ Gençcan, s. 404; **benzer yönde karar için bkz.:** Yargıtay 2. HD E. 2005/3383 K. 2005/6180 T. 18.4.2005, www.kazanci.com.tr (19.01.2023)

D. Doğum ile Başlaması

TMK m. 285 hükmüne göre evlilik süresinde veya evliliğin sona ermesinden sonraki üç yüz gün içinde doğan çocuğun babası koca olarak kabul edilmektedir. Soybağı bulunmadan iştirak nafakası mümkün olmadığı gibi çocuk doğmadan da iştirak nafakasına hükmedilememektedir¹⁹⁸. Boşanma davası devam ederken çocuk doğar ise çocuğun doğduğu tarihten boşanma kararı kesinleşene kadar tedbir nafakasına, hüküm ile de iştirak nafakasına karar verilmektedir¹⁹⁹.

Evlilik sona erdikten sonraki üç yüz gün içinde doğan çocuğun babası koca kabul edildiğinden bu süre içerisinde doğan çocuk için velayet düzenlenmeli ve çocuğa bakan taraf lehine iştirak nafakası takdir edilmelidir²⁰⁰. Bu durumda iştirak nafakasına çocuğun doğum tarihinden itibaren hükmedilir²⁰¹.

E. Velayetin Değişmesi Durumunda İştirak Nafakası Ödemesinin Başlangıcı

Velayet hakkının düzenlendiği zamanda mevcut olan koşullar zaman içerisinde değişebilmektedir. Velayet hakkı sahibinin velayet görevini ihmal etmesi veya bu hakkı kötüye kullanması yahut başka yere gitmesi ya da evlenmesi gibi durumlar söz konusu olabilmektedir²⁰². Böyle durumlarda velayetin yeniden düzenlenmesi gündeme gelebilmektedir. Velayet diğer tarafa verilebileceği gibi çocuğa vasi de atanabilir²⁰³. Velayet hakkı sahibinin değişmesi sonucunda yeni velayet hakkı sahibine kararın kesinleşmesinden itibaren iştirak nafakası verilmelidir²⁰⁴. Daha önceki yıllarda boşanma kararından sonra açılan velayetin değiştirilmesi davalarında

¹⁹⁸ Gençcan, Nafaka, s 405; Tekin, s. 126

¹⁹⁹ Gençcan, Nafaka, s 406; Yargıtay 2. HD E. 2004/3190 K. 2004/3877 T. 29.3.2004, www.kazanci.com.tr (24.01.2023)

²⁰⁰ Özüğür, s. 308; Başaklar, s. 111; Yargıtay 2. HD E. 1998/14340 K. 1998/11 T. 9.1.1998, İnal, Davalar, s. 1174; Yargıtay 2. HD E. 2006/20405 K. 2006/17343 T. 11.12.2006, www.kazanci.com.tr (24.01.2023)

²⁰¹ Gençcan, Nafaka, s. 405; Yargıtay 2. HD E. 2005/2914 K. 2005/4875 T. 28.3.2005: “Velayeti davalıya verilen müşterek çocuk Rıza Enes'in 22.1.2004 tarihinde doğduğu ve çocuk için nafakaya da bu tarihten itibaren karar verilmesi gerekirken, dava tarihinden itibaren iştirak nafakasına hükmedilmesi doğru değildir...” www.kazanci.com.tr (24.01.2023)

²⁰² Yetik, s. 178

²⁰³ Erdem/Makaracı-Başak, s 187

²⁰⁴ Ruhi/Ruhi, s. 74; Gençcan, Nafaka, s. 406; Yargıtay HGK E. 2017/2-1899 K. 2018/1052 T. 9.5.2018, www.kazanci.com.tr (24.01.2023)

davacı iştirak nafakası talep etmediyse hakim kendiliğinden iştirak nafakasına karar verememekteydi²⁰⁵. Ancak Yargıtay içtihat değişikliğine gitmiş olup artık talep edilmemiş olsa dahi (nafaka istenmediğinin açıkça belirtildiği durumlar hariç) velayet davalarında da iştirak nafakasına resen hükmedilmesi gerektiğine karar vermektedir²⁰⁶.

Velayet davası devam ederken çocuk, velayet hakkı sahibinin yanında bulunmuyor, diğer taraf çocuğa bakıyor ise velayetin değişmesi kararının kesinleşmesine kadar tedbir nafakasına hükmedilmelidir²⁰⁷. Burada iki ihtimal ortaya çıkabilmektedir. Eğer çocuk dava devam ederken velayet hakkı sahibi olmayan tarafa teslim edildiyse, fiili teslim tarihinden itibaren²⁰⁸; velayet davası açıldığında veya açılmasından önce dahi velayet hakkına sahip olmayan tarafın yanında bulunuyor ise dava tarihinden itibaren²⁰⁹ tedbir nafakası başlatılmalıdır²¹⁰. Davanın kesinleşmesi ile de iştirak nafakası başlayacaktır.

---

²⁰⁵ Öztan, s. 1065; Gençcan, Nafaka, s. 395; Şahin, s. 950; Yargıtay HGK E. 2008/2-539 K. 2008/559 T. 24.9.2008, www.kazanci.com.tr (24.01.2023)

²⁰⁶ Yargıtay HGK E. 2017/2-2444 K. 2019/51 T. 31.1.2019, www.kazanci.com.tr (24.01.2023)

²⁰⁷ Ruhi/Ruhi, s. 74

²⁰⁸ Yargıtay 2. HD E. 2013/9451 K. 2013/27772 T. 27.11.2013: “ *Tarafların boşanmaları sonucu ... velayeti babaya verilmiştir. Annenin 07.04.2011 ve 01.08.2011 tarihinde açtığı davalar sonucu velayet babadan alınarak anneye bırakılmıştır. Velayetin değiştirilmesine ilişkin kararın kesinleşmesine kadar velayet babadadır. Mahkeme 03.08.3011 tarihli tedbir kararı ile müşterek çocukların fiilen anne yanında kalmasına karar vermiştir. Müşterek çocukların fiilen anne yanına geldikleri 03.08.2011 ile velayetin değiştirilmesine ilişkin kararın kesinleştiği tarih arasında geçen süre için çocuklar yararına uygun bir tedbir nafakası takdir edilmesi gerekirken, bu hususta olumlu ya da hüküm kurulmaması doğru olmamıştır.*”, Uyar, Ta1ih/ Uyar, Alper/ Uyar, Cüneyt, Türk Medeni Kanunu Aile Hukuku, Ankara 2016, s. 5348(Aile); Yargıtay 2. HD E. 2016/20646 K. 2016/16256 T. 20.12.2016, www.lexpera.com.tr (24.01.2023)

²⁰⁹ Yargıtay 2. HD E. 2010/17921 K. 2012/2392 T. 13.2.2012, www.kazanci.com.tr (24.01.2023)

²¹⁰ Aydemir, s. 39

III. İştirak Nafakasının Ödenmesi ve Faizi

A. İştirak Nafakasının Ödenmesi

TMK m. 330/2 hükmü uyarınca iştirak nafakası her ay peşin olarak ödenmektedir. İştirak nafakasının maddi tazminat ve yoksulluk nafakası gibi toptan ödenmesi iştirak nafakasının amacına ters düşeceğinden mümkün değildir²¹¹. Öztan ise çocuğun yararının gerekli kılması ve uygun miktarda olması şartlarıyla nafakanın toptan ödenebilmesi gerektiğini savunmaktadır²¹². Yargıtaya göre hakim iştirak nafakasının aylık irat biçiminde ödenmesine karar vermelidir²¹³. Akyüz ise iştirak nafakasının mevsimlik veya yıllık taksitler halinde ödenebileceğini kabul etmektedir²¹⁴. Ayrıca nafakanın aynı olarak ödenmesi de söz konusu olamayacak, nakden ödemeye karar verilecektir. Bir başka deyişle, çocuğa oyuncak alınması şeklinde iştirak nafakasına karar verilememektedir. Ayrıca velayet hakkına sahip olmayan tarafın çocuğu bir süre yanına alması, tatile götürmesi veya ara sıra harçlık vermesi iştirak nafakası sorumluluğunu ortadan kaldırmaz²¹⁵. Özetle hakim, iştirak nafakasını her ay belli bir miktar para ödenmesi şeklinde hükmetmelidir²¹⁶.

Borç, TBK m. 99 hükmü uyarınca Türk parası ile ödenmektedir. İlgili hükme göre, tarafların ülke parası dışında başka bir para birimiyle ödenmesine anlaşması halinde sözleşmede aynen ödeme veya bu şekilde anlaşılacak başka bir ifade bulunmadıkça borç, ödeme günündeki rayiç üzerinden Ülke parasıyla da ödenebilmektedir. Ayrıca borcun ödeme gününde ödenmemesi üzerine alacaklı, bu

²¹¹Tekin, s. 127; Gençcan, Nafaka, s. 435; Ruhi/Ruhi, s. 79; Özüğür, s. 294; Ceylan, Boşanma, s. 185; **aksi yönde görüş için bkz.** Hamzaçebi, s. 38

²¹² Öztan, s. 1051: “*Toptan ödeme, özellikle ana babanın veya her ikisinin de mal varlıklarını tüketeceklerinden endişe edildiği veya ana babanın yerleşim yerlerinin yurtdışına taşınmaları ihtimalinin bulunduğu anda çocuğun lehine olur...*”

²¹³Yargıtay 3. HD E. 2014/20871 K. 2015/6047 T. 13.4.2015: “...İştirak nafakasının irat biçiminde ödeneceği düzenlenmiştir. Gerçekten de fiziksel ve zihinsel gelişimi devam etmekte olan küçüğün ihtiyaçları buna paralel olarak sürekli olarak artmakta ve her an değişkenlik arz edebilmektedir. Bu durum nafakanın değişen şartlara göre artırılabilmesine olanak veren irat biçiminde ödemeyi de zorunlu kılmaktadır.” www.kazanci.com.tr (25.01.2023); Yargıtay HGK E. 2017/3-2613 K. 2019/1191 T. 14.11.2019: www.lexpera.com.tr (25.01.2023)

²¹⁴ Akyüz, Çocuk, s. 203

²¹⁵ Çelikel, s. 142

²¹⁶ Akıntürk/Ateş, s. 403; Tekin, s. 127

alacağının aynen veya vade yahut fiili ödeme günündeki rayiç üzerinden Ülke parası ile ödenmesini isteyebilir.

İştirak nafakası da kural olarak Türk parası ile ödenmekteyse de anne ile baba arasında bir anlaşma yapılması halinde yabancı para ile ödenmesi söz konusu olabilmektedir²¹⁷. Bu durumda anlaşmanın hakim tarafından onaylanması ise zorunludur.

Hakim, talep halinde daha sonraki yıllarda tarafların ekonomik ve sosyal durumlarına göre ne kadar iştirak nafakası ödeneceğine karar verebilmektedir. Böyle bir talep halinde, çocuğun giderlerinin ve nafaka yükümlüsünün koşullarında nafakaya karar verildiği zamandan sonra olağanüstü bir değişiklik olmadığı sürece nafakanın, TÜİK'in her yıl yayınladığı "ÜFE" oranında artırılmasına karar verilmelidir²¹⁸. Bu düzenleme ile enflasyon ile değişen denge sağlanabilecek ve çocuğun ihtiyaçlarının yaş aldıkça artması söz konusu olabileceğinden nafakanın takdir amacı da korunacaktır. Ayrıca her yıl tekrardan dava açılmasının da önüne geçilerek hem nafaka alacaklısının gider ve emek harcamaması hem de mahkemelerin iş yükünün azaltılması sağlanacaktır.²¹⁹

Ayrıca nafaka yükümlüsünün nafakadan ayrı olarak çocuk için yaptığı masraflar ve ödemeler, onun nafaka yükümlülüğünü ortadan kaldırmamaktadır ancak harcamış olduğu miktarı ödemesi gereken nafakadan mahsup edebilmektedir²²⁰.

B. İştirak Nafkasında Temerrüt Faiz

Faiz, hukuki açıdan ise bir alacağın alacaklısının bir süre o alacaktan mahrum kalması sebebiyle yıllık yüzdeler ölçüsünde alacaklıya sağlanan medeni semeredir.²²¹

²¹⁷ Yargıtay 2. HD E. 2003/5874 K. 2003/6987 T. 12.5.2003, www.kazanci.com.tr (25.01.2023)

²¹⁸ Ruhi/Ruhi, s. 78; Yargıtay 3. HD E. 2016/7554 K. 2016/11129 T. 22.9.2016, www.kazanci.com.tr (26.01.2023); Yargıtay 3. HD E. 2016/6980 K. 2016/10949 T. 19.9.2016, www.kazanci.com.tr (26.01.2023)

²¹⁹ Yargıtay 3. HD E. 2010/20993 K. 2011/1159 T. 31.1.2011, www.kazanci.com.tr (26.01.2023)

²²⁰ Yavuz, s. 428; Kılıkçier, s. 203

²²¹ Feyzioğlu, N. Feysi, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1977, s. 59

Yargıtay E. 1966/18 K. 1968/2 T. 7.2.1968 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararında²²² faizi, “*bir sermayenin belli zamanlarda getirdiği nemadan ve muntazam gelir*” olarak tanımlanmıştır.

Nafaka alacağına faiz yürütülmesi mümkündür. Bunun için ilk olarak faiz talebinin bulunması gerekmektedir. Talep olmadan hakimin nafakaya faiz yürütülmesine karar vermesi mümkün değildir²²³. Ayrıca nafakanın kararlaştırılmış ve muaccel olması lazımdır. İştirak nafakasıyla ilgili düzenleme kurucu yenilik doğuran bir düzenlenmedir²²⁴. Dava tarihinde nafaka, kesin olarak belirlenmediği ve muaccel olmadığından dava tarihinden itibaren faize talep olsa dahi hükmedilememektedir²²⁵. Son olarak ise nafaka yükümlüsünün temerrüde düşmüş olması gerekmektedir. Ayrıca Yargıtay, birikmiş nafaka alacağı takibinde; ilamda yazılı nafaka alacağı karar tarihinde muaccel hale geleceğinden, hakimin faiz hakkında karar vermesi gerekmeksizin, ilam tarihinden itibaren faiz istenebileceğine hükmetmektedir²²⁶.

Ayrıca unutulmamalıdır ki, bağımsız bir dava ile iştirak nafakası talep edildiğinde her ne kadar nafakanın başlangıcı dava tarihi olarak kabul edilse de dava tarihinden karar tarihine kadar faiz yürütülememekte ancak talep halinde karar tarihinden itibaren faize karar verilebilmektedir²²⁷.

İştirak nafakası ile ilgili özel bir faiz düzenlemesi kanunda bulunmadığından, davacının faiz talebi halinde 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun hükümlerine göre kanuni temerrüt faizi uygulanacaktır²²⁸.

---

²²² Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu E. 1966/18 K. 1968/2 T. 7.2.1968, (RG: T. 05.04.1968, S: 12867)

²²³ Yargıtay 2. HD E. 2004/15162 K. 2005/265 T. 12.1.2005, www.kazanci.com.tr (01.02.2023)

²²⁴ Ruhi/Ruhi, s. 117; Solak, s. 84; Tekin, s. 117

²²⁵ Gençcan, Nafaka, s. 423; Şahin, s. 950; Bulut, s. 179; Ertürk, Erkan, 4721 sayılı Yeni Medeni Kanuna Göre Uygulamada Nafaka Davaları, İstanbul 2005, s. 216

²²⁶ Yargıtay HGK E. 2001/565 K. 2001/574 T. 04.04.2001, Yavuz, s. 452; Yargıtay HGK E. 1995/12-977 K. 1996/72 T. 14.2.1996, www.kazanci.com.tr (01.02.2023)

²²⁷ Özüğür, s. 304; Yargıtay 2. HD E. 1998/9404 K. 1998/11042 T. 16.10.1998, Ruhi/ Nafaka Alacakları, s. 74

²²⁸ Hamzaçebi, s. 43; Aydemir, s. 65; Yargıtay 12. HD E. 1995/5234 K. 1995/5674 T. 13.4.1995, www.kazanci.com.tr (01.02.2023)

IV. İştirak Nafakası Miktarının Değiştirilmesi

A. Genel Olarak

Boşanma kararının çocuklara yönelik hükümleri maddi anlamda kesin hüküm oluşturmamaktadır²²⁹. Velayet, çocukla kişisel ilişki ve nafaka gibi konularda hakim değişen koşullara göre yeniden düzenleme yapabilmektedir. Hakim bu yetkisini TMK m. 183 hükmünden almaktadır²³⁰. İlgili düzenlemeye göre; hakim, yeni olayların zorunlu kılması üzerine re'sen veya talep üzerine gerekli önlemleri almakla yükümlüdür. TMK m. 331 hükmüne göre de iştirak nafakasının da değişen koşullar sebebiyle azaltılması veya arttırılması mümkündür. Nafakanın yeni koşullara göre uyarlanması davası açılabilmesi için belli bir sürenin geçmesi gerekmemektedir²³¹. Çocuğun ihtiyaçlarında veya gelirlerindeki yahut anne babanın ekonomik durumundaki değişiklikler ya da ülke koşullarındaki değişiklikler sonucu dava açılabilmesi mümkündür²³². Bir başka deyişle iştirak nafakasının miktarının takdirinde dikkate alınan olguların değişmesi halinde iştirak nafakasının miktarının değiştirilmesi söz konusu olmaktadır²³³. Nafaka alacaklısı da borçlususu da bu davayı açabilmektedir.

İştirak nafakasının miktarının değiştirilmesi için tarafların talepte bulunması gerekmektedir. Hakim bu konuda re'sen hareket edememektedir²³⁴.

Anlaşma ile kararlaştırılan iştirak nafakası miktarı da durumun değişmesi ve hakkaniyetin gerektirmesi halinde değiştirilebilmektedir. Olağanüstü değişikliklerin olması sonucu tarafların arasındaki dengenin mutlak surette bozulması, nafaka yükümlüsünün ifada aşırı derecede zorlanması hatta tarafların baştan bu şartlar altında

²²⁹ Gençcan, Nafaka, s. 425; Ruhi/Ruhi, s. 77

²³⁰ Gençcan, Nafaka, s. 425; Yavuz, s. 438

²³¹ Özdemir/Ruhi, s. 104;

²³² Oğuzman/Dural, s. 359

²³³ Dolu, s. 63; Bulut, s. 179

²³⁴ Koçoğlu, Çocuk, s. 147; Dolu, s. 63

bu sözleşmeyi yapmayacakları kesin olarak anlaşılması halinde anlaşmada belirlenen nafakanın değiştirilmesi mümkündür.²³⁵

Anlaşma ile yabancı para üzerinden belirlenen nafakanın da hal ve koşullarda olağanüstü bir değişiklik olmadığı sürece yeniden belirlenmesi istenememektedir²³⁶. Özellikle nafaka yükümlüsünün mali gücünde önemli bir değişiklik olmadığı sürece nafakanın Türk lirasına uyarlanmasını talep etmesi mümkün değildir²³⁷. Değişiklik veya Türk parasına uyarlanmanın istenebilmesi için döviz kurunda önemli derecede bir oynama meydana gelmesi ve nafaka yükümlüsünün ödeme güçlüğüne düşmesinin kaçınılmaz hale gelmesi gerekmektedir²³⁸.

Hakim iştirak nafakasının azaltılması veya artırılması davalarında çocuğun ihtiyaçlarının, tarafların mali gücünün veya ülkenin ekonomik şartlarının ne oranda değiştiğini ve bunun iştirak nafakasının miktarına etkisini tespit ederken uzman görüş ve raporlarından da yararlanabilecektir²³⁹.

Ayrıca TMK m. 331 hükmü ile durumların değişmesi halinde nafakanın kaldırılması imkanı da bulunmakta olup bu husus nafakanın sona ermesinde özel olarak incelenecektir.²⁴⁰

Nafakanın artırılması veya azaltılması dava tarihinden itibaren geçerli kabul edilmektedir²⁴¹. İştirak nafakasının artırılması veya azaltılması için açılacak davada görevli mahkeme Aile Mahkemeleri; yetkili mahkeme ise nafaka alacaklısının yerleşim yeri, davalının yerleşim yeri ve küçüğün oturduğu yer mahkemesidir (HMK m. 6, m. 177, m. 326)²⁴².

²³⁵ Yargıtay 3. HD E. 2012/23522 K. 2013/1734 T. 6.2.2013, www.kazanci.com.tr (31.01.2023)

²³⁶ Ruhi/Ruhi, s. 79; Özüğür, s. 308; Öztan, s. 1068; Yargıtay 2. HD E. 1999/12867 K. 1999/13856 T. 14.12.1999, www.kazanci.com.tr (25.01.2023)

²³⁷ Özüğür, s. 208; Yargıtay 3. HD E. 2005/11060 K. 2005/10630 T. 24.10.2005, Yavuz, s. 484

²³⁸ Yargıtay 3. HD E. 2005/5426 K. 2005/5859 T. 26.5.2005: www.kazanci.com.tr (31.01.2023)

²³⁹ Özüğür, s. 296

²⁴⁰ Bkz. Dördüncü Bölüm, I, F

²⁴¹ Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu E. 1956/15 K. 1956/15 T. 28.11.1956, RG: T. 27.12.1956 S: 9494; Miktarı değiştirilmiş nafakanın başlangıç tarihinin, miktarın değiştirilmesi için açılan davanın kesinleşme tarihi kabul eden görüş için bkz. Tekin, s. 126.

²⁴² Özüğür, s. 307; Yargıtay 3. HD E. 2009/14384 K. 2009/14779 T. 5.10.2009, www.kazanci.com.tr (31.01.2023)

B. İştirak Nafakasının Artırılması

İştirak nafakasının miktarının artırılmasının talep edilmesi halinde hakim; velayet sahibinin ekonomik durumunu, çocuğun eğitim veya sağlık gibi sebepler dolayısıyla giderlerinin artıp artmadığını ve nafaka yükümlüsünün mali gücünde artma olup olmadığını inceleyecektir²⁴³. Tüm bu incelemeler sonucunda eğer hakkaniyet gerektiriyorsa hakimin iştirak nafakasını artırması lazımdır. Çocuğun özel okulda okutulması gerekmesi veya sağlık sorunlarının ortaya çıkmasından dolayı özel bakıma ihtiyaç duyması gibi sebepler iştirak nafakasının artırılmasını sağlayacak değişikliklerdir²⁴⁴. Özellikle nafaka yükümlüsünün gelirinin artması durumunda iştirak nafakasının ona oranla artırılması gerekmektedir²⁴⁵. *Gençcan*'a göre, nafaka alacaklısının ihtiyaçları ile nafaka yükümlüsünün gelir durumunda nafaka belirlendiği tarihe göre olağanüstü bir değişiklik varsa hakkaniyet ilkesince iştirak nafakasının artırılması gerekmektedir²⁴⁶. Ancak sadece olağanüstü bir değişiklik halinde nafaka artırımına gitmek çocuk bakımından olumsuz sonuçlar doğurabilecektir. Nafakanın takdir edildiği tarihe göre çocuğun yaş alması ile ihtiyaçlarının artması ve enflasyon sebebiyle paranın değerinin azalması gibi olayların hayatın olağan akışında gerçekleşmesi her zaman mümkün olup hakkaniyet ilkesi gereğince nafakanın uyarlanması gerekmektedir; bu sebeple her olayda olağanüstü bir değişiklik aranmasına gerek bulunmamaktadır²⁴⁷. Ki *Gençcan*'a ve Yargıtayın uygulamasına göre de olağanüstü bir değişiklik bulunması şart olmayıp, bulunmadığı hallerde TÜİK'in yayınladığı ÜFE oranına göre artırım yapılması gerekmektedir²⁴⁸.

²⁴³ Bozovalı, s. 62; Özüğür, s. 295

²⁴⁴ Öztan, s. 1069; Yargıtay HGK E. 2017/3-2916 K. 2019/1130 T. 5.11.2019: "...Yukarıda açıklanan ilkeler çerçevesinde somut olaya gelindiğinde, müşterek çocuk ...'nın dosyaya yansıyan sağlık problemleri, artan eğitim harcamaları, ilerleyen yaşı ile birlikte çoğalan ihtiyaçları göz önünde bulundurulduğunda, taraflar arasında görülen boşanma davası sırasında belirlenen iştirak nafakasının çocuğun ihtiyaçlarına göre artırılması gerektiğinin kabulü gerekir." www.kazanci.com.tr (31.01.2023)

²⁴⁵ Yargıtay 3. HD E. 2004/961 K. 2004/914 T. 16.2.2004, www.kazanci.com.tr (31.01.2023)

²⁴⁶ Gençcan, Nafaka, s. 426

²⁴⁷ Yargıtay 3. HD E. 2008/1327 K. 2008/4815 T. 18.3.2008, www.kazanci.com.tr (31.01.2023)

²⁴⁸ Gençcan, Nafaka, s. 427; Yargıtay 3. HD E. 2015/16493 K. 2016/855 T. 27.1.2016: www.kazanci.com.tr (31.01.2023)

Nafaka artırımı üzerine belirlenen yeni miktar; nafaka yükümlüsünü zorluğa düşürmemeli, çocuğun artan ihtiyaçlarını gidermeye yetecek miktarda belirlenmeli ve taraflar arasındaki denge sağlanmalıdır.²⁴⁹

Daha önce bahsedildiği üzere²⁵⁰, hakimın talep halinde sonraki yıllarda ödenecek nafaka miktarını belirlemesi mümkündür. Böyle bir talep halinde hakimın olumlu veya olumsuz karar vermemesi ise bozma sebebi kabul edilmektedir²⁵¹. Burada hakim TÜİK'in yayınladığı ÜFE oranında iştirak nafakasının ilerideki yıllarda artırılmasına karar verebilmektedir. ÜFE oranına göre artırma, kararın kesinleşmesini izleyen yıldan itibaren uygulanmaktadır²⁵². Ancak olağanüstü değişiklikler halinde ÜFE oranına göre artırım yapılması yetersiz kalabilmektedir. Bu gibi durumlarda çocuğun ihtiyaçları ve tarafların mali güçleri değerlendirilerek ÜFE oranına bağlı kalınmaksızın artırım yapılması gerekmektedir. Örneğin; nafakanın hükmedildiği tarihten itibaren uzun süre hiç artırım yapılamaması ve çocuğun büyümesiyle birlikte ihtiyaçlarının değişmesi durumunda artık ÜFE'ye bağlı kalınmamalı, hakkaniyete uygun bir nafakaya karar verilmelidir.²⁵³

Nafaka yükümlüsü tarafından nafakanın kaldırılması davası açılmışken, nafaka alacaklısının nafakanın artırılması davası açması halinde, nafakanın artırımı davasındaki hakim, nafakanın kaldırılması davasının sonucunu beklemelidir²⁵⁴.

Ayrıca nafaka artırım davasının devam etmesi veya karar verilmiş ancak kesinleşmemiş olması sonraki dönem için nafakanın artırılması davası açılmasına engel oluşturmamaktadır.²⁵⁵

---

²⁴⁹ Yargıtay 3. HD E. 2014/16012 K. 2015/2949 T. 18.2.2015, www.kazanci.com.tr (31.01.2023); Yargıtay 3. HD E. 2015/19441 K. 2016/1191 T. 8.2.2016: www.kazanci.com.tr (31.01.2023)

²⁵⁰ Bkz. Üçüncü Bölüm, I, B, 4, a.

²⁵¹ Yargıtay 2. HD E. 2016/25325 K. 2018/12525 T. 6.11.2018, www.kazanci.com.tr (31.01.2023)

²⁵² Yargıtay 3. HD E. 2016/6176 K. 2016/10049 T. 24.6.2016, www.kazanci.com.tr (31.01.2023)

²⁵³ Yargıtay 3. HD E. 2010/20993 K. 2011/1159 T. 31.1.2011, www.kazanci.com.tr (31.01.2023)

²⁵⁴ Gençcan, Nafaka, s. 429

²⁵⁵ Yargıtay HGK E. 2009/3-352 K. 2009/348 T. 15.7.2009: www.kazanci.com.tr (31.01.2023); Yargıtay 3. HD E. 2016/3096 K. 2016/7350 T. 9.5.2016, www.kazanci.com.tr (31.01.2023)

B. İştirak Nafakasının Azaltılması

Nafaka yükümlüsünün ödeme gücünün azalması, çocuğun ihtiyaçlarının azalması ve gelirlerinin artması yahut velayet hakkı sahibinin ekonomik gücünün artması gibi durumlarda iştirak nafakasının azaltılması mümkündür²⁵⁶. Nafakanın azaltılması talebi halinde nafaka yükümlüsünün ne miktarda nafaka verebileceği, gelirinin ne oranda azaldığı ve yeni yükümlülüklerinin olup olmadığı örneğin yeni çocuğunun doğması gibi olgular dikkate alınacaktır²⁵⁷. Ancak nafaka yükümlüsünün gelirinin azalması her durumda nafaka miktarının indirilmesine yol açmayacaktır. Örneğin nafaka yükümlüsünün işinden çıkması veya emekliye ayrılması nafakanın indirilmesi için yeterli olmayacaktır²⁵⁸. Nafaka yükümlüsünün mali gücünün ciddi ölçüde azalması halinde ise hakim iştirak nafakasını indirebilmektedir. Örneğin nafaka yükümlüsünün ciddi bir hastalığa yakalanması ve çalışamaması halinde iştirak nafakasının indirilmesi hakkaniyet gereği olacaktır²⁵⁹. Ancak kendi kusuru ile zor duruma düşen tarafın nafakanın indirilmesini talep etmesi halinde bu talebin reddedilmesi gerekmektedir çünkü hiç kimse kendi kusuru ile hak edinmeyecektir²⁶⁰.

Nafaka yükümlüsünün veya velayet hakkı sahibinin evlenmesi de her zaman iştirak nafakasının indirilmesine yol açmayacaktır. Ayrıca velayet hakkı sahibinin ekonomik gücünün artması her zaman iştirak nafakasının azaltılmasına sebep olmayacaktır ancak etkilemesi mümkündür²⁶¹. Bu durumda nafakanın azaltılması için ayrıca nafaka yükümlüsünün takdir edilen nafakayı ödemekte zorluğa düşmesi aranmalıdır. Sonuçta velayet hakkı sahibinin durumunun iyileşmesinden nafaka yükümlüsü değil çocuk yararlanmalıdır²⁶². Ne var ki Yargıtay bu konuya ilişkin bir kararında tarafların sosyal ve ekonomik durumlarında değişiklik olması sebebiyle iştirak nafakasının azaltılması gerektiğine hükmetmiştir.²⁶³

---

²⁵⁶ Özüğür, s. 298

²⁵⁷ Bozovalı, s. 62; Yavuz, s. 441

²⁵⁸ Yargıtay HGK E. 1969/176 K. 1969/18 T. 08.01.1969, Bozovalı, s. 62; Yargıtay 3. HD E. 2005/11658 K. 2005/11280 T. 8.11.2005: www.kazanci.com.tr (31.01.2023)

²⁵⁹ Yargıtay 3. HD E. 2013/15229 K. 2013/13652 T. 1.10.2013, www.kazanci.com.tr (31.01.2023)

²⁶⁰ Yargıtay 3. HD E. 2014/820 K. 2014/8178 T. 26.5.2014, www.kazanci.com.tr (31.01.2023)

²⁶¹ Öztan, s. 1070

²⁶² Akyüz, Çocuğun Korunması, s. 187

²⁶³ Yargıtay 2. HD E. 2017/6469 K.2017/14754 T.18.12.2017, www.kazanci.com.tr (31.01.2023)

Anlaşmalı boşanma sonucu verilen iştirak nafakasının azaltılması için ise olağanüstü değişiklikler gerçekleşmesi gerekmektedir. Yargıtay karşılıklı edimler arasındaki dengenin yeni koşullarla olağanüstü şekilde değişmesi halinde sözleşmenin TMK m. 2 hükmünce yeniden düzenlenebileceğini kabul etmektedir²⁶⁴. Ancak olağanüstü değişiklikleri kendi kusuruyla gerçekleştiren nafaka yükümlüsünün de nafakanın azaltılmasını istemesi mümkün değildir²⁶⁵. Ayrıca boşanmanın hızlıca sonuçlanması için anlaşma ile iştirak nafakası ödemeyi kabul eden tarafın boşanmadan kısa süre sonra iştirak nafakasının indirilmesini istemesi iyiniyet kurallarına aykırı olacak ayrıca sözleşmeye bağlılık ilkesini de ihlal edecektir²⁶⁶. Bu sebeple böyle bir durumda nafakanın indirilmesi talebinin reddedilmesi gerekmektedir.

---

²⁶⁴ Üçüncü Bölüm, IV, A. Dipnot, 239

²⁶⁵ Yargıtay 3. HD E. 2012/23522 K. 2013/1734 T. 6.2.2013, www.kazanci.com.tr (31.01.2023)

²⁶⁶ Gençcan, Nafaka, s. 430; Yargıtay 3. HD E. 2016/7535 K. 2016/10920 T. 19.9.2016, www.kazanci.com.tr (31.01.2023); Yargıtay 3. HD E. 2016/9940 K. 2017/669 T. 26.1.2017, www.kazanci.com.tr (31.01.2023)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İŞTİRAK NAFKASININ SONA ERMESİ VE ZAMANAŞIMI

I. Sona Ermesi

A. Ölüm

1. Nafaka Alacaklısının Ölümü

Nafaka alacaklısı, velayet hakkına sahip olan anne veya babadır. Nafaka alacaklısının ölümü üzerine velayet sorunu ortaya çıkacağından ilk önce çocuğun velayetinin kime verileceği belirlenmelidir. Velayet, artık ölen nafaka alacaklısında olmadığından dolayı çocuğun bakımı ve yetiştirilmesi, başka bir kişi veya devlet tarafından yerine getirilecektir. Bu sebeple nafaka alacaklısının ölümü ile iştirak nafakası sona ermektedir. Burada sona erme ileriye yönelik olmaktadır. Nafaka alacaklısının ölümü üzerine mirasçılardan ise ölüm tarihine kadar işlemiş olan nafaka alacağını talep edebilmektedir²⁶⁷. Çocuk da nafaka alacaklısının mirasçısı olduğundan kendisine düşen miras payı oranında takip başlatabilmektedir.²⁶⁸

2. Nafaka Yükümlüsünün Ölümü

Nafaka yükümlüsünün ölümü de iştirak nafakasını kendiliğinden sona erdirmektedir. Nafaka yükümlüsünün ölümüne kadar işlemiş olan nafaka borcu ise mirasçılardan talep edilebilmektedir²⁶⁹. Ancak burada nafaka alacaklısının da nafaka yükümlüsünün mirasçısı olması durumu ortaya çıkabilmektedir. Bu durumda birikmiş nafaka borcundan, alacaklının mirastaki payı düşürülmekte ve kalan miktar ile mirasçılar sorumlu olmaktadır²⁷⁰.

3. Çocuğun Ölümü

---

²⁶⁷ Ruhi, Nafaka Alacakları, s. 139; Aşık, s. 8; Oğuzman/Dural, s. 389; Erdem/Makaracı-Başak, s. 500

²⁶⁸ Aydemir, s.41; Sırma, s. 300; Yargıtay 8. HD E. 2013/16104 K. 2014/4335 T.17.3.2014, www.kazanci.com.tr (01.02.2023)

²⁶⁹ Ruhi; Nafaka Alacakları, s. 139; Aşık, s. 8; Oğuzman/Dural, s. 389; Erdem/Makaracı-Başak, s. 500

²⁷⁰ Yargıtay HGK E. 1976/12-2825 K. 1977/515 T. 1.6.1977, www.kazanci.com.tr (01.02.2023)

Nafaka ödenen çocuğun ölmesi de iştirak nafakasını sona erdiren sebeplerdendir. Nafaka alacaklısı ise çocuğun öldüğü tarihe kadar işlemiş olan nafaka alacağını nafaka yükümlüsünden talep edebilmektedir²⁷¹.

4. Ölüm Karinesi ve Gaiplik Kararı

Ölümüne kesin gözle bakılacak bir olay içinde kaybolan ve cesedi bulunamayan nafaka alacaklısı, yükümlüsü veya çocuk, ölüm karinesi²⁷² uyarınca ölmüş kabul edileceğinden iştirak nafakası sona erecektir. Ayrıca nafaka alacaklısının, çocuğun ya da nafaka yükümlüsünün, ölüm tehlikesi içinde kaybolması veya uzun süreden beri haber alınamaması durumları nedeniyle haklarında gaiplik kararı²⁷³ verilmesi halinde iştirak nafakası sona ermektedir.²⁷⁴

B. Erginliğe Ulaşma

1. Doğal Erginlik

TMK m. 11/1 hükmüne göre on sekiz yaşının doldurulması ile erginlik başlamaktadır. Bu hüküm doğal erginliği düzenlenmektedir. Çocuğun ergin olması ile ise iştirak nafakası mahkeme kararına gerek duyulmaksızın kendiliğinden son ermektedir²⁷⁵. Bir başka deyişle, çocuğun on sekiz yaşını doldurması ile iştirak nafakası kendiliğinden sona erecektir. Bu sebeple iştirak nafakasının kaldırılması için veya sona erdiğinin tespiti için dava açılmasına gerek bulunmamaktadır²⁷⁶. Nafaka borçlusunun, icra dairesinden çocuğun reşit olması sebebiyle ergin olduğu tarihten sonra nafaka tahakkuk edilmemesini isteme hakkı ve talebinin reddedilmesi halinde ise icra mahkemesine süresiz şikayet hakkı bulunmaktadır²⁷⁷. Nafaka davası devam

²⁷¹ Ruhi; Nafaka Alacakları, s. 139; Aşık, s. 8; Oğuzman/Dural, s. 389; Erdem/Makaracı-Başak, s. 500; Çelikel, s. 144; Ergenekon, s. 24

²⁷² Ölüm karinesi için bkz. TMK m. 31

²⁷³ Gaiplik kararı için bkz. TMK m. 32

²⁷⁴ Gençcan, Nafaka, s. 408

²⁷⁵ Öztan, s. 797; Ruhi/Ruhi, s. 79; Gençcan, Nafaka, s. 409; Özüğür, s. 296

²⁷⁶ Ruhi/Ruhi, s. 80; Aydemir, s. 42; Yargıtay HGK E. 2012/3-470 K. 2012/713 T. 17.10.2012, www.kazanci.com.tr (09.02.2023)

²⁷⁷ Yargıtay 12. HD E. 2018/6077 K. 2019/4088 T. 12.3.2019, www.kazanci.com.tr (09.02.2023)

ederken çocuğun erginliğe ulaşması halinde ise çocuğun erginliğe ulaştığı tarihle sınırlı olarak iştirak nafakasına karar verilmesi gerekmektedir²⁷⁸.

Ayrıca çocuğun ergin olduğu tarihe kadar ödenmemiş iştirak nafakasının da nafaka alacaklısı olan velayet hakkı sahibi tarafından icra takibi ile talep edebilmesi mümkündür²⁷⁹. Ancak dikkat edilmesi gerekir ki burada birikmiş nafaka alacağını takibe koyma hakkı çocukta değil nafaka alacaklısı olarak kabul edilen velayet hakkı sahibine aittir²⁸⁰.

2. Evlilik Yoluyla Erginlik

TMK m. 124 hükmüne göre kişiler 17 yaşını doldurmaları ile evlenebilmektedir. Ayrıca olağanüstü durumlarda ve önemli sebeplerin bulunması halinde on altı yaşını doldurmuş bir kişinin hakim izniyle de evlenmesi mümkündür. Evlilik de kişiyi TMK m. 11/2 hükmüne göre kişi ergin kılmaktadır. Çocuğun evlenmesi ile de ergin kılınacağından bir mahkeme kararına gerek bulunmaksızın iştirak nafakası sona ermektedir²⁸¹.

3. Hakim Kararı ile Erginlik

TMK m. 12 hükmüne göre, on beş yaşını doldurmuş olan küçük kendi isteği ve velisinin izni ile mahkeme tarafından ergin kılınabilmektedir. Buna göre on beş yaşını doldurmuş ayırt etme gücüne sahip küçüğün gerekli şartların bulunması halinde hakim kararıyla erginliğe ulaştığı kabul edilmektedir. Yargısal erginlik durumunda da küçüğün ergin kılındığından itibaren lehine hükmedilen iştirak nafakası sona ermektedir²⁸².

4. Erginlikten Sonra Çocuğun Eğitime Devam Etmesi

---

²⁷⁸ Bozovalı, s. 59

²⁷⁹ Yargıtay 12. HD E. 2011/17148 K. 2012/3500 T. 14.2.2012, www.kazanci.com.tr (09.02.2023)

²⁸⁰ Yargıtay 8. HD E. 2014/25637 K. 2015/1139 T. 20.1.2015, www.kazanci.com.tr (09.02.2023)

²⁸¹ Gençcan, Nafaka, s. 410; Kılıkçier, s 204

²⁸² Gençcan, Nafaka, s. 410; Ulusoy, s. 86; Kılıkçier, s 204

TMK m. 328/1 hükmüne göre anne ve babanın çocuğa olan bakım borcu ergin olmasına kadar sürmektedir. Bu sebeple de çocuğun erginliğe ulaşması halinde iştirak nafakası kendiliğinden sona ermektedir. Ancak erginliğin kazanılması ile ekonomik bağımsızlığın sağlandığının kabulü her zaman doğru olmamaktadır. Özellikle eğitimine devam eden çocuğun erginliğe ulaşması ile hayatını idame ettirecek bir mali gücü olduğunu düşünmek hayatın olağan akışına pek uymamaktadır. Bu sebeplerle ki, çocuğun ergin olduktan sonra eğitime devam etmesi durumunda TMK m. 328/2 hükmüne göre, anne babanın bakım borcu kendilerinden beklenebilecek ölçüde çocuğun eğitimi sona erinceye kadar devam edecektir. Çocuğun ergin iken eğitime devam etmesi halinde ödenecek nafakanın niteliği hakkında ise doktrinde görüş ayrılığı bulunmaktadır.

Özellikle eMK döneminde de kanunda eğitimi devam eden ergin çocuğa dair bir düzenlememe olmaması sebebiyle iştirak nafakası olarak mı devam edeceği yoksa yardım nafakasına mı dönüşeceği tartışmalıydı. Bazı yazarlar çocuğun erginlikten sonra eğitime devam etmesi halinde eğitiminden dolayı çalışıp para kazanacak durumda olmaması sebebiyle çocuğun yüksek öğrenimini normal sürede bitireceği zamana kadar iştirak nafakasının devam edeceğini savunmaktaydılar²⁸³. Bir diğer görüşe göre ise iştirak nafakası, çocuğun erginliğe ulaşmasına kadar devam etmektedir; bu sebeple çocuk erginliğe ulaştıktan sonra eğitime devam ediyor olsa bile iştirak nafakası sona erecek ancak yardım nafakası istenebilecekti²⁸⁴. Yargıtay ise o dönemde çelişkili kararlar vermekteydi. İştirak nafakasının çocuğun erginliğe ulaştıktan sonra eğitime devam etmesi halinde devam edeceğine yönelik kararları²⁸⁵ bulunmaktaysa da aynı zamanda iştirak nafakasının sona ereceği ancak yardım nafakası talep edilebileceğine dair kararları²⁸⁶ da bulunmaktaydı.

---

²⁸³ Feyzioğlu, s. 390; Velidedeoğlu, s. 273; Bozovalı, s. 61; Birsen, s. 338

²⁸⁴ Tekinay, s. 288; Başaklar, s. 128; Köprülü/Kaneti, s. 296; Oğuzman/Dural, s. 142; Ergenekon, s. 24; Zevkliler, s. 632; Akıntürk, Aile s. 277

²⁸⁵ Yargıtay HGK E. 1963/2-99 K. 1963/21 T. 13.03.1963, Bozovalı, s. 60

²⁸⁶ Yargıtay HGK E. 1962/2 K. 1962/4412 T. 31.1.1962 Bozovalı, s. 59; Yargıtay 2. HD E. 1972/1307 K. 1972/ 1425 T. 10.03.1072: "...Dava tarihinde reşit bulunduğu nazaran babanın iştirak nafakası ödeme borcu mevcut değildir. Ancak dava dilekçesinin yazılış şekline anlaşıldığı gibi amaç yüksek tahsile devam etmek için babanın yardımını sağlamaktır. Bu itibarla dava niteliği bakımından yardım nafakası isteğine (M.K. 315) ilişkin olduğu cihetle...", Başaklar, s. 128

4721 sayılı TMK ile de tartışmalar tam olarak sona ermemiştir. Ancak Yargıtay, istikrarlı verdiği kararlar ile çocuğun erginliğe ulaşması ile iştirak nafakasının sona ereceği ve eğitime devam etmesi durumunda anne-babasından alabileceği nafakanın yardım nafakası olduğu görüşündedir²⁸⁷. Eğitime devam eden çocuğun alabileceği nafakanın yardım nafakası olduğu görüşünü doktrinde savunan yazarlar da bulunmaktadır²⁸⁸.

Doktrindeki diğer görüş ise, çocuk erginliğe ulaşsa bile eğitime devam etmesi halinde iştirak nafakasının sona ermeyeceği, devam edeceği yönündedir²⁸⁹. *Olgaç ve Sonat*, iştirak nafakasının erginlik ile kesilip sonra eğitim sebebiyle yardım nafakası istenmesinin kabulü halinde mağdur durumda olan çocuğun tekrar mağdur edileceğini; ayrıca TMK m. 328/2 hükmünün iştirak nafakasının erginlikle sona ermesinin istisnası olduğunu ve ilgili hükmün hukuki sebebinin m. 328 olduğunu ileri sürerek iştirak nafakasının devamı olarak kabul edilmesi gerektiğini savunmaktadır²⁹⁰.

Ayrıca TMK m. 328/2 hükmünde düzenlenen nafakanın soybağına dayalı olduğu bir başka deyişle anne ve babanın borcu olduğu; TMK m. 364 hükmünde düzenlenen yardım nafakasının ise aile bireyleri arasında dayanışma ve yardımlaşma gibi ahlaki bir görev borcu olduğundan; eğitimi devam eden erginliğe ulaşmış çocuğa

---

²⁸⁷ Yargıtay 3. HD E. 2016/6325 K. 2016/9967 T. 24.6.2016 : “...Reşit olan müvekkilinin üniversite eğitimine devam ettiğini ve eğitim giderlerinin karşılanması için reşit olduğu tarihten itibaren müvekkili lehine nafakaya hükmedilmesini talep etmiş olup, bu talebin yardım nafakası istemine dair olduğu açıktır .Karşı dava bakımından davacının iş bu nafaka talebinin "yardım nafakası" olarak hukuki nitelendirilmesi yapılarak...” www.kazanci.com.tr (13.02.2023); Yargıtay 3. HD E. 2016/11384 K. 2017/944 T. 8.2.2017, www.kazanci.com.tr (13.02.2023)

²⁸⁸ Hayrunnisa/Ruhi, s. 107; Tekin, s. 128; Gençcan, s. 409; Özüğür, s. 296; Aydemir, s. 44; Aras, Çocuk, s. 284; Çelikel, s. 144; Ruhi/Ruhi, s. 80; Köseoğlu/Kocaağa, s. 261; Öztan, s. 1054; Kılıkçer, s. 204; Ertürk, s. 219

²⁸⁹ Yavuz, s. 438; Bulut, s. 176-177; Oy, s. 7; Akıntürk/Ateş, s. 401; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 144; Bozdağ, Nafaka, s. 61(tez hali); Olgaç, Samet Can, “Ergin Olup da Eğitime Devam Eden Çocuk Lehine İştirak Nafakasının Devamı Üzerine Yargıtay Kararları Işığında Genel Bir Değerlendirme”, Terazi Hukuk Dergisi, 2012, C. 7, S. 73, 24-29, s. 2; Birinci Uzun, Tuba, "Eğitime Devam Eden Ergin Çocuğa Ödenen Nafakanın Bazı Yargıtay Kararlarında Yardım Nafakası Olarak Nitelendirilmesi", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2018, C: 20 S: 2, 89-125, s. 115; Batur, Çiğdem, Türk Medeni Kanunu'nda İştirak ve Yardım Nafakası, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul 2020, s. 29; Koçoğlu, Çocuk, s. 131

²⁹⁰ Olgaç, s. 2; Sonat, Ali K. “Ana Babanın Eğitimi Devam Eden Ergin Çocuğa Karşı Nafaka Yükümlülüğü.” Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C:19, S: 1, 2013, 235-292, s. 243

ödenen nafakanın yardım nafakası olarak nitelendirilemeyeceği de savunulmaktadır.²⁹¹

Ergin'e göre ise; yardım nafakasıyla ilgili düzenleme olan TMK m. 364/3 hükmünde, anne ve babanın bakım borcunun saklı olduğu düzenlenmiş ve bunun ile anne babanın bakım yükümlülüğünün yardım nafakasından önce geldiği ifade edilmiştir. Anne ve babanın eğitimi devam eden ergin çocuğa yükümlülüğü de TMK m. 328/2 hükmü uyarınca bakım yükümlülüğü kapsamında olduğundan bu yükümlülük devam ettiği sürece yardım nafakasına başvurulmayacaktır. Bu sebeplerle ödenen nafakanın yardım nafakası olarak nitelendirilmesinin mümkün olmadığını ve kanuna aykırı olduğunu savunmaktadır.²⁹²

Türkmen ise ergin olduktan sonra eğitimine devam eden çocuğa ödenen nafakayı “eğitim nafakası” olarak adlandırmakta ve iştirak ile yardım nafakasından ayırmaktadır. Ona göre kanunda, eğitimi devam eden ergin çocuğa, anne ve baba yardım etmek ile değil bakmakla yükümlüdür. Soybağından doğan bu borç bakım nafakası niteliğindedir ve çocuğun yetiştirilmesi için gerekli bütün giderleri içerdiğinden yardım nafakasından daha kapsamlıdır.²⁹³

Serozan da yardım nafakasından sıkıntıya düşme koşulu öngörüldüğünü ancak bakım nafakasından böyle sınırlayıcı bir ek koşul bulunmadığını, bu sebeple yardım nafakasının bakım nafakasının yerini tutamayacağını ileri sürmektedir.²⁹⁴

Kanaatimizce, her ne kadar TMK’de iştirak nafakasının çocuğun ergin olması ile sona ereceği düzenlenmiş olsa da TMK m. 328/2 hükmü bunun istisnası olup eğitimi devam eden çocuğa ödenen iştirak nafakasının kesilmemesi gerekmektedir.

---

²⁹¹ Birinci Uzun, s. 117

²⁹² Engin, Baki İlkay, “*Yargıtay Kararlarında Ergin Çocuk Nafakası*”, Medeni Hukuk Alanındaki Güncel Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi Sempozyumları, Cilt II Aile Hukuku, Editör: Baki İlkay Engin, 20 Nisan 2017, İstanbul 2019, s. 11

²⁹³Türkmen, Ahmet, “*Eğitim Nafakası (TMK m. 328/II)*”, Yaşar Üniversitesi E-Dergisi, 2013, C: 8 S: Prof. Dr. Aydın Zevkliler’e Armağan Özel, 2707-2764, s. 2712; **aynı yönde görüş için bkz.** Ateş, Derya, “*İsviçre Hukukundaki Gelişmeler Işığında Ana Babanın Ergin Çocuğun Bakım ve Eğitim Giderlerini Karşılama Yükümlülüğü*”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, C: 12, S: 47, 2021, 179-214, s. 184

²⁹⁴ Serozan, s. 245

Erginliğe ulaşan çocuğun eğitimine devam etmesi halinde anne ve babasından ancak yardım nafakası talep edebildiği uygulamaya ise katılmamaktayız. Bu uygulama ile maddi durumu zaten zayıf olan çocuğun yeni bir dava açarak yardım nafakası talep etmesi hem onu mağdur etmekte hem de mahkemelerin iş yükünü artırmaktadır. Ayrıca ödenen bu nafakanın yardım nafakası olarak kabul edilmesi yardım nafakasının şartlarını da zorlamaktadır. Örneğin yardım nafakasında temel koşullarından olan zarurete düşme halinin burada aranması yanlış uygulamalara sebep olabilecektir²⁹⁵. Bu şartın varlığının araştırılması TMK m. 328/2 hükmünün amacına, bir başka deyişle anne ve babanın bakım yükümlülüğüne aykırıdır. Ayrıca TMK m. 328/2 hükmünün bakım yükümlülüğü altında düzenlenmiş olması ve yardım nafakası ile ilgili TMK m. 364 hükmüne atıf yapılmaması da dikkate alınmalıdır. Ancak çocuğun eğitimine devam etmemesi veya hastalık gibi sebeplerle özel bakıma ihtiyaç duyması durumlarında yardım nafakası talep etmesi mümkündür²⁹⁶.

Eğitime devam eden çocuğa ödenen iştirak nafakasının ise makul bir eğitim süresince devam edeceği genel olarak doktrinde kabul edilmektedir²⁹⁷. Ancak Yargıtay kararlarında ödenen nafaka için böyle özel bir şartın düzenlenmediğini ifade etmektedir²⁹⁸.

Ayrıca eğitime devam edilmesi kavramından ne anlaşılması gerektiği de incelenmelidir. Eğitimden anlaşılması gerekenin bir meslek sahibi olmaya yönelik eğitim olması gerektiği ifade edilmektedir²⁹⁹. Sonat ayrıca Ateş ise TMK m. 328/2 hükmündeki eğitimden anlaşılması gerekenin sadece mesleki eğitim değil ilkokuldan başlayarak meslek eğitimini de içine alan aşamalı bir eğitim süreci olduğunu ileri sürmektedirler³⁰⁰. Uygulamada özellikle lise, üniversite eğitimi ve ayrıca üniversite sınavına hazırlık kurslarına gidilmesi eğitime devam edilmesi olarak kabul

---

²⁹⁵Engin, s. 15

²⁹⁶Öztan, s. 1060; Olgaç, s. 4; Kılıkçier, s. 204

²⁹⁷ Olgaç, s. 4; Engin, s. 19; Türkmen, s. 2728; Öztan, s. 160; Serozan, s. 245

²⁹⁸ Yargıtay 3. HD E. 2004/9535 K. 2004/10483 T. 5.10.2004: www.kazanci.com.tr (14.02.2023); Yargıtay 3. HD E. 2003/6210 K. 2003/6881 T. 3.6.2003, www.kazanci.com.tr (14.02.2023);

²⁹⁹ Engin, s. 16; Türkmen, 2710

³⁰⁰ Sonat, s. 246; Ateş, s. 128

edilmektedir³⁰¹. Yargıtay kararlarında üniversite lisans eğitimini tamamlayan ve yüksek lisans eğitimine geçen çocuğa da nafaka ödenmesi gerektiğini ifade etmiştir³⁰². Ancak doktora eğitiminin nafaka kapsamında olmadığı kabul edilmektedir³⁰³. Mesleki eğitimini tamamlamış ancak ikinci bir mesleki eğitim yapmak isteyen çocuğun da bu eğitimi nafaka yükümlülüğü kapsamında bulunmamaktadır³⁰⁴. Ancak ikinci eğitimin birinci eğitim ile bağlantısı olması durumunda anne ve babanın nafaka yükümlülüğü söz konusu olabilmektedir. Örneğin Hukuk Fakültesini bitirmiş bir kişinin avukat olabilmesi için Avukatlık Stajını tamamlaması gerekmektedir ve bu dönemde anne babanın bakım yükümlülüğü ortaya çıkabilmektedir³⁰⁵.

Ergin çocuğa ödenen nafakanın koşullarından biri de bu ödemenin anne ve babadan beklenilebilir olmasıdır³⁰⁶. Özellikle çocuğun bir işte çalışıp çalışamayacağı da değerlendirilmektedir. Ayrıca çocuğun eğitimi süresince burs veya başka bir yardım alıp almadığı da incelenmelidir³⁰⁷.

C. Evlat Edinme

TMK m. 324 hükmü uyarınca, evlat edinme ile biyolojik anne ve babanın hak ve yükümlülükleri evlat edinene geçmektedir. Bu sebeple evlat edinilen çocuğun bakım ve yetiştirilmesi giderlerinden de ilk olarak evlat edinen sorumlu olmaktadır. Biyolojik anne ve babanın sorumlulukları ise ikince plana düşmekte ancak sona ermemektedir³⁰⁸. Ancak biyolojik anne ve babanın sorumluluğundan söz edilebilmesi

³⁰¹ Olgaç, s. 4; Yargıtay 3. HD E. 2008/15718 K. 2008/16244 T. 7.10.2008, www.kazanci.com.tr (14.02.2023)

³⁰² Yargıtay 2. HD E. 2005/4125 K. 2005/6578 T. 21.4.2005, www.kazanci.com.tr (14.02.2023); Yargıtay 3. HD E. 2014/7473 K. 2014/14697 T. 17.11.2014, www.kazanci.com.tr (14.02.2023); Yüksek lisans gibi zorunlu olmayan eğitimlerin nafaka kapsamında olmadığı yönünde görüş için bkz. Türkmen, s. 2727

³⁰³ Birinci Uzun, s. 94; Öztan, s. 1062; Türkmen, s. 2722, 2727

³⁰⁴ Sonat, s. 257; Türkmen, s. 2727; Köseoğlu/Kocaağa, s. 261; Öztan, s. 1060; Ancak tamamlanmış mevcut eğitimin çocuğun yeteneklerine uygun olmaması halinde ikinci bir eğitimin nafaka yükümlülüğü kapsamında kabul edilebileceği yönünde görüş için bkz. Engin, s. 20-21

³⁰⁵ Sonat, s. 258; Türkmen, s. 2727

³⁰⁶ Engin, s. 18; Türkmen, s. 2724

³⁰⁷ Yargıtay 3. HD E. 2014/7473 K. 2014/14697 T. 17.11.2014, www.kazanci.com.tr (14.02.2023)

³⁰⁸ Gençcan, Nafaka, s. 410;

için evlat edinenin mali gücünün çocuğun bakımına yetmemesi gerekmektedir³⁰⁹. Bu durum hariç çocuğun velayeti kendisinde olan evlat edinen çocuğun her türlü bakım ve yetiştirilme giderlerinden sorumlu olacağından, biyolojik anne ve babanın yükümlü olduğu bir iştirak nafakası var ise çocuğun evlat edinilmesi ile sona erecektir.

D. Velayetin Alınması

Velayet hakkının düzenlendiği zamanda mevcut olan koşulların zaman içerisinde değişmesinden dolayı velayetin yeniden düzenlenmesi söz konusu olabilmektedir. Velayet hakkı sahibinin velayet görevini ihmal etmesi veya kötüye kullanması yahut başka yere gitmesi ya da evlenmesi gibi durumlar velayetin değiştirilmesine yol açabilmektedir. Bu durumda velayet, nafaka yükümlüsüne verilebileceği gibi çocuğa vasi atanması da mümkündür. Velayet hakkına sahip tarafın herhangi bir sebepten ötürü velayetini kaybetmesi ve velayetin nafaka yükümlüsüne geçmesi yahut çocuğa vasi atanması üzerine iştirak nafakası velayetin alınması ile ilgili kararın kesinleşmesi tarihinde sona ermektedir³¹⁰.

Çocuğun nafaka yükümlüsünün yanında kalması durumunda, velayetin değiştirilmesi için açılan davada iştirak nafakası, dava tarihinden itibaren kaldırılmaktadır³¹¹. Velayetin değiştirilmesi kararı üzerine çocuğun fiili teslim edilmemesi halinde ise Yargıtay, nafakanın devam edeceğini ancak fiili teslim tarihinden itibaren nafakanın kalkacağını ifade etmiştir³¹². Ayrıca Yargıtayın, ara kararla geçici velayetin bir tarafa bırakılması durumunda o tarihten itibaren nafakanın kaldırılacağına dair kararı da bulunmaktadır³¹³.

³⁰⁹ Tekinay, s. 480; Akıntürk, Aile, s. 331; Akıntürk/Ateş, s 386; Feyzioğlu, s. 492; Tekin, s. 129; Ergenekon, s. 17

³¹⁰ Özüğür, s. 300

³¹¹ Yargıtay 2. HD E. 2013/13144 K. 2014/2562 T. 12.2.2014 www.kazanci.com.tr (16.02.2023); Yargıtay 3. HD E. 2005/4464 K. 2005/4849 T. 2.5.2005, www.kazanci.com.tr (16.02.2023)

³¹² Yargıtay 3. HD E. 2016/15032 K. 2018/3937 T. 12.4.2018: “...Davacı tarafından açılan velayetin değiştirilmesi davası sonunda 12.09.2013 tarihli karar ile müşterek çocuğun velayetinin davacı babaya verildiği ve iştirak nafakasının kaldırıldığı, kararın 11.02.2015 tarihinde kesinleştiği ancak çocuğun davacıya Eylül 2014 tarihinde teslim edildiği nazara alındığında çocuğun davacıya teslim edildiği tarihten itibaren fazla ödenen nafakanın iadesine karar verilmesi gerekirken...” www.kazanci.com.tr (16.02.2023)

³¹³ Yargıtay 2. HD E. 2018/2778 K. 2018/6689 T. 24.5.2018: “...Bu durumda iştirak nafakasının ara kararla geçici velayetin babaya bırakıldığı 24.01.2017 tarihinden itibaren kaldırılmasına karar

E. Nafakadan Feragat Edilmesi

Doğmamış bir haktan feragat edilemeyeceği için iştirak nafakasından da önceden feragat edilmesi mümkün değildir³¹⁴.

Davanın devamı sırasında iştirak nafakasından feragat edilip edilemeyeceği hakkında ise Yargıtay Daireleri arasında bir görüş ayrılığı bulunmaktadır. Yargıtay 2. HD dava esnasında velayet hakkı sahibinin iştirak nafakası talebinden feragatini geçerli kabul etmektedir³¹⁵. Ancak Daire, çocuğun üstün yararı gereği genel usul hükümlerinden ayrılmaktadır ve iştirak nafakasından feragat edilmesinin; nafakanın daha sonradan dava açarak ve yeni açılan dava tarihinden itibaren işleyecek şekilde talep edilmesine engel oluşturmadığını da ifade etmektedir³¹⁶. Yargıtay 3. HD ise dava sırasında iştirak nafakasından feragati geçersiz kabul etmektedir. Daire; iştirak nafakasının kamu düzeninden olduğunu, tarafların iradesine bağlı tutulmadığını ayrıca feragatin çocuğun üstün yararına aykırı olacağını belirterek tarafların dava sırasında iştirak nafakasından feragat edemeyeceğine hükmetmektedir³¹⁷.

Kanaatimizce Yargıtay 3. HD'nin görüşünü benimsemek çocuğun menfaati açısından daha doğru olacaktır. İştirak nafakası, anne ve babası birlikte olmayan çocukların en azından maddi sıkıntı yaşamaması için önem teşkil etmektedir. Boşanma davası sırasında tarafların anlık duyguları ile hareket edebileceği göz önüne alınmalıdır. İşte böyle bir hareket sonucunda velayet hakkı sahibinin iştirak nafakasından vazgeçmesi üzerine, etkilenen çocuk olacak ve çocuk zorluklar yaşayacaktır. Ayrıca boşanma davasının kısa sürede tamamlanması amacıyla da velayet hakkı sahibinin nafakadan feragat etmesi mümkündür. Böyle bir durumda

---

verilmesi gerekirken hükmün kesinleşmesinden itibaren kaldırılmasına karar verilmesi doğru olmadığı gibi..." www.kazanci.com.tr (16.02.2023)

³¹⁴ Detaylı açıklama için bkz. Birinci Bölüm, III, E.

³¹⁵ Yargıtay 2. HD E. 2016/22727 K. 2017/1123 T. 6.2.2017, www.kazanci.com.tr (16.02.2023); Yargıtay 2. HD E. 2014/14061 K. 2014/19414 T. 13.10.2014, www.lexpera.com.tr (16.02.2023); Yargıtay 2. HD E. 2015/1348 K. 2015/2992 T. 26.02.2015, www.lexpera.com.tr (16.02.2023);

³¹⁶ Yargıtay 2. HD E. 2010/9958 K. 2011/10226 T. 9.6.2011: "Tedbir nafakası ve iştirak nafakasından feragat, yapıldığı tarihe kadar geçerlidir. Tedbir ve iştirak nafakasının feragatten sonra tekrar istenmesi mümkündür." www.kazanci.com.tr (16.02.2023); Yargıtay 2. HD E. 2010/5305 K. 2011/6129 T. 07.04.2011, www.lexpera.com.tr (16.02.2023)

³¹⁷ Yargıtay 3. HD E. 2013/13900 K. 2013/16792 T. 27.11.201, www.kazanci.com.tr (16.02.2023)

velayet hakkı sahibiyle çocuğun menfaatleri çatışacağından ötürü çocuğa kayyım atanması gerektiği söylenmektedir³¹⁸. Ancak kayyım atanması halinde dahi; kamu düzeniyle ilgili olan iştirak nafakasının re'sen de verilmesi gerektiği ve nafaka yükümlülüğünün soybağından doğduğu göz önüne alındığında velayet hakkı sahibinin feragatinin geçersiz kabul edilmesi kanaatimizce daha doğru görünmektedir.

İştirak nafakasından, hükme bağlandıktan sonra feragat edilmesi ise geçerlidir³¹⁹. Ancak velayet hakkı sahibinin çocuğun yararına olmayacak şekilde veya velayet hakkına sahip olmayan tarafın çocukla ilişkilerini zayıflatmak amacıyla feragat etmesi halinde feragatin kabul edilmemesi gerekmektedir³²⁰. Ayrıca birikmiş nafaka alacağından feragat edilmesinde bir engel bulunmamaktadır. Feragat edilmesi durumunda iştirak nafakası feragat tarihinden itibaren ortadan kalkmaktadır³²¹. İştirak nafakasından feragat edilmesi daha sonradan istenilmesine engel oluşturmamaktadır. İştirak nafakası her an doğan ve işleyen haklardan olduğundan ötürü nafakadan feragat edilmiş olsa dahi ihtiyaç halinde tekrardan iştirak nafakası talep edilebilmektedir.

F. Nafaka Yükümlüsünün Yoksullaşması

İştirak nafakasının miktarının belirlenmesinde göz önüne alınan ilkelerden biri geliri olmayan kişinin nafaka vermemesi ilkesidir³²². Nafaka yükümlüsünün de durumunun değişmesi ve hakkaniyetin gerektirmesi halinde hakim talep üzerine iştirak nafakasını kaldırabilmektedir. İştirak nafakasının kaldırılması için nafaka yükümlüsünün ekonomik gücünün kalmaması, hastalanması, çalışmaması veya malvarlığını kendi hatası olmadan kaybetmesi gibi önemli değişikliklerin gerçekleşmesi gerekmektedir³²³. Nafaka yükümlüsünün sadece işinden ayrılması veya emekli olması ise iştirak nafakasının kaldırılmasını gerektirmez. Ayrıca hakimin, malı

---

³¹⁸ Usta, Sevgi, *Velâyet Hukuku*, İstanbul 2016, s. 407; Genç Arıdemir, Arzu, “*Velâyet Hakkı Kendisine Bırakılan Ana veya Babanın Çocukları Adına İştirak Nafakası Talep Etme Hakkından “Feragat” Etmesi Sorununun Yargıtay Kararları Çerçevesinde Değerlendirilmesi*”, Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'ye 80. Yıl Armağanı (80. Yıl Sempozyumu Tebliğleri), İstanbul 2018, 114-121, s. 118

³¹⁹ Gençcan, Nafaka, s. 411; Atar, s. 246

³²⁰ Atar, s. 246

³²¹ Gençcan, Nafaka, s. 411; Şahin, s. 950

³²² Gençcan, Nafaka, s. 411

³²³ Özüğür, s. 295; Kılıkçer, s. 204

ve geliri olmayan babanın askere gitmesi durumunda askerlik görevine devam ettiği dönemle sınırlı olarak iştirak nafakasını kaldırması da mümkündür³²⁴. İştirak nafakasının kaldırılması için ayrıca nafaka yükümlüsünün durumun değiştiğini ispatlaması gerekmektedir³²⁵.

II. İştirak Nafakasında Zamanaşımı

İştirak nafakası, çocuk erginliğe ulaşana kadar her zaman istenebilmektedir. Bu sebeple zamanaşımı, nafaka alacağıın takibe konması açısından önemlidir³²⁶. Nafaka alacaklısının, ilam veya ilam niteliğindeki belgeler dışındaki bir şekilde nafakaya hak kazanması durumunda zamanaşımı TBK m. 147/1 hükmüne göre belirlenmektedir. İlgili hükme göre dönemsel edimlerden olan nafaka alacağı beş yıllık zamanaşımı süresine tabidir. Nafaka alacaklısı, nafakanın tahakkuk ettiği aydan itibaren beş yıl içerisinde icra takibinde bulunmaz veya nafaka yükümlüsünü temerrüde düşürmezse ilgili ayın nafakası zamanaşımına uğradığından talep edemeyecektir.³²⁷

Nafaka borcunun bir ilama bağlanması halinde ise zamanaşımı TBK m. 156/2 ve İİK m. 39 hükümlerine göre belirlenmektedir. TBK m. 156/2 hükmüne göre ilama bağlanan borçların zamanaşımı süresi on yıldır. İlama bağlı iştirak nafakası borcu da on senede zamanaşımına uğramaktadır. Ayrıca iştirak nafakası borcu her an yenilenebilir borçlardan olmasından ötürü son takipten geriye doğru on yıl önceki birikmiş nafaka borcu zamanaşımına uğramaktadır. Bu sebeple iştirak nafakası ilamı on yıl geçmeden icra takibine konu edilmeli ve on yıldan uzun süre takipsiz bırakılmamalıdır.³²⁸

³²⁴Şimşek, s. 51; Yargıtay 2. HD E. 2000/1928 K. 2000/3827 T. 29.3.2000, www.kazanci.com.tr (16.02.2023)

³²⁵Yargıtay 3. HD E. 2004/13264 K. 2004/12812 T. 23.11.2004, www.kazanci.com.tr (16.02.2023)

³²⁶ Şimşek, s. 51

³²⁷ Özüğür, s. 303; Kılıkçier, s. 208

³²⁸ Özüğür, s. 30; Ceylan, Boşanma, s.189; Kılıkçier, s. 208; Yargıtay 8. HD E. 2014/21470 K. 2015/17503 T. 6.10.2015, www.kazanci.com.tr (18.02.2023); Yargıtay 12. HD E. 2011/30187 K. 2012/13099 T. 18.4.2012, www.kazanci.com.tr (18.02.2023)

BEŞİNCİ BÖLÜM

İŞTİRAK NAFAKASINDA USUL VE İCRA HÜKÜMLERİ

I. İştirak Nafakası Davasında Görevli ve Yetkili Mahkeme

A. Görevli Mahkeme

Bir uyuşmazlığın çözümlenmesi için yargı teşkilatı içinde farklı yargı kolları düzenlenmiş olup uyuşmazlığın çözümü için ilk olarak yargı kolunun belirlenmesi gerekmektedir. Medeni yargı içinde çözümlenmesi gerektiği belirlenen bir uyuşmazlığın ise daha sonrasında medeni yargı içerisinde hangi mahkeme tarafından çözümlenmesi gerektiği tespit edilmelidir. Bir yargı kolu içerisinde uyuşmazlığın niteliğine göre hangi mahkemenin davaya bakabileceğini ise görev kuralları belirlemektedir.³²⁹

4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun m. 1 hükmüne göre bu kanun aile mahkemelerinin kuruluş, görev ve yargılama esaslarını düzenleme altına almaktadır. Bir başka deyişle bu kanun, aile hukukundan doğan uyuşmazlıkların çözümlendiği aile mahkemelerine dair düzenlemeleri içermektedir. Aynı Kanun m. 4 hükmünde ise aile hukukundan doğan uyuşmazlıklarda görevli mahkeme aile mahkemesi olarak belirlenmiştir. İştirak nafakası da aile hukukundan doğan bir uyuşmazlık olduğundan ötürü iştirak nafakasının tayini, miktarının değiştirilmesi ve kaldırılması ile ilgili davalar aile mahkemelerinde görülmektedir³³⁰. Aile mahkemelerinin kurulamadığı yerlerde ise Hakimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenen asliye hukuk mahkemesi, aile mahkemesi sıfatıyla ilgili davaya bakmaktadır³³¹. Görevli mahkemenin belirlenmesinde, iştirak nafakasının boşanma davasının içerisinde istenmesi ile boşanma kararının kesinleşmesinden sonra istenmesi arasında fark bulunmamakta, her iki durumda da aile mahkemesi görevli olmaktadır.

³²⁹ Pekcanitez, Hakan/ Özekes, Muhammet/ **Akkan, Mine**/ Taş Korkmaz, Hülya, Medeni Usul Hukuku C.1, 15. Bası, İstanbul 2017, s. 110

³³⁰ Yargıtay 2. HD E. 2006/13771 K. 2007/5285 T. 2.4.2007, www.kazanci.com.tr (21.02.2023)

³³¹ 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun m. 2

Ayrıca İİK m. 72 hükmü uyarınca açılacak menfi tespit ve istirdat davaları için özel bir düzenleme bulunmayıp genel hükümlere tabi olduklarından aile mahkemelerinde görülmeleri gerekmektedir³³². Nafaka ilamının yabancı mahkeme tarafından verilmesi durumunda da durum değiştirmemekte, mahkeme kararının tenfizi aile mahkemesinden istenebilmektedir³³³. Görev kuralları kamu düzenini ilgilendirdiğinden nafaka davalarında taraflar sözleşme ile görevli mahkemeyi değiştiremezler.

B. Yetkili Mahkeme

Bir uyuşmazlığın hangi yerdeki görevli mahkeme tarafından çözümleneceğini belirleyen kurallara yetki kuralları denmektedir³³⁴. HMK'de nafaka davalarına özel olarak yetki kuralları düzenlenmemiştir. İştirak nafakasının boşanma davası ile talep edilmesi halinde boşanma davasında yetkili olan mahkeme iştirak nafakası için de yetkili olmaktadır³³⁵. Buna göre, eşlerden birinin yerleşim yeri veya davadan önce son altı ay birlikte oturdukları yer mahkemesi boşanma davasında yetkili olduğu gibi iştirak nafakası talebinde de yetkili olmaktadır (TMK m. 168). Ayrıca HMK m. 6 hükmünce iştirak nafakası davası genel yetki kuralı olan davalının yerleşim yerindeki mahkemede de açılabilir.

İştirak nafakasının boşanma davasından sonra ayrı bir dava ile istenmesi halinde ise davacıya seçimlik bir hak tanınmıştır. İlk olarak TMK m. 177 hükmünde boşanmadan sonra açılacak nafaka davaları için özel bir yetki kuralı düzenlenmiştir. İlgili hükme göre boşanma davasından sonra açılacak nafaka davalarında, nafaka alacaklısının yerleşim yerindeki mahkeme yetkili mahkemedir. Bir başka deyişle boşanma kararının verilmesinden sonra iştirak nafakasıyla ilgili bir talep olması halinde nafaka alacaklısının yerleşim yeri mahkemesi yetkili bulunmaktadır. Bu yetki

³³² Ruhi/Ruhi, s. 83; Yargıtay 3. HD E. 2005/7997 K. 2005/8108 T. 18.7.2005, www.kazanci.com.tr (21.02.2023); Yargıtay 3. HD E. 2014/5153 K. 2014/12644 T. 29.9.2014.; www.kazanci.com.tr (21.02.2023)

³³³ Yargıtay 3. HD E. 2013/15673 K. 2014/233 T. 14.1.2014, www.kazanci.com.tr (21.02.2023)

³³⁴ Pekcanitez / Özkes / Akkan/ Taş Korkmaz s. 265

³³⁵ Gençcan, Nafaka, s. 621

kuralı iştirak nafakasının artırılması, azaltılması ve kaldırılması taleplerini de kapsamaktadır. Yargıtay 3. HD önceki kararlarında³³⁶ TMK m. 177 hükmündeki yetki kuralının kesin yetki kuralı olduğu yönünde görüş sergilese de sonraki kararlarında³³⁷ davacıya seçimlik bir hak tanındığını kabul etmiştir. Doktrinde de TMK m. 177 hükmünün bir kesin yetki kuralı oluşturmadığı, sadece davacıya seçimlik hak tanıdığı kabul edilmektedir³³⁸. Bu sebeple iştirak nafakası davası genel kurala göre dava tarihindeki davalının yerleşim yerinde de açılabilir. Ayrıca TMK m. 326 hükmü çocukla kişisel ilişki kurulmasıyla ilgili her davanın çocuğun oturduğu yer mahkemesinde de açılabilirliğini düzenlemektedir. Bu hükme göre boşanmadan sonra açılacak iştirak nafakası ile ilgili davalarda çocuğun oturduğu yer mahkemesi de yetkili bulunmaktadır³³⁹.

İştirak nafakası ile ilgili davalarda kesin yetki kuralı bulunmamaktadır. Bu sebeple hakim re'sen yetkisizlik kararı verememektedir³⁴⁰. Davalı süresi içinde usulüne göre yetkisizlik itirazında bulunmaz ise davanın açıldığı mahkeme yetkili hale gelmektedir³⁴¹. Ancak iştirak nafakası davasında yetki itirazında bulunulmaması daha sonra açılan nafakanın artırılması veya azaltılması davalarında yetki itirazında bulunulmasına engel teşkil etmeyecektir³⁴².

---

³³⁶ Yargıtay 3. HD E. 2002/5515 K. 2002/6086 T. 28.5.2002, www.kazanci.com.tr (21.02.2023)

³³⁷ Yargıtay 3. HD E. 2009/14384 K. 2009/14779 T. 5.10.2009, www.kazanci.com.tr (21.02.2023); Yargıtay 3. HD E. 2009/8389 K. 2009/11862 T. 7.7.2009, " www.kazanci.com.tr (21.02.2023)

³³⁸ Gençcan, Nafaka, s. 623; Özuğur, s. 300; Ruhi/Ruhi, s. 84; Çelikel, s. 149

³³⁹ Gençcan, Nafaka, s. 624; Özuğur, s. 302; Koçoğlu, s. 153; Ceylan, Boşanma, s. 189; TMK m. 326 hükmünün kamu düzenine ilişkin bir yetki kuralı belirlemesinden ötürü iştirak nafakası talebinde çocuğun oturduğu yer mahkemesinin yetkili mahkeme olamayacağı yönünde görüş için bkz. Kaplan Güler, Beyhan, Boşanmanın Hukuki Sonuçlarında Arabuluculuk, İstanbul 2014, s. 190

³⁴⁰ Yargıtay 2. HD E. 1981/3368 K. 1981/3442 T. 5.5.1981, www.kazanci.com.tr (21.02.2023); Yargıtay 5. HD E. 2022/10682 K. 2022/13588 T. 10.10.2022, www.kazanci.com.tr (21.02.2023)

³⁴¹ Yargıtay 2. HD E. 2000/3387K. 2000/4865 T. 17.4.2000, www.kazanci.com.tr (21.02.2023)

³⁴² Ruhi/Ruhi, s. 84; Yargıtay 2. HD E. 1995/1285 K. 1995/1697 T. 21.02.1995, İnal, Davalar, s. 1173

II. İştirak Nafakası Davasında Taraflar

A. Davacı

TMK m. 329 hükmü nafaka davası açabilecek kişileri düzenlemektedir. Buna göre çocuğa fiilen bakan anne veya baba çocuk için nafaka davası açabilmektedir. Çocuğa fiilen bakan anne veya babadan ilk olarak çocuğun velayet hakkına sahip olan anne veya baba anlaşılabilir. Bir başka deyişle, çocuğun velayet hakkına sahip olan anne veya baba, diğer taraftan çocuğun bakım ve eğitim giderleri için iştirak nafakası isteyebilmektedir³⁴³. Velayet hakkının anne ve babadan alınması halinde ise çocuğa fiilen bakan kişi vasisi kabul edilmektedir. Bu durumda küçüğe atanan vasi nafaka davası açabilecektir. Ayrıca TMK m. 329/2 hükmüne göre ayırt etme gücüne sahip olmayan çocuk için gereken hallerde iştirak nafakası davasının atanacak kayyım veya vasi tarafından da açılması mümkündür³⁴⁴.

Çocuğa fiilen bakan kişi, nafaka davası açması halinde davayı kendi adına değil çocuğu temsilen açmaktadır³⁴⁵. Hatta TMK m. 329/3 hükmü ile göre ayırt etme gücüne sahip olan çocuğa kendi adına iştirak nafakası için dava açma hakkı da tanınmıştır. Bu hak, kişiye sıkı sıkı bağlı hak niteliği taşıdığından dava açmak için ayırt etme gücüne sahip çocuğun, yasal temsilcisinden onay almasına gerek bulunmamaktadır³⁴⁶. Öztan ise dava açılmasının, bir hak kaybına sebep olacağı ve masraf yapılmasını gerektireceği nedenlerinden ötürü tam fiil ehliyetine sahip olmayan çocuğun yasal temsilcisinden onay alması gerektiğini ileri sürmektedir³⁴⁷. Kanaatimizce nafaka davası açma hakkı kişiye sıkı sıkı bağlı olan bir haktır bu sebeple de ayırt etme gücüne sahip küçüğün onay almadan nafaka davası açabilmesi mümkün görülmelidir. Hakim, çocuğun ayırt etme gücüne sahip olup olmadığını inceleyecek,

³⁴³Yargıtay 3. HD E. 2016/11924 K. 2017/1443 T. 15.2.2017, www.kazanci.com.tr (22.02.2023)

³⁴⁴ Yargıtay 2. HD E. 494/2011 K. 2584/2011 T. 16.02.2011, Uyar/Uyar/Uyar, Aile, s. 5350

³⁴⁵ Özüğür, s. 302; Velidedeoğlu, s.272; Ceylan, Boşanma, s. 178; Yargıtay 3. HD E. 2014/15258 K. 2015/1837 T. 9.2.2015, www.kazanci.com.tr (22.02.2023)

³⁴⁶ Dural/Öğüz/Gümüş, s. 363; Şimşek, s. 109; Koçoğlu, s 132

³⁴⁷ Öztan, s. 1064

sahip olmadığı kanaatine ulaşması halinde ise çocuğa kanuni temsilci atanmasına karar verecektir³⁴⁸.

Evlilik dışında dünyaya gelen çocuk ile soybağı kurulduktan sonra velayeti fiilen kullanan anne veya baba diğer taraftan iştirak nafakası talep edebilmektedir.

Ayrıca evlatlık ilişkisinde, evlatlık ile evlat edinen arasında uyuşmazlık çıktığında çocuğa kayyım atanmaktadır. Evlatlığa atanan kayyım çocuğun yetiştirilmesine katkıda bulunmayan evlat edinene iştirak nafakası davası açabilmektedir.³⁴⁹

Çocuğun koruma altında bulunması halinde ise, 2828 sayılı Türkiye Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu m. 30 hükmüne göre, çocuğa bakan Türkiye Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunun da TMK hükümlerine göre iştirak nafakası davası açabilme hakkı bulunmaktadır³⁵⁰.

Çocuğun velayetinin anne ve babasından alınması ve vasi atanması halinde anne ve babanın çocuğun bakım ve eğitim giderlerini ödeme gücü bulunmamakta ise bu giderler devlet tarafından karşılanmaktadır (TMK m. 350). Bu hallerde anne ve babanın sonradan ödeme gücüne sahip olması üzerine devlet de anne ve babaya karşı ödediği masraflara rücuen iştirak nafakası davası açabilmektedir.³⁵¹

Ayrıca velayet hakkına sahip olmayan taraf, velayetin kendisine verilmesi için dava açarken iştirak nafakasına hükmedilmesini de talep edebilmektedir.

İştirak nafakası talep edebilmek için velayet hakkının fiilen kullanılması gerekmektedir. Bu sebeple iştirak nafakası davalarında davacının velayet hakkına sahip olup olmadığının ve fiilen kullanılıp kullanılmadığının incelenmesi önem teşkil

³⁴⁸ Ruhi/Ruhi, s 81; Yargıtay 2. HD E. 2004/15160 K. 2005/1249 T. 3.2.2005, www.kazanci.com.tr (22.02.2023)

³⁴⁹ Ruhi/Ruhi, s 81;

³⁵⁰ Yargıtay 2. HD E. 2011/244 K. 2011/14451 T. 29.09.2011, Uyar/Uyar/Uyar, Aile, s. 5340

³⁵¹ Özüğür, s 303; Ceylan, Boşanma, s. 177

etmektedir.³⁵² Velayet hakkına sahip olmayan tarafın çocuğa fiilen bakması halinde iştirak nafakası talep edip edemeyeceği hakkında ise çelişkili kararlar bulunmaktadır. Genel olarak, velayet hakkına sahip olmayan tarafın, çocuğa fiilen bakması halinde velayetin değiştirilmesi davası açmadan da iştirak nafakası talep edebileceğine hükmedilmektedir³⁵³. Ancak aksi yöndeki içtihatlar göre, velayet hakkına sahip olmayan tarafın, çocuğa bakması ahlaki görev olarak kabul edildiğinden velayet hakkı değiştirilmeden iştirak nafakasına hükmedilmemektedir³⁵⁴. Kanaatimizce, çocuğa fiili olarak bakan tarafın iştirak nafakası talep etme hakkı bulunmalıdır. TMK m. 329 hükmünde de çocuğa fiilen bakan anne veya babanın nafaka davası açabileceğinden bahsedilmiş olup ayrıca velayet hakkına sahip olma zorunluluğu belirtilmemiştir.

Çocuğun iştirak nafakası davası devam ederken erginliğe ulaşması durumunda ise çocuğun ergin olduğu tarihten itibaren davanın, dava açan anne veya babanın katılımıyla değil, bizzat çocuğun katılımı ile görülmeye devam etmesi gerekmektedir³⁵⁵. Ayrıca çocuğun erginliğe ulaşması sebebiyle dava tünden reddedilmeli, erginliğe ulaştığı ana kadar iştirak nafakasına hükmedilmelidir³⁵⁶.

Erginliğe ulaşan çocuğun eğitimine devam etmesi halinde ise eğitimi sona erinceye kadar anne ve babasından mali güçleri oranında nafaka talep edebilmektedir. Bu durumda davacı, ergin olan müşterek çocuk olacak olup anne veya babanın diğer taraftan çocuk adına nafaka talep etme hakkı bulunmamaktadır³⁵⁷.

³⁵² Ruhi, Nafaka Alacakları, s. 65

³⁵³ Yargıtay 3. HD E. 2015/11738 K. 2015/19498 T. 2.12.2015, www.kazanci.com.tr (22.02.2023); Yargıtay 2. HD E. 2010/17921 K. 2012/2392 T. 13.2.2012, www.kazanci.com.tr (22.02.2023)

³⁵⁴ Yargıtay 3. HD E. 2004/8276 K. 2004/9500 T. 21.9.2004: “*Davada, küçük çocukların velayet hakkının davalı babada bulunmasına rağmen fiilen davacı anne yanında barındıkları belirtilerek iştirak nafakası istenilmiş; mahkemece istemin kısmen kabulü yönünde hüküm kurulmuştur. Oysa, taraflar boşanmış olup, boşanma hükmüyle müşterek küçük çocukların velayeti babaya verilmiştir. Dolayısı ile çocuklar adına dava açma hakkı (aktif husumet ehliyeti) sadece babaya aittir. Çocuklara fiilen bakan annenin bu nedenle iştirak nafakası isteyebilmesi için öncelikle velayetin değiştirilmesi yönünde karar alıp daha sonra velayeten dava açma hakkını kullanması gerekir.*” www.kazanci.com.tr (22.02.2023); Yargıtay 3. HD E. 2011/9390 K. 2011/15179 T. 11.10.2011, www.kazanci.com.tr (22.02.2023);

³⁵⁵ Ruhi/Ruhi, s. 81; Yargıtay 2. HD E. 1973/1 K. 1973/30 T. 11.11.1973, İnal, Davalar, 1137

³⁵⁶ Yargıtay 2. HD E. 1973/4906 K. 1973/4816 T. 13.09.1973, İnal, Davalar, s. 1137

³⁵⁷ Yargıtay 3. HD E. 2004/10454 K. 2004/11695 T. 26.10.2004: “*...Ancak, müşterek çocuklardan Onur dava tarihi itibarıyla reşit olup, davacı annenin velayet hakkı bulunmadığından onun adına dava açma ve davada taraf olma sıfatı bulunmadığından ve de bizzat reşit çocuk tarafından açılmış bir dava da olmadığından bu çocuk yönünden istemin reddi gerekirken nafakaya hükmedilmiş*

B. Davalı

İştirak nafakası davasında davalı taraf, çocuğa fiilen bakmayan anne veya babadır. Çocuğa fiilen bakmayan kişi, velayet hakkı kendisine verilmeyen anne veya baba olabilir. Velayet hakkına sahip olmayan ve çocuğa fiilen bakmayan anne veya baba çocuğun yetiştirilmesi giderlerine katılmakla yükümlü olduğundan kendisine karşı iştirak nafakası açılabilir.

Velayet hakkının anne veya babadan herhangi birine verilmediği için atanmış veya ayırt etme gücüne sahip olmayan çocuklar için gerekli hallerde atanmış vasi tarafından açılacak iştirak nafakası davasında davalı, çocuğun annesi ve babası olacaktır³⁵⁸. Ayrıca ayırt etme gücüne sahip çocuk tarafından açılacak iştirak nafakası davasında da anne ve babası davalı olacaktır. Devlet veya çocuğa bakan kurum tarafından iştirak nafakası davası açılması halinde ise yine çocuğun anne ve babasına karşı dava yürütülecektir³⁵⁹.

İştirak nafakası ödemekle yükümlü olan anne ve/veya babanın tacir olması ve iflas etmesi halinde iştirak nafakası davasının iflas idaresine karşı açılması gerekmektedir. Davada davalı olarak iflas idaresinin değil iflas eden anne veya babanın gösterilmesi halinde iflas edenin kabulü iflas idaresini bağlamayacaktır.³⁶⁰

Ayrıca çocuğun erginliğe ulaştıktan sonra eğitimine devam etmesi sebebiyle nafakanın devamı halinde, nafaka yükümlüsü olan anne veya babanın nafakanın azaltılması veya kaldırılması talebiyle açacağı davalarda davalı, müşterek çocuk olacaktır³⁶¹.

---

olması doğru görülmemiştir.” www.kazanci.com.tr (23.02.2023); aksi yönde görüş için bkz. Öztan, s. 1065

³⁵⁸ Özüğür, s. 303; Gençcan, Nafaka, s. 390

³⁵⁹ Özüğür, s. 303; Ceylan, Boşanma, s.178

³⁶⁰ Ceylan, Boşanma, s. 178; Şimşek, s. 51; Özüğür, s. 303; Yargıtay 2. HD E. 1990/9738 K. 1990/976 T. 22.10.1990, Gençcan, Nafaka, s. 391

³⁶¹ Yargıtay 3. HD E. 2013/3628 K. 2013/5192 T. 27.3.2013, www.kazanci.com.tr (23.02.2023)

III. İştirak Nafakasında Yargılama Usulü, İspat Yükü ve Diğer Usul Hükümleri

A. Yargılama Usulü

HMK m. 316 hükmünde basit yargılama usulüne tabi dava ve işler sayılmaktadır. TMK m. 326/1-ç hükmüne göre de her türlü nafaka davaları basit yargılama usulüne tabi olacaktır. Buna göre davalı, dava dilekçesinden tebliğinden itibaren iki hafta içerisinde cevap dilekçesi verebilmektedir. Taraflar, dilekçeler ile delillerini açıkça bildirmek, ellerinde olan delilleri teslim etmek ve başka yerden getirilmesi gereken delillerle ilgili gerekli bilgileri vermek zorundadır. Cevap dilekçesi verildikten sonra tarafların cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçesi vermesi ise mümkün değildir (HMK m. 317/3). Bundan ötürü, nafaka davalarında; iddiayı genişletme veya değiştirme yasağı davanın açılmasıyla, savunmayı genişletme ve değiştirme yasağı cevap dilekçesinin mahkemeye verilmesi ile başlamaktadır³⁶². Ancak boşanma davasının ferî olarak iştirak nafakası istenmesi halinde iddiayı/savunmayı genişletme ve değiştirme yasağının özel bir istisnası bulunmaktadır. Boşanma davasında, dilekçeler aşamasında iştirak nafakasının istenmemesi daha sonra istenilmemesine engel olmamakta, iddiayı/savunmayı genişletme ve değiştirme yasağı kapsamına girmemektedir³⁶³. Bu iştirak nafakasının talebe bağlı olmayan bir nafaka türü olmasından kaynaklanmaktadır. Ne de olsa, velayet hakkı olmayan tarafın çocuğun giderlerine katılması zorunlu olup hakim iştirak nafakasına re'sen vermektedir.

HMK m. 322 hükmüne göre basit yargılama usulü hakkında özel bir düzenleme bulunmadığı durumda yazılı yargılama usulüne ait kurallar uygulanmaktadır.

HMK m. 320 hükmüne göre, basit yargılama usulünde mahkeme, mümkün olduğu hallerde duruşma açmadan dosya üzerinden karar vermelidir. Ancak nafaka davalarında tarafların hukuki dinlenilme hakkına ve delillerin incelenmesine özel

³⁶² Gençcan, Nafaka, s. 832-838

³⁶³ Gençcan, Nafaka, s. 835-840; Yargıtay 2. HD E. 2010/8242 K. 2011/9737 T. 2.6.2011, www.kazanci.com.tr (23.02.2023)

olarak dikkat edilmesi gerekmektedir. Özellikle davacının cevaba cevap dilekçesi hakkı da bulunmadığından duruşma yapılması önem teşkil etmektedir³⁶⁴. Bir başka deyişle iştirak nafakası davasında tarafların duruşmaya davet edilmesi gerekmez.³⁶⁵

İştirak nafakası davası basit yargılama usulüne tabi olduğu kural olarak ön duruşma hariç iki duruşmada tamamlanır ve duruşmalar arasında bir aydan uzun süre olamaz. Ancak zorunlu hallerde bir aydan uzun süre aralıkla duruşma yapılabileceği gibi ikiden fazla duruşma yapılması da mümkündür. (HMK m. 320/33)

Ayrıca adli tatilde görülecek dava ve işleri düzenleyen HMK m. 103/1-b hükmüne göre, her türlü nafakası davası, dolayısıyla iştirak nafakası adli tatilde görülebilmektedir.

B. İspat Yükü

TMK m. 6 hükmüne göre kanunda aksi düzenlenmediği sürece, taraflar kendi haklarını dayandırdığı olguları ispatlamakla yükümlüdürler. Bu sebeple ispat yükü davacıda olmaktadır. Özellikle iştirak nafakası davasında, davalının gelir durumunun iyi olduğunun ispatı davacıya aittir³⁶⁶. Ancak çocuğun velayet hakkına sahip olmayan anne veya babanın, çocuğun yetiştirilmesi için olan giderlere katılması zorunda olduğundan hakim iştirak nafakasına kendiliğinden karar verecektir. Hükmedilecek iştirak nafakasının adil bir şekilde belirlenebilmesi için hakim tarafların sosyal ve ekonomik durumlarını araştırması ve tespit etmesi gerekmektedir³⁶⁷. Hakim burada tarafların getirdiği delilleri inceleyeceği gibi kendisi de her türlü delilden yararlanabilecektir³⁶⁸. HMK m. 25/2 hükmüne göre hakim kanunla belirtilen haller dışında kendiliğinden delil toplayamamaktadır. Ancak iştirak nafakasının kamu

---

³⁶⁴ Gençcan, Nafaka, s. 844

³⁶⁵ Yargıtay 3. HD E. 2014/10418 K. 2014/16319 T. 10.12.2014, www.lexpera.com.tr (23.02.2023); Yargıtay 3. HD E. 2015/5980 K. 2015/13972 T. 10.9.2015, www.kazanci.com.tr (23.02.2023)

³⁶⁶ Yargıtay 3. HD E. 2011/10062 K. 2011/15424 T. 13.10.2011, Özüğür, s. 407

³⁶⁷ Ruhi/Ruhi, s. 85; Şahin, s 950

³⁶⁸ Yargıtay 2. HD E. 2001/13733 K. 2001/15500 T. 8.11.2001: “Davacı velayeti kendisine bırakılan çocuk için iştirak nafakasının artırılmasını istemiş...Her davada olduğu gibi bu davada da davacıya iddiasını ispat için (MK.6) imkan tanınmalıdır. Hatta Medeni Kanununun 149. maddesine temas eden olaylarda kanun hakime resen hareket etmeyi emrettiğinden uygulamada resen araştırmada yapılagelmektedir.” www.kazanci.com.tr (23.02.2023)

düzeniyle ilgili olması, re'sen hükmedilmesi gerekmesi ve çocuğun üstün yararının gözetilmesi gerekliliği göz önüne alındığında hakim kendiliğinden delil toplayabilmektedir³⁶⁹. Taraflar da mali güçlerini gösteren malvarlıklarını mahkemeye sunarak ispat açısından yardımcı olmalıdırlar.

İştirak nafakası davasında, tanık, bilirkişi ve keşif gibi delillerden yararlanılması mümkündür. Özellikle uygulamada davacı/davalı ve tanık beyanları ile yetinilmesi, tarafların gerçek ekonomik ve sosyal durumlarının ortaya çıkarılması için yeterli olmamaktadır; bu da hükmedilen iştirak nafakasının hakkaniyet ilkesi ile bağdaşmaması sonucunu doğurmaktadır³⁷⁰.

İştirak nafakasının miktarının değiştirilmesi ve kaldırılması davalarında davacının durumun değiştiğini ispat etme mükellefiyeti bulunmaktadır³⁷¹. Özellikle iştirak nafakasının azaltılması ve kaldırılması davasında nafaka yükümlüsü olan davacı, mali durumunda önemli bir değişiklik olduğunu ispat etmekle yükümlüdür³⁷².

C. Hüküm

HMK m. 321/1 hükmüne göre tahkikat aşamasının sona ermesinden sonra hakim tarafların son beyanlarını dinler ve yargılamanın sona erdiğini bildirir. Hüküm de yargılamanın sona erdiği duruşmada verilmektedir (HMK m.294/2). Hükümün HMK m. 297'de belirtilen unsurları kapsamaması gerekmektedir. Hükümün sonuç kısmında, taraflara sağlanan hak ve borçların açıkça ve şüpheye yol açmayacak şekilde belirtilmesi; hükümün infazda tereddütte yol açmaması lazımdır³⁷³. İştirak nafakasına hükmedildiği³⁷⁴, nafaka alacaklısının kim olduğu ve ne miktarda nafaka takdir

³⁶⁹ Gençcan, Nafaka, s. 1211; Öztan, s. 795; Yargıtay 3. HD E. 6227/2010 K. 11733/2010 T. 01.07.2010: “Nafaka davalarında resen araştırma ilkesine tabi olduğu gözetilerek, bu davacının verdiği belgelere göre, davacının belirtilen üniversite öğrenci olup olmadığı...araştırılarak hüküm kurmak gerekirken...”, Uyar/Uyar/Uyar, Aile, s. 5341

³⁷⁰ Yargıtay 3. HD E. 2013/9102 K. 2013/10820 T. 24.06.2013, www.lexpera.com.tr (24.02.2023)

³⁷¹ Yargıtay 3. HD E. 2004/13264 K. 2004/12812 T. 23.11.2004, www.kazanci.com.tr (23.02.2023)

³⁷² Yargıtay 2. HD E. 2014/21829 K. 2014/20569 T. 23.10.2014, www.kazanci.com.tr (23.02.2023)

³⁷³ Gençcan, Nafaka, s. 872; Ruhi/Ruhi, s. 124

³⁷⁴ Yargıtay 2. HD E. 2001/3809 K. 2001/6066 T. 16.4.2001: “Taraflar arasında evlilik birliğinin devam ettiği ve davanın davacı ve yanında kalan çocuk için Medeni Kanununun 162. maddesine dayanan tedbir nafakası isteğine ilişkin olduğu gözönünde tutulmadan kararın kesinleşmesinden sonra kadın için

edildiği³⁷⁵ hükümden açıkça anlaşılmalıdır. Tarafların birden çok müşterek çocuğu bulunması halinde çocuklara ayrı ayrı iştirak nafakasına hükmedilmelidir³⁷⁶. Ayrıca nafakanın başlangıç veya kaldırılma tarihinin açıkça belli olması gerekmektedir³⁷⁷. Hüküm infaz edilebilir olmalıdır³⁷⁸. Bu sebeple iştirak nafakasına hükmedilirken ayrı alacak kalemleri belirtilmemeli, çocuğun tüm ihtiyaçları nafaka kapsamına alınarak miktarı belirlenmelidir. Ayrıca iştirak nafakası hükmü edaya ilişkin olmalıdır, tespit kararı verilemez³⁷⁹.

D. Davanın Konusuz Kalması

Bir davanın konusuz kalması durumunda, hakim, davanın konusuz kalmasından dolayı esas hakkında karar verilmesine yer olmadığı kararı vermektedir³⁸⁰. İştirak nafakası davasının konusuz kalması birçok nedenden dolayı olabilmektedir. Taraflardan birinin ölümü veya biri hakkında gaiplik kararı verilmesi veya dava devam ederken çocuğun erginliğe ulaşması³⁸¹ iştirak nafakası davasını konusuz bırakacaktır. Ayrıca yabancı mahkeme tarafından verilen boşanma kararının tanınması veya tenfiz edilmesi boşanma davasını konusuz bırakacaktır ancak boşanmanın eki olan iştirak nafakası talebinin incelenmeye devam edilmesi gereklidir³⁸². Bir başka deyişle, yabancı mahkeme tarafından verilen boşanma kararının tanınması, boşanma davasında talep edilen iştirak nafakası istemini konusuz bırakmamaktadır.

---

verilen nafakanın yoksulluk nafakası olarak nitelendirilmesi ve çocuk içinde niteliğinin belirtilmemesi öte yandanda tedbir nafakalarının kararın kesinleşmesi ile sınırlandırılması doğru değildir.” www.kazanci.com.tr (23.02.2023)

³⁷⁵ Yargıtay 2. HD E. 2012/4659 K. 2012/24163 T. 10.10.2012, Gençcan, Nafaka, s. 874

³⁷⁶ Yargıtay 2. HD E. 2001/14108 K. 2001/15812 T. 13.11.2001, www.kazanci.com.tr (23.02.2023)

³⁷⁷ Yargıtay 3. HD E. 2014/18014 K. 2015/8244 T. 11.5.2015, www.kazanci.com.tr (23.02.2023); Yargıtay 3. HD E. 2005/4012 K. 2005/4501 T. 21.02.2005, Yavuz, s. 468

³⁷⁸ Yargıtay 3. HD E. 2014/689 K. 2014/8108 T. 26.5.2014, www.kazanci.com.tr (23.02.2023)

³⁷⁹ Yargıtay 12. HD E. 2018/3590 K. 2018/8118 T. 17.9.2018, www.kazanci.com.tr (23.02.2023)

³⁸⁰ Aydemir, s. 66

³⁸¹ Yargıtay 2. HD E. 2010/17921 K. 2012/2392 T. 13.2.2012, www.kazanci.com.tr (24.02.2023)

³⁸² Gençcan, Nafaka, s. 1322; Yargıtay 2. HD E. 2011/18984 K. 2012/15132 T. 5.6.2012, www.kazanci.com.tr (24.02.2023)

Hakimin dava hakkında karar vermeden önce konusuz kalıp kalmadığını araştırma yükümlülüğü bulmaktadır. Özellikle tarafların nüfus kaydının hakim tarafından incelenmesi davanın konusuz kalıp kalmadığının anlaşılması açısından önem teşkil etmektedir. Davayı konusuz bırakacak bir olayın gerçekleşmesi halinde hakimin, davanın konusu kalmadığını açıklayarak karar verilmesine yer olmadığı şeklinde hüküm vermesi gerekmektedir.³⁸³

Davanın konusuz kalması durumunda yargılama giderleri hakkında da karar verilmesi lazımdır. İştirak nafakası davasında, davanın sonradan konusuz kalması halinde hakim, HMK m. 331/1 hükmünden yola çıkarak, davanın açıldığı tarihteki tarafların haklılığına göre karar verecektir³⁸⁴. Bir başka deyişle, eğer dava devam etmiş olsaydı kimin aleyhine karar verileceği düşünülüyorsa, yargılama giderlerine onun aleyhine hükmedilecektir. Dava tarihinde kimin aleyhine karar verileceği anlaşılamiyor ise haksız olan tarafı belirlemek adına yargılamaya devam edilmesi gerekecektir³⁸⁵.

IV. Harç ve Yargılama Giderleri

A. Harç

Her davada olduğu gibi nafaka davası açılırken de yargılama harçlarının yatırılması gerekmektedir. İştirak nafakası davasında harçları, boşanma davasının eki olarak istenmesi ile bağımsız bir davada istenmesi olarak ikiye ayırarak incelemek gerekmektedir.

İlk olarak; iştirak nafakasının, boşanma davasının eki olarak istenmesi halinde ayrıca bir harç ödenmesi gerekmemektedir. Bir başka deyişle boşanma

---

³⁸³ Gençcan, Nafaka, s. 1322

³⁸⁴ Yargıtay 3. HD E. 2016/12243 K. 2017/4392 T. 30.3.2017: “Somut olayda, dava açıldığı tarihte davalının davacıya 22.400.TL nafaka borcu bulunduğu ve davalının takip başlatmakta haklı olduğu anlaşılmaktadır. Hal böyle iken mahkemece, uyumsuzluğun ön inceleme duruşmasından sonra konusuz kalması sebebiyle giderilmesi sebebiyle...vekalet ücretine hükmedilmesi gerekirken...”
www.kazanci.com.tr (24.02.2023)

³⁸⁵ Gençcan, Nafaka, s. 1330; Yargıtay 2. HD E. 2022/2841 K. 2022/4456 T. 16.5.2022,
www.kazanci.com.tr (24.02.2023)

davasında iştirak nafakası da talep edildiyse iştirak nafakası talebi ayrı bir harca tabi değildir.³⁸⁶ Bu durumda boşanma davası açılırken sadece başvurma harcı ile maktu karar ve ilam harcının ödenmesi yeterlidir.

İştirak nafakasının boşanma davasından bağımsız olarak talep edilmesi, miktarının değiştirilmesi veya kaldırılmasının istenmesi halinde ise; dava açılırken başvurma harcının, aynı zamanda nispi karar ve ilam harcının dörtte birinin peşin olarak ödenmesi gerekmektedir³⁸⁷. Başvuru harcı davanın açıldığı tarihteki yürürlükte olan harç tarifesi üzerinden maktu harç olarak alınmaktadır³⁸⁸. Nispi karar ve ilam harcı ise Harçlar Kanununun 1 sayılı tarifesine göre, istenilen nafakanın bir yıllık tutarı üzerinden binde 11,38 olarak hesaplanmaktadır. Nispi harcın dörtte birinin peşin, geri kalanının ise kararın tebliğinden itibaren bir ay içinde ödenmesi gerekmektedir³⁸⁹.

İştirak nafakasının miktarının artırılması veya azaltılması talepli davalarda, artırılmak veya azaltılmak istenen miktar üzerinden hesaplanacak bir yıllık nafaka tutarına göre harç alınması gerekmektedir³⁹⁰.

Burada dikkat edilmesi gereken husus; bağımsız bir taleple birlikte iştirak nafakasının istenmesi halinde, iştirak nafakası için ayrıca harç alınması gerekmesidir. Örneğin; iştirak nafakasının, çocukla kurulan kişisel ilişkinin kaldırılması davasıyla birlikte istenmesi durumunda, bağımsız iki dava bulunmasından dolayı nafaka talebi için ayrıca harç alınması gerekmektedir³⁹¹.

Velayetin değiştirilmesi ile iştirak nafakasının istenmesi halinde; nafaka talebinin, velayet düzenlenmesinin bir eki olup olmadığı hakkında ise Yargıtayın farklı kararları bulunmaktadır. Çoğunlukta olan kararlara göre; iştirak nafakası talebi,

---

³⁸⁶Şimşek, s. 48; Yargıtay 2. HD E. 2014/26135 K. 2014/26030 T. 18.12.2014, www.kazanci.com.tr (25.02.2023)

³⁸⁷ Gençcan, Nafaka, 744; Şimşek, s. 48; Yargıtay HGK E. 2017/2-2444 K. 2019/51 T. 31.1.2019, www.kazanci.com.tr (25.02.2023)

³⁸⁸ Gençcan, Nafaka, 740; Ruhi/Ruhi, s. 119

³⁸⁹ Gençcan, Nafaka, s. 741

³⁹⁰ Aydemir, s. 82

³⁹¹ Yargıtay 2. HD E. 2016/23869 K. 2017/303 T. 12.1.2017, www.kazanci.com.tr (25.02.2023)

velayetin değiştirilmesi davasının eki niteliğindedir³⁹². Ancak yine de iştirak nafakası talebi için ayrıca harç alınmaktadır. Yeni tarihli bir kararında ise iştirak nafakasının, velayet düzenlemesinin eki olmadığı, bağımsız bir dava olduğu ileri sürülmektedir³⁹³. Ancak her iki görüş sonucunda da iştirak nafakası talebi için ayrıca harç alınması gerektiğine hükmedilmektedir. Bu iki görüş arasındaki farklılık, uygulamada daha çok vekalet ücretine hükmedilmesi sırasında ortaya çıkabilecek olup ilerdeki başlıkta³⁹⁴ incelenecektir.

Velayetin değiştirilmesi ile iştirak nafakasının geriye yönelik kaldırılmasının birlikte talep edilmesi halinde ise; nafakanın kaldırılması talebi, velayet düzenlemesinin eki niteliğinde olmamaktadır. Bu sebeple iştirak nafakası talebi için ayrıca nispi harç alınması gerekmektedir.³⁹⁵

İştirak nafakasının, babalık davası ile istenmesi halinde, nafaka talebi babalık davasının eki olarak kabul edilmekte, bu sebeple de iştirak nafakası talebi için ayrıca harç alınmamaktadır³⁹⁶.

---

³⁹²Yargıtay HGK E. 2017/2-2444 K. 2019/51 T. 31.1.2019: "...Diğer bir ifade ile iştirak nafakası eğer bir boşanma davasında velayete tabi çocuklar var ise, boşanma kararının varlığına, boşanma davasının kesinleşmesinden sonra açılan velayetin düzenlenmesine yönelik davalarda ise velayet talebinin kabulüne bağlı olup velayet hakkı kendisine verilen ana ya da baba yararına hükmedilecektir. Dolayısıyla velayet ve iştirak nafakası talebi arasında bir öncelik ya da sonralık ilişkisi bulunmayıp aslilik ve ferilik ilişkisi söz konusudur..." www.kazanci.com.tr (25.02.2023); Yargıtay 2. HD E. 2016/18823 K. 2016/15574 T. 5.12.2016, www.kazanci.com.tr (25.02.2023)

³⁹³Yargıtay 2. HD E. 2022/7737 K. 2022/7789 T. 5.10.2022: "Davalı karşı davacı kadının ortak çocuk için iştirak nafakasının talebi ortak çocuğun velayetinin düzenlenmesi talebinin eki niteliğinde olmayıp nispi harca tabidir. Bu talep nedeniyle davanın açılması esnasında nispi harç alınmadığı gibi bu eksiklik yargılama sırasında da giderilmemiştir. Nispi harç tamamlattırılmadan müteakip işlemler yapılamaz." www.kazanci.com.tr (25.02.2023)

³⁹⁴Beşinci Bölüm, IV, B.

³⁹⁵Yargıtay 2. HD E. 2016/25506 K. 2017/182 T. 10.1.2017, www.kazanci.com.tr (25.02.2023);

³⁹⁶Gençcan, Nafaka, s. 1101; Yargıtay 2. HD E. 2008/6362 K. 2008/8124 T. 5.6.2008: "...Özellikle babalık davası içinde istenen mali haklar (TMK.m 304.) ve iştirak nafakasının, davanın eki niteliğinde bulunmasına, harca tabi olmamasına ret veya kabulünün vekalet ücreti gerektirmemesine göre davalının temyiz itirazları yersizdir...Dava açılırken yatırılan başvurma harcı tüm talepleri kapsar...Babalık davasının eki niteliğinde olan ve hükmedilen nafaka talebi üzerinden nispi harç alınması da doğru görülmemiştir." www.kazanci.com.tr (28.02.2023)

B. Yargılama Giderleri ve Vekalet Ücreti

HMK m. 326/1 hükmüne göre kanunda aksi düzenlenmedikçe, yargılama giderlerinden aleyhine karar verilen taraf sorumlu olmaktadır. Hakimin yargılama giderlerine re'sen hükmetmesi gerekmektedir. Yargılama giderleri hüküm altında gösterilmektedir. İştirak nafakası davasında da yargılama giderleri aleyhine karar verilen kişiden alınmaktadır³⁹⁷. HMK m. 326/2 hükmüne göre, davada iki tarafında kısmen haklı çıkması durumunda hakim, yargılama giderlerini tarafların haklılık oranına göre paylaşacaktır. Ancak bu hüküm iştirak nafakası davalarında uygulanmamakta, nafakanın talep edilen miktardan daha az miktarda hükmedilmesi durumunda da tüm yargılama giderlerinden davalı taraf sorumlu olmaktadır³⁹⁸.

Aleyhine karar verilen tarafın birden çok kişi olması halinde ise, hakim yargılama giderlerine bunlar arasında paylaşılabilir veya müteselsilen sorumlu olacaklarına hükmedebilir. Ayrıca HMK m. 327 hükmünde düzenlenen dürüstlük kuralına aykırı hareket eden tarafın yargılama giderlerinden sorumlu olması, iştirak nafakası davasında da geçerli olacaktır.

İştirak nafakası davasının, bağlantılı ayrı bir dava ile birleştirilmesi halinde, her dava için ayrı ayrı yargılama giderlerine hükmedilmesi gerekmektedir³⁹⁹.

Bir davanın vekille takip edilmesi halinde lehine karar verilen tarafa yargılama giderleriyle birlikte vekalet ücretinin de verilmesi gerekmektedir. Vekalet ücreti de yargılama giderleri kapsamında bulunmaktadır. Ayrıca lehine karar verilmiş olan taraf vekil ile temsil edilmediyse vekalet ücretine hükmedilememedir. İştirak nafakası davasında da hakim kendiliğinden vekalet ücretine hükmetmektedir. Ancak iştirak nafakasının, boşanma davasında talep edilmesi halinde, nafaka talebinin

---

³⁹⁷ Gençcan, Nafaka, s. 1122; Ruhi/Ruhi, s. 120; Yargıtay 3. HD E. 2015/16980 K. 2016/1711 T. 15.2.2016, www.kazanci.com.tr (25.02.2023)

³⁹⁸ Dolu, s. 85; Yargıtay 3. HD E. 2015/13108 K. 2015/19983 T. 9.12.2015, www.kazanci.com.tr (25.02.2023)

³⁹⁹Yargıtay 3. HD E. 2016/8479 K. 2016/11667 T. 17.10.2016: “Asıl ve birleşen davalar birbirinden bağımsız, müstakil davalardır. Bu nedenle, asıl ve birleşen davaların ayrı ayrı karara bağlanması, yargılama giderleri ile vekalet ücretlerinin ayrı ayrı tayin edilmesi gerekmektedir.” www.kazanci.com.tr (25.02.2023)

boşanma davasının eki niteliğinde olmasından ötürü ayrıca nafaka talebi için vekalet ücretine karar verilememektedir⁴⁰⁰.

İştirak nafakasının bağımsız bir dava ile istenmesi ve davanın vekil aracılığı ile görülmesi durumunda ise vekalet ücreti, yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre belirlenmektedir. Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi m. 9/1 hükmüne göre; nafaka davalarında, hükmedilen nafakanın bir yıllık miktarı üzerinden Tarifenin üçüncü kısmına göre belirlenecek miktarın tamamı, vekalet ücreti olarak hükmedilmektedir. Hesaplanan miktar, aynı Tarifenin ikinci kısmının ikinci bölümünde davayı gören mahkemeye uygun belirlenmiş olan tutardan az olamamaktadır⁴⁰¹. Ayrıca vekalet ücreti, Tarifede yazılı miktarın üç katından fazla olamamaktadır (Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi m. 3/1).

İştirak nafakasının miktarının değiştirilmesinin talep edilmesi halinde; artırma davalarında artırılan miktara, azaltma davalarında ise azaltılan miktara göre nafakanın bir yıllık tutarı üzerinden, Tarifenin üçüncü kısmına göre belirlenecek miktarın tamamı, nispi vekalet ücreti olarak hesaplanmaktadır⁴⁰².

Bağımsız açılan iştirak nafakası davasının kısmen kabul edilmesi halinde vekalet ücreti, kabul edilen kısmın bir yıllık miktarı üzerinden hesaplanarak hükmedilmektedir⁴⁰³. Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi m. 9/2 hükmüne göre, reddedilen miktar için ise davalı tarafa vekalet ücreti verilmemektedir. Bu düzenlemenin iki tarafın da kısmen haklı çıkması üzerine yargılama giderlerinin taraflar arasında paylaşılmasına ilişkin HMK m. 326 hükmüne aykırı olduğu söylenebilir⁴⁰⁴. Yargıtay da iştirak nafakası bağlanması veya nafaka miktarının artırılması davalarının kısmen kabul edilmesi durumunda, HMK m. 326 hükmünün uygulanamayacağını kabul etmektedir⁴⁰⁵. Ancak nafaka yükümlüsünün, nafaka

⁴⁰⁰ Gençcan, Nafaka, s. 1095; Ruhi/Ruhi, s. 120; Özüğür, s. 305

⁴⁰¹ Yargıtay 3. HD E. 2015/18429 K. 2016/3251 T. 7.3.2016, www.kazanci.com.tr (28.02.2023)

⁴⁰² Gençcan, Nafaka, s. 1097-1098; Yargıtay 2. HD E. 2002/2389 K. 2002/3184 T. 08.03.2002, Gençcan, Nafaka, s.1098

⁴⁰³ Yargıtay 3. HD E. 2007/1082 K. 2007/1671 T. 12.02.2007, Özüğür, s. 453

⁴⁰⁴ Aydemir, s. 86

⁴⁰⁵ Yargıtay 3. HD E. 2009/20932 K. 2010/194 T. 18.1.2010, www.kazanci.com.tr (28.02.2023); Yargıtay 3. HD E. 2018/4516 K. 2018/8904 T. 24.9.2018 www.kazanci.com.tr ((28.02.2023)

alacaklına göre daha güçlü durumda olması sebebiyle; iştirak nafakasının kaldırılması veya miktarının azaltılması davalarında ise HMK m. 326 hükmünün uygulanması gerektiğini, yani davanın kısmen kabul edilmesi halinde davalı nafaka alacaklısı lehine de vekalet ücretinin ödenmesi gerektiğini kabul etmektedir⁴⁰⁶. Ancak davanın tamamen reddedilmesi halinde davalı lehine maktu vekalet ücretine hükmedilmesi gerekmektedir.⁴⁰⁷

İştirak nafakası davasının başka bir davayla birleştirilmesi halinde ise her iki dava için ayrıca vekalet ücretine hükmedilmektedir⁴⁰⁸.

İştirak nafakasının, velayetin değiştirilmesi davasında istenmesi durumunda nafaka talebi, Yargıtayın çoğunluktaki kararlarına göre velayetin değiştirilmesi davasının eki niteliğinde bulunmaktadır⁴⁰⁹. Bu sebeple her ne kadar ayrı harç alınsa da davanın kabulü veya reddinde, iştirak nafakası talebi için ayrıca vekalet ücretine hükmedilmemektedir.⁴¹⁰

Babalık davası ile iştirak nafakası talep edilmesinde de nafaka talebi babalık davasının eki olarak nitelendirildiğinden nafaka talebi için ayrıca vekalet ücretine hükmedilmemektedir⁴¹¹.

⁴⁰⁶ Yargıtay 3. HD E. 2018/1927 K. 2018/2724 T. 20.3.2018, www.kazanci.com.tr (28.02.2023); Yargıtay 3. HD E. 2017/15777 K. 2017/16106 T. 17.11.2017, www.kazanci.com.tr (28.02.2023)

⁴⁰⁷ Ruhi/Ruhi, s. 121; Gençcan, Nafaka, s. 1102; Özüğür, s. 492; Yargıtay 3. HD E. 2016/5654 K. 2016/9822 T. 23.6.2016, www.kazanci.com.tr (28.02.2023)

⁴⁰⁸ Gençcan, Nafaka, s. 1099; Yargıtay 2. HD E. 2014/27699 K. 2015/343 T. 14.1.2015, www.kazanci.com.tr (28.02.2023)

⁴⁰⁹ Bkz. Beşinci Bölüm, IV. A, dipnot 399

⁴¹⁰ Yargıtay HGK E. 2017/2-2444 K. 2019/51 T. 31.1.2019: “Önemle belirtilmelidir ki, kamu düzenine ilişkin olan velayetin değiştirilmesine konu davada asıl talebin ferisi niteliğindeki iştirak nafakası talebinin bağımsız bir dava olduğunu kabul etmek usul ekonomisine aykırılık teşkil edeceği gibi, iştirak nafakasına hak kazanması için velayetin değiştirilmesi davasının sonucunu beklemek çocuk yönünden haklarına geç ulaşması sonucunu doğuracak, küçüğün hakkına geç kavuşması ise kamu vicdanının yaranmasına sebebiyet verecektir. Açıklanan sebeplerle mahkemece velayetin değiştirilmesine konu davada velayeti değiştirilen çocuk için hükmedilen velayet düzenlenmesine yönelik davaların ferisi niteliğinde olan iştirak nafakası nedeniyle davalı aleyhine yargılama gideri ve vekalet ücretine hükmedilmesi yerinde değildir.” www.kazanci.com.tr (28.02.2023); Yargıtay 2. HD E. 2016/18823 K. 2016/15574 T. 5.12.2016, www.kazanci.com.tr (28.02.2023)

⁴¹¹ Gençcan, Nafaka, s. 1101; Yargıtay 2. HD E. 2007/9737 K. 2007/11257 T. 16.7.2007, www.kazanci.com.tr (28.02.2023)

İştirak nafakası davasında; davanın konusuz kalması, feragat, kabul, sulh, görevsizlik, yetkisizlik ve davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesi gibi durumlarda, ön inceleme tutanağı imzalanana kadar Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre belirlenecek vekalet ücretinin yarısına; ön inceleme tutanağının imzalanmasından sonra ise tamamına hükmolunur⁴¹².

V. İştirak Nafkasında Kanun Yolu

A. İstinaf

Taraflarca başvurulması halinde, ilk derece mahkemeleri tarafından verilen nihai kararların; olaya, kanuna ve usule uygunluğunu denetleyen ikinci derece yargılamaya istinaf denilmektedir⁴¹³. Ancak her nihai karar için istinaf yoluna başvurulabilmesi mümkün değildir. HMK m. 341/2 hükmünde, miktar ve malvarlığına ilişkin davalarda istinaf yoluna başvurulabilmesi için parasal bir sınır bulunmaktadır. Bu parasal sınır her yıl yeniden değerlendirilme oranına göre yeniden güncellenmektedir (HMK Ek m. 1). İstinaf yoluna başvurulabilmesi için aranan parasal sınır mahkemenin hükmü verdiği tarihteki miktara göre belirlenmektedir. 2023 yılı için, istinaf parasal sınırı 17.830,00 TL olarak güncellenmiştir.

Bağımsız olarak açılan nafaka davalarında, yıllık toplam nafaka miktarı esas alınarak istinaf yolu için aranan parasal sınıra ulaşıp ulaşılmadığı incelenmektedir⁴¹⁴. Ayrıca iştirak nafkasının artırılması veya azaltılması davalarında da son istenen nafakanın bir yıllık miktarına göre parasal sınır incelenmektedir⁴¹⁵. *Ruhi*'ye göre; istinaf parasal sınırının tespitinde aynı tür nafakaların toplamının esas alınması gerekmektedir⁴¹⁶. Bir başka deyişle, yoksulluk, tedbir ve iştirak nafakaları bakım

⁴¹² Ruhi/Ruhi, s. 121; Yargıtay 3. HD E. 2016/12640 K. 2017/1981 T. 23.2.2017, www.kazanci.com.tr (28.02.2023)

⁴¹³ Pekcantez / **Özekes** / Akkan/ Taş Korkmaz, s. 2202

⁴¹⁴ Gençcan, Nafaka, s. 1395

⁴¹⁵ Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 2. HD E. 2020/944 K. 2020/1220 T. 15.10.2020: “*Müşterek çocuğun nafkasının 200,00 TL indirildiği, indirilen nafaka miktarının yıllık tutarının 2.400,00 TL olduğu ve kesinlik sınırının altında kaldığı, davalı tarafın çocuğun nafkasının indirilmesine yönelik istinaf talebinin bu nedenle reddinin gerekeceği...*” www.lexpera.com (02.03.2023)

⁴¹⁶ Ruhi/Ruhi, s. 122; **aksi yönde karar için bkz.** Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 2. HD E. 2020/944 K. 2020/1220 T. 15.10.2020: “*Çocuk lehine takdir edilen 1.000,00 TL iştirak nafakası ile davalı lehine*

nafakası olduğundan istinaf sınırının incelenmesinde bu nafakaların toplamı dikkate alınmalıdır.

B. Temyiz

Bölge adliye mahkemelerince verilen kararların, isabetli olmadığını düşünen tarafların başvurduğu ve Yargıtay tarafından sadece hukuka uygunluk denetiminin yapıldığı kanun yoluna temyiz denmektedir⁴¹⁷. HMK m. 362 hükmünde temyiz edilemeyen kararlar tek tek belirtilmektedir. Bu kararlar içerisinde nafaka kararları bulunmadığından bölge adliye mahkemesi tarafından verilen iştirak nafakasıyla ilgili kararlar için de temyiz yoluna başvurmak mümkündür.

HMK m. 362/1-a hükmüyle miktar ve malvarlığına ilişkin davalara parasal sınır getirilmiştir. Bu sınır her yıl yeniden değerlendirilme oranına göre güncellenmektedir. 2023 yılı için temyiz parasal sınırı, 238.730,00 TL olarak belirlenmiştir. Aranılan parasal sınır olarak mahkemenin hükmü verdiği tarihteki miktar esas alınmaktadır⁴¹⁸.

Bağımsız açılan nafaka bağlanması ve miktarın değiştirilmesi davalarında temyiz için öngörülen parasal sınırın incelenmesinde yıllık nafaka miktarı esas alınmaktadır⁴¹⁹. Boşanma davasının eki olarak verilmiş iştirak nafakası için ise temyizde parasal sınır aranmamaktadır⁴²⁰.

İştirak nafakasının artırılması hakkında verilen karar için temyize başvurmak isteniyorsa artırılması istenen nafakanın bir senelik toplam miktarının, temyiz parasal sınırının üstünde olması gerekmektedir⁴²¹.

---

takdir edilen 1.500,00 TL yoksulluk nafakasının kaldırılmasına, aksinin düşünülmesi halinde hakkaniyete uygun şekilde nafakaların indirilmesine karar verilmesini talep etmiştir... İstinaf sınırı her bir talep yönünden, kabul ve reddedilen nafaka tutarları dikkate alınarak ayrı ayrı belirlenir.” www.lexpera.com (02.03.2023); İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 10. HD E. 2017/2667 K. 2019/10 T. 8.1.2019, www.lexpera.com (02.03.2023)

⁴¹⁷ Pekcanitez / Özekes / Akkan/ Taş Korkmaz, s. 2276

⁴¹⁸Yargıtay HGK E. 2022/2-32 K. 2022/405 T. 29.3.2022, www.kazanci.com.tr (02.03.2023)

⁴¹⁹ Gençcan, Nafaka, s. 1395; Yargıtay HGK E. 2005/3-169 K. 2005/235 T. 6.4.2005, www.kazanci.com.tr (02.03.2023)

⁴²⁰ Gençcan, Nafaka, s. 1396

⁴²¹Yargıtay HGK E. 2022/2-32 K. 2022/405 T. 29.3.2022, www.kazanci.com.tr (02.03.2023)

VI. İştirak Nafakasında Arabuluculuk

Günümüzde uyuşmazlık çözüm yolları incelendiğinde ikili bir ayrım yapılabilmektedir. İlki yargılama sonucu uyuşmazlığın çözümüdür, ikincisi ise yargılama yapılamadan uyuşmazlığın çözümüdür⁴²². Klasik yöntem ile mahkemeler tarafından yargılama yapılarak uyuşmazlığın çözümünde birçok sakınca ortaya çıkabildiğinden alternatif uyuşmazlık çözüm yolları ortaya çıkarılmıştır. Arabuluculuk da ülkemizde uygulanan alternatif çözüm yollarından biridir. 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanununda arabuluculuk; *“Sistemik teknikler uygulayarak, görüşmek ve müzakerelerde bulunmak amacıyla tarafları bir araya getiren, onların birbirlerini anlamalarını ve bu suretle çözümlerini kendilerinin üretmesini sağlamak için aralarında iletişim sürecinin kurulmasını gerçekleştiren, tarafların çözüm üretmediklerinin ortaya çıkması hâlinde çözüm önerisi de getirebilen, uzmanlık eğitimi almış olan tarafsız ve bağımsız bir üçüncü kişinin katılımıyla ve ihtiyarî olarak yürütülen uyuşmazlık çözüm yöntemi”* olarak tanımlanmıştır.

Aile hukukunun özellikle boşanmanın sonuçlarından biri olan iştirak nafakasının, arabuluculuk yoluna elverişli olup olmadığı hakkında doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüşe göre, iştirak nafakası arabuluculuğa elverişli bir konudur; zira aksini düzenleyen hüküm bulunmamaktadır⁴²³.

Akkaya'ya göre de çocuğun menfaatlerini ilgilendiren konular (velayet ve iştirak nafakası gibi) her ne kadar tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edilebileceği konulardan olmasa da bu konularda arabuluculuk, eşler arasındaki iletişimin kurulabilmesi ve çocuğun boşanmadan daha az etkilenmesi amacıyla bir araç olarak kullanılabilir⁴²⁴.

⁴²² Pekcanitez / Özekes / Akkan/ Taş Korkmaz, s. 2803

⁴²³ Bulur, Alper, 6325 Sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu ve uygulaması Hakkında Değerlendirmeler, Prof. Dr. Ramazan Arslan'a Armağan, C: 1, Ankara 2015, 499-514, s. 501

⁴²⁴ Akkaya, Tolga, "Boşanma Davasında Alınabilecek Geçici Hukuki Korumalar veya Hakim'in Müdahalesi Yoluyla Çocuğun Korunması Kapsamında Zorunlu Arabuluculuk ve Boşanma Süreci (Aile) Danışmanlığı", Ankara Barosu Dergisi, S: 4, 2014, 23-61, s. 28

Bozdağ'a göre ise, 6325 sayılı Kanun m.1 düzenlemesi dikkate alındığında aile hukukuna ilişkin velayet, kişisel ilişki kurulması ve iştirak nafakası gibi kamu düzenini ilgilendiren konuların arabuluculuk kapsamının dışında bırakıldığını ifade etmektedir.⁴²⁵ Ancak aile hukukunda özellikle anne-babaların aralarında yaşadıkları uyuşmazlıkların, kapsam dışında bırakılması aynı zamanda yabancılık unsuru içeren ve hatta milletlerarası anlaşma ile düzenlenen ihtilaflarda da arabuluculuk kurumunun uygulanamamasına yol açmaktadır⁴²⁶. Bu sebeple Bozdağ mevzuatta değişikliğe gidilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Demircioğlu, boşanmanın daha sağlıklı bir zeminde sonuçlanabilmesi için anlaşmalı boşanma protokolünün arabuluculuk yoluyla düzenlenmesi gerektiğini ancak boşanmanın çocuklar açısından sonuçlarını hakimın uygun bulunması gerektiğini belirtmektedir⁴²⁷.

Bizim de katıldığımız bir diğer görüşe göre, iştirak nafakası konusu arabuluculuğa elverişli bulunmamaktadır⁴²⁸. Her ne kadar Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Aile Arabuluculuğu Hakkındaki R (98) 1 Sayılı Tavsiye Kararında, çocuğun velayeti, çocukla kişisel ilişki kurulması ve boşanmadan sonraki diğer ekonomik konuların⁴²⁹ arabuluculuk kapsamı altında olduğu ifade edilse de; mevzuatımızdaki Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu m. 1/2 hükmünde, sadece tarafların serbestçe tasarruf edebildikleri iş veya işlemlerden kaynaklı özel

⁴²⁵ Bozdağ, Gonca Gülfem, "Arabuluculuk ve Arabuluculuğun Ebeveynler Arasındaki Uluslararası İhtilaflarda Uygulanabilirliği", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2016, C. 20, S. 1, s. 101-136, s. 118 (Arabuluculuk)

⁴²⁶ Bozdağ, Arabuluculuk, s. 105

⁴²⁷ Demircioğlu, Huriye Reyhan, "Aile Hukuku Uyuşmazlıkları Bakımından 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'nun Uygulanabilirliği", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 2015, C:6, S: 23, 45-84, s. 74-75

⁴²⁸ Kaplan Güler, s. 193; Ulusoy, s. 93; Dağlıoğlu, Derya, "Aile Hukukuna İlişkin Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk", Türk Medeni Hukuku Çerçevesinde Aile Hukukunda Güncel Meseleler Sempozyumu (Onur Konuğu Prof. Dr. Hüseyin Hatemi), Editör: Yasemin Güllüoğlu Altun, 13 Aralık 2019, İstanbul 2021, 229-230, s. 236; Uyumaz, Alper/ Erdoğan, Kemal, "Aile Hukukundan Doğan Uyuşmazlıkların Alternatif Çözüm Yolları", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.17, S.1, 2015, 119-169, s. 154; Acar Ünal, Özlem, "Benimle Boşanır Mısın?!: Boşanmanın Hukuki Sonuçları Bakımından Arabuluculuğun Uygulanabilirliği", Arabuluculuğun Geleceği Sempozyumu, Editör: A. Yeşilirmak, Y. Bozkurt Gümrükçüoğlu, G. A. Yakacak ve Ö. F. Kafalı, 14 Kasım 2020, İstanbul 2021, 285-307, s. 302.

⁴²⁹ Detaylı açıklama için bkz. Özbek, Mustafa, "Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin "Aile Arabuluculuğu" Konulu Tavsiye Kararı", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C:7, S:2, 2005, 71-102.

hukuk uyuşmazlıklarının giderilmesinde arabuluculuk yoluna başvurulabileceği düzenlenmiştir. Hukuk sistemimizde velayetin düzenlenmesi, çocukla kişisel ilişki kurulması ve iştirak nafakası konularında çocuğun yüksek menfaati üstün tutulmaktadır⁴³⁰. İştirak nafakası kamu düzenine ilişkindir ve hakim talep olmasa dahi kendiliğinden hükmedebilmektedir. Ki özellikle anlaşmalı boşanma protokollerindeki çocuklar ile ilgili düzenlemelerin geçerli olabilmesi için hakim onay vermesi zorunluluğu ve gerektiği zamanda anlaşmayı değiştirebilmesi yetkisi bulunmaktadır. Bir başka deyişle, arabuluculuk yolu ile boşanma protokolünde iştirak nafakası belirlense de bu anlaşmanın geçerliliği hakim onayına bağlı olacaktır⁴³¹. Bunlar dikkate alındığında boşanmanın çocuklarla ilgili sonuçları hakkında tarafların serbestçe tasarruf edemeyeceği anlaşılmaktadır. Açıklanan sebepler dolayısıyla, kamu düzenine ilişkin olan iştirak nafakası arabuluculuğa elverişli bulunmamaktadır.

VII. İştirak Nafkasında İlamların İcrası

A. İlamlı İcra Takibi

1. İştirak Nafkası İlamının İcrası

İştirak nafkasına ilişkin ilam alındıktan sonra ödeme iki şekilde yapılabilmektedir. İlk olarak taraflar kendi aralarında anlaşabilmekte ve iştirak nafkası ödemesi icra takibi olmaksızın haricen ödenebilmektedir. Özellikle tarafların anlaşamaması durumunda ikinci yol olarak nafaka alacaklısı iştirak nafkasını ilamını icra takibine koyabilmektedir.

İştirak nafkasına dair elinde ilam bulunan nafaka alacaklısı ilamlı icra ile takip yapabilecektir. Ayrıca İİK m. 38 hükmü uyarınca ilam niteliğindeki belgelerle de ilamlı icraya başvurulabilmektedir. Bu sebeple, noter tarafından düzenlenmiş

---

⁴³⁰ Acar Ünal, s. 302

⁴³¹ Demircioğlu, s. 76; Tazıcı, Hande, Boşanmanın Hukuki Sonuçlarına İlişkin Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2019, s. 105

nafaka borcu ile ilgili senetlere veya nafaka ile ilgili sulh veya kabullere dayanan takipler için de ilamlı icraya başvurulabilecektir⁴³².

Kural olarak bir mahkeme hükmünün icraya konulabilmesi için kesinleşmesine gerek bulunmamaktadır⁴³³. Ancak istisna olarak aile hukukuna ilişkin ilamların (örneğin boşanma veya babalık hükmü) icraya konulabilmesi için kesinleşmesi gerekmektedir (HMK m. 367/2). İstisnanın istinası olarak da nafakaya dair ilamların icrasının istenebilmesi için kararın kesinleşmesine gerek bulunmamaktadır⁴³⁴. Ancak boşanma davasının eki olarak hükmedilen iştirak nafakasının icraya konulabilmesi için boşanma hükmünün kesinleşmesi gerekmektedir⁴³⁵. Ancak dikkat edilmesi gerekir ki boşanma hükmünün kesinleşmiş olması yeterli olup ayrıca tazminat veya yoksulluk nafakası gibi diğer eklerin de kesinleşmesine gerek bulunmamaktadır⁴³⁶.

İlamlı icraya başvurulabilmesi için ayrıca ilamın zamanaşımına uğramamış olması gerekmektedir. İlamlar 10 yıllık zamanaşımına tabilerdir ve son işlem tarihinin üzerinden 10 yıl geçmesiyle zamanaşımına uğramaktadırlar. Nafaka ilamları da bu süreye tabidir.⁴³⁷

2. Yetkili İcra Dairesi

İİK m. 34 hükmüne göre ilamlı icrada her icra dairesi yetkili bulunmaktadır. Buna göre nafaka alacaklısı iştirak nafakası ilamının icrasını her icra dairesinden isteyebilmektedir. Nafaka borçlusunun yetki itirazında bulunması mümkün değildir. Ayrıca nafaka alacaklısı, yerleşim yerinin değişmesi durumunda takibin yeni yerleşim yerindeki icra dairesine gönderilmesini de talep edebilecektir (İİK m. 34/2). Bu da nafaka alacaklısının nafaka alacağına kolayca ulaşabilmesi açısından önem

---

⁴³² Özüğür, s. 985

⁴³³ Kuru, Baki, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, 2. Bası, Ankara 2013 s. 913; Yılmaz, Ejder, İcra ve İflas Kanunu Şerhi, Ankara 2016, s. 167; Arslan, Ramazan/ Yılmaz, Ejder/ Taşpınar Ayvaz, Sema/ Hanağası, Emel, İcra ve İflas Hukuku, 4. Baskı, Ankara 2018, s 385

⁴³⁴ Kuru, s. 925

⁴³⁵ Yargıtay 8. HD E. 2015/16421 K. 2015/18638 T. 20.10.2015, www.lexpera.com.tr (07.03.2023)

⁴³⁶ Bkz. Üçüncü Bölüm, II, A.

⁴³⁷ Kuru, s. 910; Özüğür, s. 985; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası, s. 395

taşımaktadır. Ancak yerleşim yerinin değiştirilmesinin amacı borçluya zarar vermek olduğunun anlaşılması üzerine TMK m. 2 hükmü uyarınca bu hüküm uygulanmayacak ve borçlunun itiraz hakkı doğacaktır⁴³⁸.

3. İcra Takibinin Başlaması

Nafaka alacaklısı elindeki iştirak nafakası ilamı ile Türkiye’de bulunan herhangi bir icra dairesine başvurarak gerekli harç ve masrafları ödeyerek takip talebinde bulunabilir.

Nafaka alacaklısının tarafları aynı olan ve aynı nedenden doğan alacaklar için tek takip dosyası üzerinden alacağını tahsili imkanı bulunurken geçerli bir sebebi olmaksızın ayrı takip başlatması usul ekonomisi ilkesine aykırı olacaktır⁴³⁹. Bu sebeple örneğin boşanma davası sonucunda hükmedilen iştirak nafakası, yoksulluk nafakası ve tazminatların tek takip talebi içerisinde istenmesi gerekmektedir. Aksi takdirde nafaka borçlusunun işlemi şikayet hakkı bulunmaktadır.⁴⁴⁰

İcra dairesi ise nafaka alacaklısının takip talebi üzerine nafaka yükümlüsüne icra emri gönderir. İcra emrinde borçlunun 7 günlük ödeme süresi olduğu, ödememesi halinde ise malları üzerine haciz konacağı ihtar edilir. Burada borçlunun icra emrine itirazı ile takibin durması söz konusu olmamaktadır. Ancak borçlu icra emrinin tebliğinden önce borcun zamanaşımına uğradığını, mehil verildiğini veya borcun itfa edildiğini 7 günlük ödeme süresi içerisinde İcra Mahkemesine başvurarak ileri sürebilir. İcra emrinin tebliğinden sonra borcun zamanaşımına uğradığı, mehil verildiği veya itfa edildiği iddiası ise takibin sona ermesine kadar ileri sürülebilir⁴⁴¹. Özellikle, çocuğa fiilen iştirak nafakası yükümlüsünün bakması halinde, ondan iştirak nafakası talep edilemez. Çocuğun, nafaka borçlusu tarafından bakıldığı ve bakım ile eğitim giderlerinin ödendiği zamana ilişkin nafaka alacağı için ilamlı icra takibi

⁴³⁸ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası, s. 383; Hayran Polat, Merve, İcra Hukukunda Yetki, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale 2017, s. 82

⁴³⁹ Aydemir, s. 94

⁴⁴⁰ Yargıtay 8. HD E. 2016/20465 K. 2017/6783 T. 10.05.2017, www.lexpera.com.tr (07.03.2023)

⁴⁴¹ Kuru, s. 944; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası, s. 395

başlatılması durumunda, nafaka borçlusunun icra mahkemesinden icranın geri bırakılmasını talep etmesi mümkündür⁴⁴². Borçlunun borcu itfa ettiğini ispat etmesi için İİK m. 33 hükmünde aranan belgeler, nafaka borçlusunun çocuğa fiilen bakması halinde aranmayacak, tanık dahil her türlü delille ispat edilebilecektir⁴⁴³.

Doktrinde, nafaka yükümlülüğünün sona ermesi halinde de icra mahkemesinden icranın geri bırakılması talep edilebileceği savunulmuştur⁴⁴⁴. Bu görüşe göre, örneğin velayetin sona ermesinden veya çocuğun erginliğe ulaştıktan sonraki döneme ilişkin takip yapılması halinde icra mahkemesinden nafaka yükümlülüğünün sona ermesi sebebiyle icranın geri bırakılması istenebilmektedir⁴⁴⁵. Yargıtay ise çocuğun erginliğe ulaştığı dönemden sonrası için nafaka takibinde bulunulması halinde, borçlunun nafaka yükümlülüğünün sona ermesi sebebiyle icra mahkemesine yapacağı başvuruyu, ilama aykırılıktan dolayı şikayet başvurusu olarak nitelendirmektedir⁴⁴⁶. Kanaatimizce de nafaka yükümlülüğünün özellikle çocuğun erginliğe ulaşması sebebiyle sona ermesi durumunda nafaka alacağı için icra takibinde bulunulması üzerine icra mahkemesine yapılan başvurunun şikayet olarak nitelendirilmesi daha doğru gözükmektedir. İştirak nafakasının çocuğun erginliğe ulaşması durumunda kanunen kendiliğinden sona ermesi bunu haklı göstermektedir.

Ayrıca İİK m. 36/1 hükmü uyarınca her ne kadar ilamlı takiplerde, istinaf veya temyize başvurulması halinde teminat karşılığında İcra Mahkemesi tarafından icranın geri bırakılması için icra dairesinden süre istenmesi mümkün olsa da; aynı hükmün 4. fıkrasında nafaka ilamlarında böyle bir sürenin verilmeyeceği özel olarak düzenlenmiştir. Bu sebeple iştirak nafakası için başlatılan ilamlı takipte de nafaka

---

⁴⁴² Köle, Mehmet, İlamlı İcra Takibinde İcra Mahkemesi Tarafından İcra Geri Bırakılması, İstanbul 2020, s. 93

⁴⁴³ Köle, s. 94; Kuru, s. 948; Uyar, Talih/ Uyar, Alper/ Uyar, Cüneyt, İcra Ve İflas Kanunu Şerhi C:1 (İİK. 1-82), 3. Bası, Ankara 2014, s. 658 (İcra); Yargıtay 12. HD E. 2018/2889 K. 2018/6390 T. 20.6.2018, www.kazanci.com.tr (14.03.2023)

⁴⁴⁴ Kuru, s. 948; Uyar/ Uyar/ Uyar, İcra, s. 658

⁴⁴⁵ Kuru, s. 948; Köle, s. 109

⁴⁴⁶ Yargıtay 8. HD E. 2013/14018 K. 2014/1137 T. 24.1.2014, www.kazanci.com.tr (15.03.2023); Yargıtay 12. HD E. 2015/16477 K. 2015/20179 T. 8.9.2015, www.kazanci.com.tr (15.03.2023)

borçlusunun istinafa veya temyize başvurması durumunda icranın geri bırakılması için süre isteyebilmesi mümkün değildir.

4. Haciz

a. Maaş ve Ücret Haczi

İcra emrinin tebliğinden itibaren 7 gün içerisinde nafaka borçlusunun borcunu ödememesi halinde, alacaklının talebi üzerine taşınır, taşınmaz ve üçüncü kişideki alacakları haczedilir. Nafaka takiplerinde özellikle maaş ve ücret hacizleri üzerinde durmak gerekmektedir. Borcun süresinde ödenmemesi üzerine alacaklı, borçlunun maaş ve ücretine haciz konmasını talep edebilmektedir.

İİK m. 83 hükmüne göre maaş ve ücretler kural olarak bir kısmı haczedilemeyen haklardandır. Borçlunun ücretinden kendisi ve ailesinin geçinmesi gereken kısım çıkarıldıktan sonra kalan miktar üzerine haciz konulmaktadır. Ancak haczedilen miktarın, maaş ve ücretin en az dörtte biri kadar olması gerekmektedir. Uygulamada icra daireleri, nafaka dışındaki borçlarda maaş ve ücretin dörtte birini haczetmektedir. Ancak nafaka takiplerinde aylık nafaka miktarı, maaş ve ücret tutarının dörtte birini geçiyor olsa da maaş ve ücret, nafaka miktarı kadar haczedilmektedir⁴⁴⁷.

İcra dairesi, maaş ve ücret üzerine haciz konulması talebini aldıktan sonra talep tarihine kadar ödenmesi gereken birikmiş nafaka alacağını hesaplar. Bunun üzerine icra müdürlüğü, nafaka borçlusunun çalıştığı yere maaş haciz müzekkeresi gönderecektir. Maaş haciz müzekkeresinde aylık nafaka alacağının tamamının, kalan kısmının da dörtte birinin birikmiş nafaka alacağına mahsuben kesilmesi ve her ay gönderilmesi talep edilir.⁴⁴⁸ Bir başka deyişle işleyen nafaka alacağının tamamı ücret

---

⁴⁴⁷ Ruhi/Ruhi, s. 107

⁴⁴⁸ Ruhi/Ruhi, s. 107

ve maaştan alınabilirken, birikmiş nafaka alacağı için ücret ve maaştan kalan kısmının dörtte biri alınabilir⁴⁴⁹.

Bir diğer önemli husus Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından verilen gelir, aylık maaşların haczidir. Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu m. 93 hükmü uyarınca Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından emeklilere bağlanan aylığın ve maaşın haczedilmesi kısmen de olsa mümkün değildir. Ancak bunun iki istinası bulunmaktadır ve bir tanesi nafaka alacaklarıdır. İlgili maddeye göre diğer sebeplerden doğan borçlarda emekli maaşına haciz konulabilmesi için borçlunun izni gerekse de nafaka borçları için borçlunun rızası aranmamaktadır⁴⁵⁰. Yani nafaka borçları için emekli maaşlarda haciz yasağı bulunmamaktadır. Bu sebeple işleyen iştirak nafakası borcu için de emekli maaşının tamamına, birikmiş nafaka borcu için ise emekli maaştan kalan miktarın dörtte birine haciz konması mümkündür⁴⁵¹.

b. Hacze İmtiyazlı İştirak

Haczedilen bir malın başka alacaklılar tarafından haczedilmesi de mümkündür. Böyle bir durum halinde malın satıldıktan sonra paraların nasıl paylaştırılacağı hususu hacze iştirak kurumunu ilgilendirmektedir. Hacze iştirak ise iki şekilde olabilir. İlki takipli iştiraktır; ikincisi ise imtiyazlı iştirak diye de adlandırılan takipsiz iştiraktır.⁴⁵² Konumuz açısından imtiyazlı (takipsiz) iştirak üzerinde durulacaktır.

Kanun koyucu İİK m. 101 hükmü ile hukuki veya fiili durumlarından dolayı icra takibinde bulunamayan bazı alacaklıları korumak adına, takip yapmadan, başka alacaklının icra takibi ile yaptığı hacze iştirak edebilme imkanı sağlamıştır⁴⁵³. Buna imtiyazlı veya takipsiz hacze iştirak denmektedir. İİK m. 101/3 hükmüne göre de ilama bağlı nafaka alacaklıları, takip yapmaya gerek duymaksızın, başka bir alacaklı

⁴⁴⁹ Yargıtay 12. HD E. 2010/20139 K. 2011/681 T. 15.2.2011, Süphandağ, Yavuz, İcra ve İflas Hukukunda Uygulamalar, 11. Baskı, Ankara 2019, s. 530

⁴⁵⁰ Topuz, Gökçen, "5510 Sayılı Kanunda Öngörülen Emekli Aylığının Haczedilmezliği Kuralı Ve Bu Kuralın Anayasaya Uygunluğu Üzerine Düşünceler", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi S:4 C: 65, 2016, 3017-3052, s. 3025

⁴⁵¹ Yargıtay 8. HD E. 2015/11028 K. 2015/13315 T. 16.6.2015, www.lexpera.com.tr (09.03.2023)

⁴⁵² Yılmaz, s. 581; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası, s. 281

⁴⁵³ Ruhi/Ruhi, s. 109; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası, s. 285; Kuru, s. 531

tarafından konulan hacze iştirak edebilmektedir. Yani elinde iştirak nafakası ilamı bulunan alacaklı, takip yapmadan yapılan hacze iştirak edebilecektir. Burada kanun koyucu bir süre aramadığından elinde ilam bulunması yeterli olacaktır fakat herhalde hacizli malın satılıp parasının icra dairesi hesabına girmesine kadar iştirak edilmesi gerekmektedir⁴⁵⁴. Ayrıca nafaka alacaklısının kötüniyetle iştirak edip etmediğine dikkat edilmelidir. Başka alacaklıların alacağına kavuşmasını engellemek amacıyla muvazaalı şekilde ilam alınması ve hacze iştirak edilmesi halinde, bu durum diğer alacaklılar tarafından ispat edilirse, HMK m. 376 hükmüne dayanılarak nafaka alacaklısının imtiyazlı iştirak etmesinin engellenmesi mümkündür⁴⁵⁵.

5. Paraların Paylaştırılması

İİK m. 140 hükmü uyarınca, hacizli malın satışı sonucunda elde edilen satış tutarı tüm alacaklıların alacağını ödemeye yeterli değil ise icra dairesi alacaklıların sıra cetvelini hazırlamaktadır. Alacaklılar İİK m. 206 hükmünde belirtilen iflas halinde uygulanan sıraya göre alacaklarını alacaktır. İİK m. 206/4-C hükmüne göre aile hukukundan doğan nafaka alacaklıları, sıra cetvelinde birinci sırada yer almakta ve alacaklarını diğer alacaklılardan önce almaktadır. Buna göre de iştirak nafakası alacaklısı, paraların paylaştırılması aşamasında birinci sırada bulunduğundan önceliğe sahip olmakta, alacağına diğer alacaklılardan daha önce kavuşmaktadır⁴⁵⁶.

⁴⁵⁴Yargıtay 19. HD E. 2009/12471 K. 2009/1290 T. 19.02.2009, www.lexpera.com.tr (09.03.2023)

⁴⁵⁵ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası, s. 286; Gençcan, Nafaka, s. 191;Yargıtay 19. HD E. 2010/10572 K. 2010/13213 T. 24.11.2010: “...Borçlunun alacaklılarından mal kaçırma amacıyla davalının muvazaalı olarak borçlu ile anlaşıp 2007 ve 2008 yıllarında iki kez nafaka artırımına gittiğini, bu nedenle borçlunun maaş haczi sıralamasında ilk sıradaki alacaklarının önüne geçmek suretiyle oluşan sıra cetvelinin iptaline, müvekkilinin alacağının ilk sırada yer aldığına karar verilmesini talep ve dava etmiştir...Ancak nafaka ilamları tarafları bağlarsa da, İİK 101. maddesinde bu hususta kötü niyetin korunmayacağı belirtildiğinden ve bu ilam 3. Kişileri bağlamayacağından mahkemece bu husus üzerinde durulup muvazaa iddiası hususunda yeterli inceleme yapılmadan hüküm kurulması doğru görülmemiştir.”, Yılmaz, s 594; Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 11. HD E. 2019/1366 K. 2020/568 T. 1.6.2020, www.lexpera.com.tr (09.03.2023)

⁴⁵⁶ Ruhi/Ruhi, s. 122; Kuru, s. 733

B. İştirak Nafakası İlamına Uyulmamasının Yaptırımı

1. Tazyik Hapsi

İİK m. 344 hükmüne göre nafaka ilamını yerine getirmeyen borçlu hakkında alacaklının şikayet etmesi halinde, üç aya kadar tazyik hapsine karar verilmektedir. Nafaka borçlusu, hapsin tatbikine başladıktan sonra borcu öder ise tahliye edilir. Ayrıca İİK m. 344/2 hükmüne göre nafaka borçlusunun, nafakanın azaltılması veya kaldırılması davası açması durumunda hakim ileri sürdüğü sebepleri göz önünde bulundurarak tazyik hapsinin tatbikini davanın sonuna erteleyebilmektedir.

Tazyik hapsi CMK'da tanımlanmış değildir ancak kanun ile belirlenen bazı yükümlülükler aykırı hareket edilmesi halinde o yükümlülüğün yerine getirilmesini sağlamak amacıyla yükümlü kişinin hürriyetinden bir süre mahrum bırakılması olarak tanımlanabilir⁴⁵⁷. Tazyik hapsi suçtan daha çok takibin düzgün şekilde yürütülmesine yönelik tedbir niteliğindedir⁴⁵⁸. Ne de olsa yükümlülüğün yerine getirilmesi ile tazyik hapsi de sonlanmaktadır. Anayasa Mahkemesi de tazyik hapsinin suç karşılığında uygulanan bir ceza olmadığını, amacının kişinin belirli bir yükümlülüğünü yerine getirmesinin zorlanması olduğunu ifade etmektedir⁴⁵⁹.

Tazyik hapsi; seçenek yaptırımlara çevrilemeyen, tekerrüre esas oluşturmayan, ön ödeme uygulanamayan, şartlı tahliye hükümlerine tabi olmayan,

⁴⁵⁷ Ermenek, İbrahim, "İcra ve İflâs Kanunu'nda Öngörülen Cezai Hükümler Bakımından Ne Bis İn İdem İlkesinin Uygulama Alanı", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, C: 5, S: 19, 2014, 279 – 320, s. 308; Akkan, Mine, Bir İşin Yapılması veya Yapılmamasına İlişkin İlamların İcrası (İİK m.30, m. 343), İstanbul 2020, s.162

⁴⁵⁸ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası, s. 580

⁴⁵⁹ Anayasa Mahkemesi E. 2014/71 K. 2014/200 T. 25.12.201: "Kuralda düzenlenen tazyik hapsi, suç karşılığı uygulanan bir ceza değildir. Tazyik hapsinde kişi yasal yükümlülüklerini yerine getireye zorlanmak amacıyla belli bir süreye kadar hürriyetinden yoksun bırakılmakta; ancak, yükümlülüğünü yerinde getirmesi ya da sürenin dolması hâlinde bu yaptırımın uygulanmasına derhal son verilmektedir. Bu bakımdan, tazyik hapsinin amacı, kişinin işlediği bir eylem nedeniyle cezalandırılması değil, belli bir yükümlülüğünü yerine getirmeye zorlanmasıdır... Kural ile birtakım yandan nafaka borçlusunun tazyik hapsiyle zorlanarak, nafakaya ilişkin borcun en kısa zamanda ödenmesi amaçlanırken, öte yandan nafaka borcunu ödemeyen borçlusunun cezalandırılması alacaklının şikâyetine bağlı kılınmış, hükmedilecek tazyik hapsinin süresi üç ayla sınırlandırılmış ve borcun ödenmesi hâlinde borçlusunun tahliye edileceği hükmüne yer verilmiş ve bu suretle eylem ile yaptırım arasındaki adil dengenin korunması sağlanmıştır. Bu yönüyle, anayasa koyucunun takdir yetkisi içinde olan kuralın, hukuk devleti ilkesine aykırı bir yönü yoktur...", RG. S: 29362 T. 21.05.2015

ertelenemeyen ve adli sicil kaydına işlenmeyen bir hapis türüdür⁴⁶⁰. İİK m. 346 hükmüne göre tazyik hapsini vermeye görevli mahkeme icra mahkemesidir. Ayrıca icra mahkemesine görevine giren bu iş, diğer ceza yargılamalarıyla birleştirilememektedir. Sonuçta icra suçlarıyla ilgili yapılan yargılama genel ceza yargılamasından farklı yürütülmektedir⁴⁶¹. Yetkili icra mahkemesi ise İİK m. 348 hükmünde düzenlenmiş olup icra takibinin yapıldığı yerdeki icra mahkemesidir. Ayrıca İİK m. 354 hükmüne göre, mahkemece verilen tazyik hapsi kararı kesinleştiğinden itibaren 2 yıl içerisinde tatbik edilmelidir aksi halde karar yerine getirilemez.

2.Tazyik Hapsinin Koşulları

Tazyik hapsi kararı verilebilmesi için ilk olarak mahkeme tarafından verilmiş nafakaya ilişkin bir karar olmalıdır⁴⁶². Bu karar kesinleşmiş bir nafaka ilamı olabileceği gibi nafakaya ilişkin ara karar da olabilmektedir⁴⁶³. İştirak nafakasının ödenmemesi sebebiyle tazyik hapsine karar verilmesi için de mahkemece hükmedilmiş nafaka ilamı bulunmalıdır. Sonrasında nafaka yükümlüsü aleyhine, ilama uygun olarak icra takibinde bulunulmuş olmalı ve icra emri borçluya usulüne uygun olarak tebliğ edilmiş olmalıdır. İlgili icra emri, cezaların şahsiliği prensibi doğrultusunda borçluya tebliğ edilmelidir. İştirak nafakasına ilişkin icra emri borçlu yerine sadece vekile tebliğ edilmiş ise borçluya icra emri tebliğ edilmediğinden ötürü tazyik hapsine karar verilememektedir⁴⁶⁴.

Borçlunun ilamda belirtilen ödeme koşullarına uymadığı sabit olmalıdır. İştirak nafakası aylık ödenen bir nafaka olduğundan, icra emrinin tebliği ile şikayet zamanı arasında en az bir aylık ödenmemiş nafaka borcu bulunması gereklidir⁴⁶⁵.

⁴⁶⁰ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası, s. 581; Akkan, s. 162;

⁴⁶¹ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası, s. 583

⁴⁶² Yargıtay 12. HD E. 2019/4029 K. 2019/5398 T. 3.4.2019, www.kazanci.com.tr (12.03.2023)

⁴⁶³ Özüğür, s. 1009; Ruhi/Ruhi, s. 111

⁴⁶⁴ Gençcan, Nafaka, s. 193; Yargıtay 16. HD E. 2011/6583 K. 2011/8833 T. 13.12.2011, www.kazanci.com.tr (12.03.2023)

⁴⁶⁵ Yargıtay 19. CD E. 2016/13011 K. 2017/2324 T. 16.3.2017, www.kazanci.com.tr (12.03.2023)

Borçlunun icra emrinin tebliğinden önceki birikmiş nafakaları ödememesi ise suç oluşturmamaktadır⁴⁶⁶.

Ayrıca nafaka ilamına uyulmaması sebebiyle şikayette bulunulmalıdır. Şikayet hakkı, fiilin öğrenilmesinden itibaren üç ay ve herhalde fiilin işlendiği tarihten itibaren bir yıl içinde kullanılmalıdır. İlâveten, her ödenmeyen güncel nafaka alacağı için yeni bir şikâyet süresi başlayacaktır⁴⁶⁷. Nafaka ilamına uyulmaması sebebiyle yapılacak şikayette görevli makam, cumhuriyet savcılığı değil; takibin yapıldığı yerdeki icra ceza mahkemesidir⁴⁶⁸. Şikayet hakkına sahip olan kişi ise takibe konu olan nafaka ilamındaki nafaka alacaklısı, suçun faili ise nafaka ilamındaki borcunu ödemeyen nafaka yükümlüsüdür⁴⁶⁹. Şikayet yazılı veya sözlü beyanla yapılabilmektedir.

Tazyik hapsi kararı verilebilmesi için ayrıca nafaka ilamında yer alan nafaka borcunun maddi hukuk açısından devam ediyor olması gerekir⁴⁷⁰. Örneğin iştirak nafakası, çocuğun ergin olmasıyla kendiliğinden sona erdiğinden, erginlik tarihinden sonra nafakanın ödenmemesi nafaka ilamına uymama suçunu oluşturmayacaktır.

Cezayı ortadan kaldıran sebeplerin bulunmaması da tazyik hapsi kararı verilebilmesi için gereklidir. İİK m. 354 hükmüne göre, nafaka alacaklısının yargılama sırasında şikayetinden feragat etmesi veya nafaka borcunun herhangi bir şekilde ona erdiğinin anlaşılması halinde dava ve ceza düşmektedir. Nafaka borçlusu tarafından nafakanın ödenmesi üzerine dava ve cezanın düşmesi için icra masrafları ile işlemiş faizlerin de ödenmesi gerekmektedir⁴⁷¹.

---

⁴⁶⁶ Yargıtay 16. HD E. 2010/4819 K. 2010/5766 T. 4.10.2010, www.kazanci.com.tr (12.03.2023)

⁴⁶⁷ Gençcan, Nafaka, s. 195; Yargıtay 11. CD E. 2012/23571 K. 2012/22611 T. 27.12.2012, www.kazanci.com.tr (12.03.2023)

⁴⁶⁸ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası, s. 582; Ruhi, Nafaka Alacakları, s. 125

⁴⁶⁹ Ruhi/Ruhi, s. 110

⁴⁷⁰ Özüğür, s. 1008; Ruhi, Nafaka Alacakları, s. 124

⁴⁷¹ Yargıtay 19. CD E. 2015/17793 K. 2015/8726 T. 17.12.2015, www.kazanci.com.tr (12.03.2023)

Nafaka borçlusunun nafakanın kaldırılması veya azaltılması amacıyla dava açmış olması halinde ise tazyik hapsinin uygulanması bu davanın sonuna kadar ertelenebilmektedir. Ancak bu erteleme zorunluluk olarak ortaya çıkmamaktadır. İcra ceza mahkemesi, nafakanın kaldırılması veya azaltılması davasında borçlunun haklı çıkacağı kanaatine varırsa bu davayı bekletici mesele yapmalı; böyle bir kanaate varmaması halinde ise nafaka ilamına uyulmamasına ilişkin şikayet hakkında kararını vermelidir.⁴⁷² İlgili kanun hükmünün lafzından da erteleme hakimin takdirine bağlı olduğu anlaşılmaktadır. Ancak uygulamada genelde nafakanın kaldırılması veya azaltılması davasının açılması halinde bu davanın bekletici mesele yapılması gerektiğine hükmedilmektedir⁴⁷³.

Ayrıca nafaka ilamına uyulmaması sebebiyle verilen tazyik hapsi cezasının infaz edilmemesi, nafaka yükümlüsünün sonraki aylardaki nafakayı ödememesi üzerine tekrar tazyik hapsine mahkum edilmesine engel oluşturmamaktadır.⁴⁷⁴

3. Tazyik Hapsi Yargılaması

Nafaka kararına uymama suçunda yargılama usulü İİK m. 349 hükmünde düzenlenmiştir. Buna göre icra ceza mahkemesi, nafaka alacaklısının şikayeti üzerine duruşma günü tayin eder. Taraflar duruşmaya gelmeye veya vekil göndermeye mecburdur. Ayrıca icra ceza mahkemesi gerekli durumlarda tarafların bizzat gelmesini de zorunlu kılabilir. Şikayet eden nafaka alacaklısı duruşmaya gelmez veya vekilini göndermezse şikayet hakkı düşmektedir.

İcra ceza mahkemesi sanığı duruşmaya davet eder ve davetiyede duruşmaya gelmemesi halinde yokluğunda yapılacağı açıkça yazılır. Bu hususun yazılmaması halinde yokluğunda mahkumiyet kararı verilemez⁴⁷⁵. Ayrıca şikayet dilekçesinde tanık gösterilmiş ise onlar da duruşmaya çağrılır.

---

⁴⁷² Özüğür, s. 1010

⁴⁷³ Yargıtay 12. HD E. 2022/8767 K. 2022/8664 T. 13.9.2022, www.kazanci.com.tr (12.03.2023)

⁴⁷⁴ Yargıtay 19. CD E. 2016/10803 K. 2017/2286 T. 16.3.2017, www.kazanci.com.tr (12.03.2023)

⁴⁷⁵ Yargıtay 19. CD E. 2016/11732 K. 2017/2061 T. 9.3.2017, www.kazanci.com.tr (12.03.2023)

İİK m. 350 hükmünde düzenlendiği üzere; icra ceza mahkemesi, duruşmada iki tarafı da dinler ve delilleri inceler. Tarafların ve bulunması halinde tanıkların beyanları tutanağa geçirilir. Nafaka alacaklısı, şikayet dilekçesinde veya beyanında belirttiği deliller ile bağlıdır. Borçlu sanık ise savunmasının genişletilmesini ancak bir kere isteyebilir. Ancak sanığın savunması kısıtlanmamalı ve yargılama sonunda son söz sanığa veya vekiline verilmelidir⁴⁷⁶.

4. Yargılama Sonucunda Hüküm Kurulması

İİK m. 352 hükmüne göre, icra ceza mahkemesi tarafları dinledikten ve delilleri inceledikten sonra beş gün için kararını verecektir. Ayrıca Cumhuriyet savcısı duruşmada hazır bulunmadığından yargılamanın sonucu Cumhuriyet savcısına gönderilecektir.

İcra ceza mahkemesi, yargılama sonunda nafaka kararına uyulmadığı ve tazyik hapsinin koşullarının tümünün gerçekleştiği sonucuna varması durumunda nafaka borçlusunu tazyik hapsine mahkum edecektir⁴⁷⁷. İİK m. 344 hükmü gereği üç aya kadar tazyik hapsine karar verilebilmektedir. Yargıtay, tazyik hpsinin amacının borçluyu nafaka ödemeye zorlamak olduğundan yola çıkarak, belli bir süre belirtilmeksizin üç aya kadar tazyik hpsine hükmedilmesi gerektiğini belirtmektedir⁴⁷⁸. Gerçekten de tazyik hpsinin amacının cezalandırmak değil de nafaka ödemeye zorlamak olduğu dikkate alındığında; borçlunun, süre belirtilmeden, nafakayı ödeyene kadar ve kanunen de en çok da 3 ay olacak şekilde tazyik hpsine mahkum edilmesi doğru gözükmektedir.

Ayrıca kararda İİK m. 352 hükmü gereği şikayetçinin feragat etmesi ve borçlunun nafakayı ödemesi (İİK m. 354) üzerine cezanın düşeceği belirtilmelidir.

---

⁴⁷⁶ Ruhi/Ruhi, s. 111

⁴⁷⁷ Nafaka kararına uyulmadığının sabit olması halinde mahkeme, 01.06.2005 tarihinden önce işlenen nafaka kararına uymama suçu üzerine idari para cezasına; 01.06.2005 tarihinden sonra ise tazyik hpsine karar verecektir, detaylı açıklama için bkz. Özüğür, s. 1007

⁴⁷⁸ Yargıtay Ceza Genel Kurulu E. 2006/16.HD-220 K. 2006/231 T. 14.11.2006, www.kazanci.com.tr (12.03.2023); Yargıtay 12. HD E. 2023/332 K. 2023/235 T. 17.1.2023, www.kazanci.com.tr (12.03.2023)

Şikayetçinin; şikayet süresini geçirmesi, feragat etmesi, duruşmaya gelmemesi ve vekilini göndermemesi veya nafaka borcunun itfa edilmiş olması durumunda icra ceza mahkemesi davanın düşmesine karar verecektir⁴⁷⁹.

İİK m. 344 hükmü gereği tazyik hapsi koşulları oluşmamışsa, borçlunun fiili suç teşkil etmeyeceğinden icra ceza mahkemesi beraat kararı verecektir.

4. İtiraz Kanun Yolu

İİK m. 353 hükmünde düzenlendiği üzere, icra mahkemesi tarafından verilen disiplin ve tazyik hapsi kararlarına karşı tefhim ve tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içerisinde itiraz yoluna gidilebilmektedir. Kararı veren mahkeme itiraz incelemesi için dosyayı o bölgede birden çok daire bulunması halinde kendini numara olarak izleyen daireye, son numaralı daire ise birinci daireye, bölgede tek icra mahkemesi dairesi bulunması hâlinde asliye ceza mahkemesine, icra mahkemesi hakimi ile asliye ceza mahkemesi hakiminin aynı kişi olması durumundaysa en yakın asliye ceza mahkemesine gönderir. CMK 271/2 hükmüne göre itirazın haklı görülmesi üzerine merci aynı zamanda itiraz konusu hakkında da karar verir⁴⁸⁰. İtiraz incelemesi üzerine verilen karar kesindir. Ancak CMK m. 309 hükmü uyarınca, kesinleşen kararın Adalet Bakanlığı tarafından kanun yararına bozulması talep edilebilmektedir⁴⁸¹.

---

⁴⁷⁹ Özüğür, s. 1017

⁴⁸⁰ Yargıtay 12. HD E. 2022/12411 K. 2023/237 T. 17.1.2023, www.kazanci.com.tr (12.03.2023)

⁴⁸¹ Özüğür, s. 1014

SONUÇ

Çalışmamızda iştirak nafakası her yönüyle ele alınmaya çalışılmıştır. İştirak nafakası TMK’de düzenlenen bakım nafakalarından biri olup aile birliği içerisinde yaşamayan çocuklara yapılan maddi bir katkıdır. İştirak nafakası, çocuğun velayet hakkına sahip olmayan anne ve/veya babanın çocuğun büyütülmesine mali gücü oranında katılmasıdır. İştirak nafakası boşanma, ayrılık, evliliğin geçersizliği veya iptali ve soybağının kurulması durumlarında gündeme gelmektedir. İştirak nafakasının amacı aile birliği içerisinde olmayan çocukların en azından maddi bir eksiklik yaşamamasıdır. Anne ve babanın bir arada olmaması çocuklarına olan bakım yükümlülüklerini ortadan kaldırmamaktadır. Ki iştirak nafakası da sadece anne-baba olma yükümlülüğünden doğmaktadır. Çocuklar toplumun en önemli yapı taşı olmakla beraber aynı zamanda korunmaya en çok ihtiyacı olan kişilerdir. İştirak nafakası da kamu düzeniyle ilgili kabul edilmektedir. Bu sebeple, özellikle boşanma davalarında velayet hakkı sahibi iştirak nafakası talep etmemiş olsa dahi hakim çocuğun yüksek menfaatini dikkate alarak iştirak nafakasına resen karar vermektedir. Ayrıca Yargıtay her ne kadar bu görüşü benimsemese de kanaatimizce; hakim, iştirak nafakası talep edilmediğinin belirtilmiş olduğu durumlarda dahi resen iştirak nafakasına karar verebilmelidir.

İştirak nafakasının miktarının belirlenmesinde ise hakim takdir yetkisi verilmiştir. Hakim bu takdir yetkisini; çocuğun ihtiyaçlarını, gelirini, anne ve babanın ekonomik durumunu dikkate alarak ve en önemlisi de çocuğun yüksek yararını temel değerlendirme aracı kabul ederek iştirak nafakası miktarını belirlemektedir. Çocuğun gelirin bulunması ve bu gelirin geçimine yetecek seviye olması ise kanaatimizce iştirak nafakasına hükmedilmesini engellememelidir ancak miktarın tayininde dikkate alınmalıdır. İştirak nafakası, anne ve baba olma yükümlülüğünden doğmaktadır; çocuğun gelirin olması ise onun çocuk olduğu gerçeğini değiştirmemektedir. Bu sebeple velayet hakkına sahip olmayan tarafın çocuğunun yetiştirilmesine katkı yapması, çocuğun gelirin yeterli seviyede olmamasına bağlı tutulmamalıdır. Tarafların da iştirak nafakası miktarını, hangi cins parayla ödeneceğini ve artırım oranını aralarında anlaşarak belirlemeleri mümkündür. Ancak bu durumda hakimin bu

anlaşmayı inceleyip geçerli bulması gerekmektedir. Ayrıca kanaatimizce, hakim çocuğun menfaatinin gerektirdiği durumlarda, velayet hakkı sahibinin talep ettiği miktardan daha fazlasına hükmedebilmelidir. Sonuçta iştirak nafakası kamu düzeniyle ilgili kabul edilmekte olup hakimin resen hükmetme yetkisi bulunmaktadır. Hakimin resen yükümlü olduğu bir konuda, çocuğun da daha fazla nafakaya ihtiyacının olduğunun belli olduğu bir durumda HMK m. 26 hükmünün dışına çıkılması çocuğun yararına olacaktır.

İştirak nafakasına hükmedildikten sonra nafakanın miktarının artırılması veya azaltılması da mümkündür. Hakim, çocuğun ihtiyaçlarını, tarafların sosyal-ekonomik durumlarına inleyecek ve hakkaniyetin gerektirmesi halinde miktarı değiştirecektir. Burada önemli olan husus iştirak nafakasının artırılması için olağanüstü bir değişikliğin aranmasının gerekmemesidir. Çocuğun büyümesiyle ihtiyaçlarının artmasının ve enflasyonun dikkate alınması gerekli olup olağanüstü bir değişiklik olmadığı durumlarda nafaka TÜİK'in yayımladığı ÜFE oranında artırılmaktadır. Yargıtay uygulaması da bu yönde ilerlemektedir. Olağanüstü durumlarda ise de ÜFE ile bağlı kalınmamaktadır.

İştirak nafakası, her ay peşin olarak ödenmektedir. Ayrıca tarafların anlaşması halinde Türk parası dışında ödenmesi de mümkündür. Hakim talep olması halinde gelecek yıllarda iştirak nafakasının ne kadar artırılabacağına da karar verebilmekte olup velayet hakkı sahibini her sene dava açmaktan kurtarabilmektedir.

İştirak nafakası kural olarak çocuk erginliğe ulaşana kadar ödenmektedir. Ancak TMK m. 328/2 hükmüne uyarınca çocuğun ergin olmasına rağmen eğitime devam etmesi halinde anne-babanın çocuğa olan bakım borcu çocuğun eğitimi süresince devam etmektedir. Bu süre boyunca ödenecek nafakanın hukuki adlandırmasında ise her iki kanun döneminde de görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Yargıtay ise günümüzde bunu yardım nafakası olarak nitelendirmektedir. Kanaatimizce bu katkıyı yardım nafakası olarak nitelendirmek yardım nafakasının sınırlarını çok fazla zorlamak olacak olup aynı zamanda çocuğa yapılan bu katkı da

çok fazla şart aramak gerektirecektir. Bu sebeple bu desteğin iştirak nafakasının devamı olarak kabul edilmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

İştirak nafakasını sonlandıran hallerden biri olarak feragat da bulunmaktadır. Ancak boşanma davasının devamı sırasında iştirak nafakasından feragat edilemeyeceği hakkında Yargıtay 2. HD ile 3. HD farklı kararlar vermektedir. Kanaatimizce Yargıtay 3. HD' nin görüşü olan feragati geçersiz kabul etmek çocuğun daha yararına olacaktır. Sonuçta iştirak nafakası kamu düzeniyle ilgili olup hakim resen hükmetmektedir; ayrıca velayet hakkı sahibinin dava sürecinde duygusal kararlar verebileceği ve çocuğun ihtiyaçlarının neler gerektireceğini tam olarak anlayamaması mümkün olup hakimin çocuğu koruması gerekmektedir.

İştirak nafakasında görevli mahkeme Aile Mahkemeleri olup; iştirak nafakasının ayrı bir dava ile istenmesi halinde yetki hususunda davacıya seçimlik hak tanınmıştır. Karşı yönde görüşler bulunmakla birlikte kanaatimizce, TMK m. 326 hükmünde düzenlenen çocuğun oturduğu yer mahkemesinde davanın açılabilmesi kuralı iştirak nafakası taleplerinde geçerli olmalıdır.

Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi m. 9/2 hükmüne göre, nafaka davalarında talep edilen miktarın bir kısmının reddedilmesi halinde reddedilen miktar için davalı tarafa vekalet ücreti verilmemektedir. Bu hükmün, HMK m. 326/2 hükmüne aykırı olduğu açık olduğundan; m. 326 hükmünde, nafaka davalarında uygulanan istisnanın belirtilmesi düşünülebilir.

Çalışmamız mevzuata, doktrine ve Yargıtay kararlarına yer vererek iştirak nafakasını anlatmayı amaçlamıştır. Çocuklar, sağlıklı bir toplumun temel yapı taşlarıdır. Çocukların topluma faydalı bireyler olarak yetiştirilmelerinde ise gerekli eğitimi, desteği ve sevgiyi almaları gerekmektedir. Ailesi bir arada bulunmayan çocukların manevi sorunlar yaşayacakları belli olup en azından maddi olarak desteklenmeleri hem çocuklar için bir ihtiyaç olup hem de anne-babanın görevidir.

KAYNAKÇA

Acar Ünal, Özlem, “*Benimle Boşanır Mısın?!: Boşanmanın Hukuki Sonuçları Bakımından Arabuluculuğun Uygulanabilirliği*”, Arabuluculuğun Geleceği Sempozyumu, Editör: A. Yeşilirmak, Y. Bozkurt Gümrükçüoğlu, G. A. Yakacak ve Ö. F. Kafalı, 14 Kasım 2020, İstanbul 2021, 285-307.

Acıroğlu, Hayriye, “*Türk Medeni Kanunu Işığında Alacak Rehni*”, Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2020, C: 5, S:1, 49-70

Akıntürk, Turgut, Ateş, Derya, Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku, 24. Bası, İstanbul 2022.

Akıntürk, Turgut, “*Boşanmanın Hukuki Sonuçları*”, Ankara Hukuk Fakültesi Ellinci Yıl Armağanı C. II, Ankara 1977, 175-204 (Boşanma)

Akıntürk, Turgut, Aile Hukuku, 4. Bası, Ankara 1996. (Aile)

Akkan, Mine, Bir İşin Yapılması veya Yapılmamasına İlişkin İlamların İcrası (İİK m.30, m. 343), İstanbul 2020.

Akkaya, Tolga, “*Boşanma Davasında Alınabilecek Geçici Hukuki Korumalar veya Hakimın Müdahalesi Yoluyla Çocuğun Korunması Kapsamında Zorunlu Arabuluculuk Ve Boşanma Süreci (Aile) Danışmanlığı*”, Ankara Barosu Dergisi, 2014, S:4, 25-61,

Akyüz, Emine, Çocuk Hukuku, Çocuk Hakları ve Korunması, 8. Bası, Ankara 2021 (Çocuk)

Akyüz, Emine, Medeni Kanuna Göre Müşterek Hayatın Tatili, Ayrılık ve Boşanmada Çocuğun Korunması, Ankara 1983 (Çocuğun Korunması).

Aras, Bahattin, “*Anlaşmalı Boşanma Davalarında Tarafların Tazminat ve Nafaka Taleplerinin Karara Bağlanması*”, Terazî Hukuk Dergisi, 2010, C: 5, S: 47, s. 73-87 (Anlaşmalı Boşanma).

Aras, Bahattin, “*Boşanmanın Çocuklar Yönünden Sonuçları*”, Adalet Dergisi, 2007, S: 28, s. 280-285 (Çocuk)

Arbek, Ömer, “*Boşanmanın Mali Sonuçları*”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2004, C:54, S:1, s.116-163.

Arslan, Ramazan/ Yılmaz, Ejder/ Taşpınar Ayvaz, Sema/ Hanağası, Emel, İcra ve İflas Hukuku, 4. Baskı, Ankara 2018.

Aşık, Gülşah, Türk Medeni Kanunu ve Yargıtay Kararları Kapsamında Yardım Nafakası, İstanbul 2020.

Atar, Eray Aksın, “*Nafakadan Feragat*”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2016, C:22, S: 3, s. 251-267.

Ateş, Derya, “*İsviçre Hukukundaki Gelişmeler Işığında Ana Babanın Ergin Çocuğun Bakım ve Eğitim Giderlerini Karşılama Yükümlülüğü*”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 2021, C: 12, S: 47, 179-214

Aydemir, Enver, Türk Yargı Kararları Işığında İştirak Nafakası, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2018.

Başaklar, Emin, Nafaka Davaları, Haziran, 1974.

Başpınar, Veysel, “*Türk Medeni Kanun ile Aile Hukukunda Yapılan Değişiklikler ve Bu Konuda Bazı Önerilerimiz*”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2003, C: 52, S:3, 80-101,

Batur, Çiğdem, Türk Medeni Kanunu’nda İştirak ve Yardım Nafakası, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul 2020.

Belgesay, Mustafa Reşit, Türk Kanunu Medenisi Şerhi, II Aile Hukuku, 3. Bası, İstanbul 1952.

Berki, Şakir, “*Boşanma Ve Ayrılık*”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1975, C: 32, S: 1, 135-154,

Birinci Uzun, Tuba, “*Eğitimine Devam Eden Ergin Çocuğa Ödenen Nafakanın Bazı Yargıtay Kararlarında Yardım Nafakası Olarak Nitelendirilmesi*”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2018, C: 20 S: 2, 89-125

Birsen, Kemalleddin, Medeni Hukuk Dersleri, 4. Bası, İstanbul 1958

Bozan, Ayşe Gül Memişoğlu, Boşanma Davalarında Nafakalar, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul 2019.

Bozdağ, Gonca Gülfem, “*Arabuluculuk ve Arabuluculuğun Ebeveynler Arasındaki Uluslararası İhtilaflarda Uygulanabilirliği*”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2016, C: 20, S:1, s. 101-136 (Arabuluculuk).

Bozdağ, Gonca Gülfem, Türk Hukukunda ve Uluslararası Hukukta Nafaka, Ankara 2015 (Nafaka).

Bozovalı Haluk, Mevzuattaki Son Değişikliklerle Öğretide ve Uygulamada Türk Medeni Hukukunda Bakım Nafakaları, İstanbul 1990.

Bulur, Alper, “6325 Sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu ve uygulaması Hakkında Değerlendirmeler”, Prof. Dr. Ramazan Arslan’a Armağan, C: 1, Ankara 2015, 499-514.

Bulut, Harun, Aile Hukukunda Velayet (Çocukla Kişisel İlişki Kurulması) ve Nafaka Davaları, İstanbul, 2007.

Ceylan, Ebru, Türk ve İsviçre Hukukunda Boşanmanın Hukuki Sonuçları, İstanbul 2006 (Boşanma).

Ceylan, Ebru, “İştirak Nafakasının Belirlenmesiyle İlgili Seçilmiş Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2017, S: 133, s. 299-324, s. 305 (İştirak)

Çelik, Nazlı Hilal, Evlenmenin Hükümsüzlüğü, İstanbul 2021.

Çelikel, Serdar, Çocuk Haklarına Dair Uluslararası Sözleşmeler Işığında Boşanmanın Çocuklara İlişkin Hukuki Sonuçları, Ankara 2012.

Dağlıoğlu, Derya, “Aile Hukukuna İlişkin Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk”, Türk Medeni Hukuku Çerçevesinde Aile Hukukunda Güncel Meseleler Sempozyumu (Onur Konuğu Prof. Dr. Hüseyin Hatemi), Editör: Yasemin Güllüoğlu Altun, 13 Aralık 2019, İstanbul 2021, 229-230.

Demircioğlu, Huriye Reyhan, "Aile Hukuku Uyuşmazlıkları Bakımından 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'nun Uygulanabilirliği", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 2015, C:6, S :23, 45-84.

Doğan İzzet, “Türk Medeni Kanununun Düzenlemelerine Göre Tedbir, Yoksulluk Ve İştirak Nafakası”, Milletlerarası Hukuk Ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, 2015, C:35, S:1, s. 59-95.

Doğanay İsmail, Nazari ve Tatbiki Muhtelif Nafaka Davaları, Ankara 1961. (Nazari)

Doğanay, İsmail, “Muhtelif Nafaka Davaları”, Adalet Dergisi, 1948, C: 39 S:2,107-138.

Dolu, Serhat, İştirak Nafakası, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2010.

Dural, Mustafa/ Ögüz, Tufan/ Gümüş, Alper Mustafa, Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku, 17. Bası, İstanbul 2022.

Engin, Baki İlkay, “*Yargıtay Kararlarında Ergin Çocuk Nafakası*”, Medeni Hukuk Alanındaki Güncel Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi Sempozyumları, Cilt II Aile Hukuku, Editör: Baki İlkay Engin, 20 Nisan 2017, İstanbul 2019.

Erdem, Mehmet, Aile Hukuku, 2. Bası, Ankara 2019.

Erdem, Mehmet, Makaracı-Başak, Aslı, Aile Hukuku, Ankara 2022.

Uyumaz, Alper/Erdoğan, Kemal, “*Aile Hukukundan Doğan Uyuşmazlıkların Alternatif Çözüm Yolları.*” Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2015, C:17, S:1, 119-169.

Eren, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 26. Bası, Ankara 2021.

Ergenekon, Yılmaz, Türk Medeni Hukukunda Yardım Nafakası, Ankara 1966.

Ermeneç, İbrahim, “*İcra ve İflâs Kanunu’nda Öngörülen Cezai Hükümler Bakımından Ne Bis İn Idem İlkesinin Uygulama Alanı*”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, C: 5, S: 19, 2014, 279 – 320.

Ertürk, Erkan, 4721 sayılı Yeni Medeni Kanuna Göre Uygulamada Nafaka Davaları, 1. Bası, İstanbul 2005.

Feyzioğlu, N. Feyzi, Aile Hukuku, 3. Bası İstanbul, 1986.

Feyzioğlu, N. Feyzi, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1977

Fırtına, Esra, Boşanmanın Mali Sonuçları ve Yoksulluk Nafakası, 1. Bası, Ankara 2019.

Genç Arıdemir, Arzu, “*Velâyet Hakkı Kendisine Bırakılan Ana veya Babanın Çocukları Adına İştirak Nafakası Talep Etme Hakkından “Feragat” Etmesi Sorununun Yargıtay Kararları Çerçevesinde Değerlendirilmesi*”, Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'ye 80. Yıl Armağanı (80. Yıl Sempozyumu Tebliğleri), İstanbul 2018, 114-121.

Gençcan, Ömer Uğur, Aile Mahkemesi Davaları, 5. Bası, Ankara 2022. (Aile Mahkemesi)

Gençcan, Ömer Uğur, Boşanma Hukuku, 11. Bası, Ankara, 2022. (Boşanma)

Gençcan, Ömer Uğur, Boşanma Tazminat ve Nafaka Hukuku, 7. Bası, Ankara 2017. (Tazminat)

Gençcan, Ömer Uğur, Nafaka Hukuku, 2. Bası, Ankara 2021 (Nafaka 2021)

Gençcan, Ömer Uğur, Çocuk Hukuku, Ankara 2021 (Çocuk)

Gücer, V. Necmettin, “*Kardeşler Arasında Nafaka Mükellefiyeti*”, Adalet Dergisi, 1949, C:40, S: 5, 636-649

Günçan, Hilal Nur, Türk Hukukunda Tedbir, Yoksulluk Ve İştirak Nafakası, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2019.

Güneşlioğlu Filiz, Boşanma Ve Boşanmanın Hukuki Sonuçları, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2009.

Gürsel, Nurettin, Nafaka Borcu ve Yardım Müessesesi, Adalet Dergisi, 1948, C: 39 S:11, 1215-1230.

Hacı, Can/ Tuna, Ekin/ Tuna, Nehir, Çocuk Hukuku, Ankara 2019

Hamzaçebi, Mehmet, “*Türk Medeni Kanununa Göre Boşanma Ve Ayrılık Hallerinde Tedbir, Yoksulluk Ve İştirak Nafakası*”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2002, C:10, S: 3-4, 24-48, <http://dergipark.gov.tr/download/articlefile/262211> (Nafakalar)

Hatemi, Hüseyin/ Kalkan Oğuztürk, Burcu, Aile Hukuku, 9. Bası, İstanbul, 2021.

Hatemi, Hüseyin/Serozan, Rona, Aile Hukuku, İstanbul 1993.

Hayran Polat, Merve, İcra Hukukunda Yetki, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale 2017

Helvacı, Serap / Erlüle, Fulya, Medeni Hukuk, 7. Bası, İstanbul 2021

İnal, Nihat, “*Nafaka Hukuku*”, Adalet Dergisi, 1970, C: 61 S:5, 297-303 (Nafaka Hukuku)

İnal, Nihat, “*Yoksulluk Nafakası ve Tazminat*”, Adalet Dergisi, 1970, C: 61 S: 6, 372-383. (Yoksulluk Nafakası)

İnal, Nihat, Boşanma ve Nafaka Davaları, 2. Bası, Ankara 2021. (Boşanma)

İnal, Nihat, Nişanlanma, Evlenme, Mal Rejimi, Boşanma, Velayet, Nafaka ve Eşya Davaları, Ankara 2003 (Davalar).

İnal, Nihat, Uygulamada Nafaka Davaları, Ankara 1992 (Uygulamada Nafaka).

Kaçak Nazif, Açıklamalı - İctihatlı Boşanma Nafaka Mal Rejimleri Velayet Eşya Davaları Boşanma Davalarında Yargılama Usulü Boşanma İlamlarının Tanınması ve Tenfizi Aile Mahkemeleri, Ankara 2004.

Kalender Ahmet, Türk Aile Hukukunda Boşanma Nafakası, Ankara 2021.

Kaplan Güler, Beyhan, Boşanmanın Hukuki Sonuçlarında Arabuluculuk, İstanbul 2014.

Keskin, Alper, Boşanma Davaları Cilt 1, Ankara 2017.

Kılıçoğlu, Ahmet M., Aile Hukuku, 6. Bası, Ankara 2022.

Kılıkçier, Onur, Boşanma ve Nafaka Rehberi, Ankara 2020

Kocabaş, Gediz, “*Evlilik Sonrası Dayanışma İlkesi ve Bu İlkenin Sınırı Olarak Clean Break İlkesi Doğrultusunda Yoksulluk Nafakasını Belirleyici Ölçütler*”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2013, C: 19, S: 1, 357-392.

Koçoğlu, Safa "Boşanmanın Eşler Açısından Genel Sonuçları Bağlamında Yoksulluk Nafakasına İlişkin Değerlendirme". Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2021, C: 70 S: 2, 389-427. (Yoksulluk Nafakası)

Koçoğlu, Safa, Boşanmanın Çocuk Açısından Sonuçları, İstanbul 2018 (Çocuk).

Köle, Mehmet, İlamlı İcra Takibinde İcra Mahkemesi Tarafından İcranın Geri Bırakılması, İstanbul 2020.

Köprülü, Bülent/ Kaneti, Selim, Aile Hukuku, 2. Bası, İstanbul 1989.

Köse, Eylül Can, “*TMK'nın 197. Maddesi Kapsamında Eşlerin Ayrı Yaşama Hakkı ve Hâkimin Alacağı Önlemler*”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2017, C: 30, S: 133, 349-368.

Köseoğlu. Bilal/ Kocağa, Köksal, Aile Hukuku ve Uygulaması, 2. Bası, Bursa 2011.

Kurt, Ekrem, “*Boşanma Davasında Hâkimin Alacağı Geçici Önlemler (MK m. 169)*”, Uluslararası Antalya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2013, S: 1, s. 97-109.

Kuru, Baki, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, 2. Bası, Ankara 2013,

- Nomer, Engin, Devletler Hususi Hukuku, 22. Bası, İstanbul 2017,
- Oğuzman M. Kemal/ Dural, Mustafa, Aile Hukuku, 2. Bası, İstanbul 1998.
- Oğuzman M. Kemal/ Öz, M. Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C:1, 19. Bası, İstanbul 2021.
- Oğuzman M.Kemal/ Öz, M.Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C: 2, 16.Bası, İstanbul 2021.
- Olgaç, Samet Can, “*Ergin Olup da Eğitimine Devam Eden Çocuk Lehine İştirak Nafakasının Devamı Üzerine Yargıtay Kararları Işığında Genel Bir Değerlendirme*”, Terazi Hukuk Dergisi, 2012, C: 7, S: 73, 24-29.
- Oy, Osman, Boşanmanın Hukuki Neticeleri, Nafaka- Tazminat – Velayet-Mal Paylaşımı ve Aile Konutu, İstanbul 2008.
- Öcal, Mesut, Yoksulluk Nafakasının Süresi, İstanbul 2019.
- Özbek, Dilek, Uyuşmazlıktan Kesin Hükme Kadar Aile Davaları Rehberi, Ankara 2020,
- Özbek, Mustafa, “*Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin “Aile Arabuluculuğu” Konulu Tavsiye Kararı*”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C: 7, S: 2, 2005, 71-102.
- Özdemir, Hayrunnisa, “*Yargıtay Kararları Işığında Türk Medeni Hukukunda Yardım Nafakası*”, Terazi Hukuk Dergisi, 2014, C: 9 S:100, 65-78.
- Özdemir, Hayrunnisa, Ruhi, Ahmet Cemal, Çocuk Hukuku, Ankara 2012.
- Öztan, Bilge, Aile Hukuku, 6. Bası, Ankara 2015.
- Özüğür, Ali İhsan, Nafaka Hukuku, 6. Bası, Ankara 2015.
- Pekcanıtez, Hakan/ Özekes, Muhammet/ Akkan, Mine/ Taş Korkmaz, Hülya, Medeni Usul Hukuku C.1, 15. Bası, İstanbul 2017.
- Peker, Betül, Tedbir Nafakası, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Gaziantep 2022
- Ruhi, Ahmet Cemal/ Ruhi, Canan, Nafaka Hukuku, 4. Bası, Ankara 2021.
- Ruhi, Ahmet Cemal, Türk Hukukunda Nafaka ve Nafaka Alacaklarının Yabancı Ülkelerde Tahsili, Ankara 2003. (Nafaka Alacakları)
- Ruhi, Ahmet Cemal, Yargıtay İçtihatlarıyla Nafaka Hukuku, 3. Bası, Ankara 2010. (Nafaka Hukuku)

Ruhi, Ahmet Cemal. Türk Hukukunda Yabancı Nafaka İlamlarının Tenfizi, 2020. (Nafaka İlamlarının Tenfizi)

Seçer, Öz, “*Anlaşmalı Boşanmada Eşlerin Yaptıkları Anlaşma*”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2016, C: 7, S: 2, 259-286.

Serozan, Rona, Çocuk Hukuku, İstanbul 2017.

Shukor, Toba, Boşanma Davalarında Nafaka Türleri ve Şartları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul 2022.

Sırma, Özgecan, Yoksulluk ve İştirak Nafakası, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul 2021.

Solak, Özlem Ezgi, Boşanmanın Çocuklar Bakımından Hukuki Sonuçları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2014.

Sonat, Ali K. “*Ana Babanın Eğitimi Devam Eden Ergin Çocuğa Karşı Nafaka Yükümlülüğü.*” Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C:19, S: 1, 2013, 235-292.

Süphandağ, Yavuz, İcra ve İflas Hukukunda Uygulamalar, 11. Baskı, Ankara 2019

Şahin, Emin, Aile Hukuku Davaları, 2. Bası, Ankara 2012.

Şimşek, Mustafa, Aile Mahkemelerinin Görevine Giren Davalar ve Yargılama Usulü, 2. Bası, Ankara 2007.

Tazıcı, Hande, Boşanmanın Hukuki Sonuçlarına İlişkin Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2019

Tekin, Müberra, Boşanmanın Çocuklar Bakımından Hukuki Sonuçları, Ankara 2021.

Tekinay, Selahattin Sulhi, Türk Aile Hukuku, 5. Bası, İstanbul 1984

Topkaya, Şahin, Yoksulluk ve İştirak Nafakası, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2017.

Topuz, Gökçen, "5510 Sayılı Kanunda Öngörülen Emekli Aylığının Haczedilmezliği Kuralı Ve Bu Kuralın Anayasaya Uygunluğu Üzerine Düşünceler", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2016, S:4 C:65, 3017-3052.

Tuer, Sıtkı, “*Muavenet Nafakası*”, Adalet Dergisi, 1955, C: 46, S: 7, 684-689

Tuna, Sıla, “*Boşanmanın Mali Sonuçlarından İştirak ve Yoksulluk Nafakası*”, İstanbul Barosu Dergisi, 2015, C. 89, S. 3, 291-303.

Tutumlu, M. Akif, Yeni Türk Medeni Kanununun Hükümlerine Göre Evliliğin Butlanı Boşanma, Ayrılık Sebepleri Ve Boşanmanın Hukuki Sonuçları, Ankara 2006.

Türkmen, Ahmet, “*Eğitim Nafakası (TMK m. 328/II) Education Alimony*”. Yaşar Üniversitesi E-Dergisi, 2013, C: 8 S: Prof. Dr. Aydın Zevkliler’e Armağan Özel, 2707- 2764, s. 2712

Ulusoy, Neslihan, Türk Medeni Hukukunda Nafakalar, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2019.

Usta, Sevgi, Velâyet Hukuku, İstanbul 2016.

Uyar, Talih/ Uyar, Alper/ Uyar, Cüneyt, Türk Medeni Kanunu Aile Hukuku, Ankara 2016.

Uyar, Talih/ Uyar, Alper/ Uyar, Cüneyt, İcra ve İflas Kanunu Şerhi C:1 (İİK. 1-82), 3. Bası, Ankara 2014.

Uzun, Mine, Yargıtay Kararları Kapsamında Yoksulluk Nafakası, İstanbul 2013

Üçer, Mehmet “*Roma Hukuku’nda Ve Karşılaştırmalı Hukukta Alacağın Temliki*”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2005, C: 54 S:3, 397-443

Ünsal, Yağmur, “*Nafaka Çeşitleri ve Koşulları*”, İstanbul Barosu Dergisi, 2016, C: 90, S: 5, 204-223.

Üyegil, Fikret, “*Nafaka Dâvaları ve Uygulama*”, Adalet Dergisi, 1953, C: 44 S: 2, 204-216.

Velidedeoğlu, Hıfzi Veldet, Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku C.2, 5. Bası, İstanbul 1965.

Yargıç, Zeynep. Türk Hukukunda Anlaşmalı Boşanma Davası ve Hukuki Sonuçları, İstanbul 2021.

Yavuz, Cevdet/ Acar, Faruk/Özen, Burak, Borçlar Hukuku Dersleri Özel Hükümler, 16. Bası, İstanbul 2019

Yavuz, Nihat, Nafaka, Nişan ve Eşlerin Katkı Payı ile İlgili Davalar, Ankara 2008.

Yetik, Nurten, Nüfus Velayet Vesayet Nafaka, 2. Bası, Ankara 2007.

Yıldırım, Abdülkerim, Türk Aile Hukuku, 3. Bası, Ankara 2020.

Yılmaz, Ejder, İcra ve İflas Kanunu Şerhi, Ankara 2016

Yüce, Turhan, “*Evlilik Hukukunda Nafaka*”, Adalet Dergisi, 1951, C: 42 S: 12, 1822-1833, s. 1827

Yücel, Sevtap, “*Yargıtay Kararları Işığında Anlaşmalı Boşanma Davası Sonrasında Nafaka ve Tazminat Talepleri*”, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2018, C: 4, S: 1, 239-257.

Yücel, Yeliz, Türk Medeni Hukukunda Boşanma Halinde Velayet, Çocukla Kişisel İlişki Kurulması ve Çocuğun Soyadı, İstanbul 2018.

Zevkliler, Aydın, Medeni Hukuku- Başlangıç Hükümleri-Kişiler Hukuku- Aile Hukuku, Diyarbakır 1986.